

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NIN KATKILARIYLA

MÜZİKTE LİSANSLAMANIN NERESİNDEYİZ

DR. FUNDA LENA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

MÜ-YAP
BAĞLANTILI HAK SAHİBİ
FONOGRAM YAPIMCILARI MESLEK BİRLİĞİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NIN KATKILARIYLA

MÜZİKTE LİSANSLAMANIN NERESİNDEYİZ

DR. FUNDA LENA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

MÜ-YAP

BAĞLANTILI HAK SAHİBİ
FONOGRAM YAPIMCILARI MESLEK BİRLİĞİ

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NIN
KATKILARIYLA

MÜ-YAP
BAĞLANTILI HAK SAHİBİ
FONOGRAM YAPIMCILARI MESLEK BİRLİĞİ

Müzikte Lisanslamanın Neresindeyiz?

Proje Sahibi

MÜ-YAP Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği
Kuloğlu Mahallesi Turnacıbaşı Caddesi No: 10/5
34433 Beyoğlu/İstanbul
0212 292 46 13
muyap@mu-yap.org
www.mu-yap.org

Yazan

Dr. Funda Lena

Proje Ekibi

Dr. Funda Lena, Ahmet Asena, Aslı Devrim Uğurlu Yılmaz

Tasarım

Çağrı Karadağ

Baskı ve Cilt

Sena Ofset Ambalaj, Matbaacılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.
Maltepe Mah. Litros Yolu Sk. 2. Matbaacılar Sitesi B Blok
Kat:6 No: 4NB 7-9-11 Topkapı - Zeytinburnu / İstanbul
Tel: 0 212 613 38 46
Matbaa Sertifika No: 45030

ISBN 978-625-99054-0-2

Nisan 2023, İstanbul

Bu rapor MÜ-YAP Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği tarafından, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın katkılarıyla hazırlanmıştır. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile hazırlanan bu projenin içeriği hiçbir surette Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın görüşlerini yansıtmamakta olup, içerik ile ilgili tek sorumluluk (destek alan) MÜ-YAP / Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği'ne aittir. Raporda yer alan yazılar MÜ-YAP açısından kurumsal görüş niteliği taşımaz, MÜYAP tarafından kurulan proje ekibine aittir.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NIN KATKILARIYLA

MÜZİKTE LİSANSLAMANIN NERESİNDEYİZ

DR. FUNDA LENA

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

BAĞLANTILI HAK SAHİBİ
FONOGRAM YAPIMCILARI MESLEK BİRLİĞİ

Önsöz	01
Yönetici Özeti	03
Türkiye’de Müziğin Lisanslanması	03
Türkiye’de Müzik Kullanıcılarının Müzik Lisanslama Uygulamaları Konusundaki Görüşleri	05
Araştırma Kapsamına Dahil Edilen Ülkelerde Müziğin Lisanslanması	05
Türkiye ve Avrupa Ülkelerine Dair Karşılaştırmalar	08
Türkiye İçin Potansiyel Telif Hesabı.....	09
Çalışmanın Sonuçları ve Türkiye’de Lisanslama Uygulamalarının İyileştirilmesi İçin Öneriler	10
1. Türkiye’de Müziğin Lisanslanması	13
1.1 Türkiye’deki Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgiler.....	13
1.2 Türkiye’de Müzik Kullanıcılarının Müzik Lisanslama İle İlgili Görüşleri.....	18
2. Araştırma Kapsamına Dahil Edilen Ülkelerde Müziğin Lisanslanması	19
2.1 Almanya.....	19
2.2 Finlandiya.....	23
2.3 Fransa.....	26
2.4 Hollanda	30
2.5 İngiltere	34
2.6 İspanya	38
2.7 Polonya.....	43
2.8 Portekiz	48
3. Ülkelerin Özet Karşılaştırması	52
3.1 Tarifelerin belirlenmesi	52
3.2 Tarifeler	52
3.3 KDV	61
3.4 İndirim	62
3.5 Meslek Birliği Kesintileri	62
3.6 Lisanslama Oranı Çalışması	62
3.7 Meslek Birlikleri Arası İşbirliği ve Gelir Dağılımı.....	62
3.8 Üye Olmayanlara Dağıtım	63
3.9 Telif Gelirlerinin Dağıtım Mekanizması	63
3.10 Umumi Mahallerde Lisanssız Müzik Kullanımı Tespit Prosedürü ve Yasal Süreç	63
3.11 Etkileşimsiz Dijital Platformlar.....	65
3.12 Gelir Karşılaştırmaları	68
4. Türkiye İçin Potansiyel Müzik Lisanslama Geliri Hesaplaması	72
4.1 Yayın Kuruluşları.....	72
4.2 Konaklama Tesisleri	72
4.3 Mağazalar, Marketler ve Yeme-İçme Mekanları.....	73
4.4 Sanat Tesisleri, Eğlence Alanları, Güzellik Merkezleri, Gym’ler	73
4.5 Spor Tesisleri	73
4.6 AVM Ortak Alanları	73
5. Sonuç ve Öneriler	75
EK-1: Potansiyel Lisanslama Gelirleri Hesabında Dikkate Alınan Faaliyet Alanları.....	80

Bu rapor, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından desteklenen “Müzikte Lisanslamanın Neresindeyiz?” başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır. Raporda öncelikle Türkiye’de müzik meslek birliklerinin kuruluşu, işleyişi ve müzik lisanslaması konusundaki uygulamaları incelenmiş, ardından bu proje kapsamında mercek altına alınan 8 ülke (Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, Polonya ve Portekiz) ayrı alt bölümlerde detaylı olarak ele alınmıştır. Proje kapsamına dahil edilecek ülkeleri belirlerken, lisanslama uygulamaları bakımından çeşitli farklılıklar gösteren ülkelerin seçilmesine özen gösterilmiştir. Tüm bu ülkeler ve Türkiye lisanslama alanındaki nicel ve nitel veriler ve bulgular ışığında karşılaştırılmıştır. Son bölümde, Türkiye’de uygulama tarifelerinden ve kısa vadede lisanslanması olası görülen işyeri sayılarına dair hesaplamalardan hareketle yayın kuruluşları ve umumi mahallerden elde edilebilecek toplam telif gelirleri hesaplanmış; ayrıca araştırma bulguları ışığında Türkiye’de müzik lisanslama alanına dair öneriler sıralanmıştır.

Projede metodoloji olarak masabaşı araştırma ve derinlemesine görüşme yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma hem birincil hem ikincil veri kaynaklarına dayanmaktadır. Birincil veri, yukarıda bahsi geçen 8 ülkenin temsilcileriyle yapılan online (Zoom) görüşmeler ile e-mail aracılığıyla yapılan yazılı görüşmelerden elde edilmiştir. Dünyadaki lisanslama uygulamaları üzerine yayınlanmış uluslararası raporlar ile proje kapsamında görüşülen yetkililerin kendi ülkeleriyle ilgili paylaştıkları belgeler ikincil veri kaynağını oluşturmuştur.

Proje ekibi, Akademisyen ve Uzman Araştırmacı Dr. Funda Lena, MÜ-YAP Danışmanı Ahmet Asena ve MÜ-YAP Uluslararası İlişkiler ve AR-GE Yöneticisi Aslı Devrim Uğurlu Yılmaz’dan oluşmaktadır. Proje, İstanbul Bilgi Üniversitesi Kültür Politikaları ve Yönetimi Araştırma Merkezi (KPY) danışmanlığında yürütülmüştür.

Raporun organizasyonu şu şekildedir: 1. bölümde Türkiye’deki yapılanma ve uygulamaların detaylarına yer verilmektedir. 2. bölümde Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere İspanya, Polonya ve Portekiz’de müzik meslek birliklerine dair genel bilgiler, telif toplama ve dağıtım prosedürleri, lisanssız mekanlarla ilgili yasal işleyiş, meslek birlikleri arasındaki işbirlikleri gibi müzik lisanslama konusuna dair tüm detaylar ele alınmaktadır. Raporun 3. bölümünde, nicel ve nitel karşılaştırma özeti, 4. bölümde ise Türkiye için potansiyel telif geliri hesaplaması ile 5. bölümde sonuç ve öneriler yer almaktadır.

Bu raporun yazımı sırasında önemli bir gelişme yaşanmış, müzik sektöründe bağlantılı hak sahipleri meslek birlikleri ile eser sahipleri meslek birlikleri, turizm belgeli otellerde kullanıcıların lisanslama işini kolaylaştırmak için, ayrı ayrı kendi federasyonlarını kurmuşlardır. Bağlantılı haklar alanında kurulan MÜZFED, MÜYAP (Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği), MÜYORBİR (Müzik Yorumcuları Meslek Birliği), MÜYA-BİR (Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları), MÜZİKBİR (Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları) ve TSMB’den (İcracı Sanatçılar ve Müzisyenler Meslek Birliği), eser sahipleri federasyonu MSF ise MESAM (Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği) ve MSG’den (Müzik Eser Sahipleri Grubu) oluşmaktadır.

Yönetici Özeti

Bu rapor, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü tarafından desteklenen “Müzikte Lisanslamanın Neresindeyiz?” başlıklı proje kapsamında hazırlanmıştır. Proje kapsamında seçilen 8 Avrupa ülkesindeki (Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda, İngiltere, İspanya, Polonya Portekiz) lisanslama uygulamaları derinlemesine incelenmiş, nicel ve nitel araştırma bulguları ışığında Avrupa uygulamaları Türkiye’deki durumla karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırma sonrasında ülkemizde telif gelirlerinin Avrupa’ya kıyasla çok düşük olduğu saptanmış ve bunu doğuran nedenler açığa çıkarılmıştır.

Ayrıca, Türkiye’de yayın kuruluşları ve umumi mahallerden toplanabilecek potansiyel telif gelirleri hesaplanarak Türkiye’nin halihazırdaki durumda söz konusu potansiyelden çok uzak olduğu gösterilmiştir. Araştırma neticesinde Türkiye’de müzik lisanslamanın her anlamda iyileştirilmesi ve hak sahiplerinin telif gelirlerinin artırılabilmesi için yapılması gerekenlere dair önerilere yer verilmiştir.

Çalışma sırasında ülkeler arasındaki sistematik veya uygulama farklılıkları nedeniyle bir çok noktada karşılaştırma zorlukları ortaya çıkmıştır.

Karşılaştırma zorluğu doğuran hususların başında ülkelerin hemen tümünde farklı alanlardaki meslek birliklerinin repertuarlarının kapsamının aynı olması gelmektedir. Mukayese yapılan ülkelere farklı olarak ülkemiz meslek birliklerinin temsil ettikleri repertuar, özellikle icracılar ve yapımcılar bakımından farklılık göstermektedir. Paylaşım oranlarında bunun dikkate alınması gerekmektedir.

Ülkemizdeki uygulamalardan yayın kuruluşları bütün ülkelerde gelire oranlı bir bedelle lisanslanırken ülkemizde götürü usulle lisanslanmaktadır.

Yine ülkemizde özel kopyalama harcının hak sahiplerine ödenmemesi nedeniyle gelir karşılaştırmaları sorunlu olmaktadır. Bu nedenle sadece umumi mahal gelirlerini içeren karşılaştırmaların ayrıca yapılması gerekmiştir.

Türkiye’de Müziğin Lisanslanması

Türkiye’de müzik lisanslama faaliyetleri ilk müzik meslek birliği olan MESAM’ın 1986 yılında 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun (FSEK) 42. maddesine dayanarak kurulmasıyla başlamıştır. Takip eden yıllarda MSG (1999), MÜ-YAP (2000), MÜYORBİR (2000), MÜYA-BİR (2008), MüzikBir (2008) ve TSMB’nin (2021) kuruluşlarıyla bu alandaki meslek birliği sayısı 7’ye ulaşmıştır.

MESAM ve MSG üyesi bulunan eser sahiplerinin, MÜ-YAP, MÜYABİR ve MüzikBir üyesi bulunan fonogram yapımcılarının, MÜYORBİR ve TSMB üyesi bulunan icracı müzisyenlerin FSEK ile korunan haklarının takibini yapar.

FSEK, müzik eserlerinin, kayıtların ve icraların her türlü kullanımından eser sahipleri, fonogram yapımcıları ve icracı sanatçılara doğan hakları tanımlamıştır. Buna göre müzik

eserlerinin mekanik olarak çoğaltılması, radyo, TV gibi yayın kuruluşları ile her türlü dijital platformlarda yayınlanarak umuma iletilmesi ve kamuya erişilir kılınması, otel, kafe, restoran, spor salonu, güzellik merkezi gibi her türlü umuma açık mekânda çalınmasından doğan hakların takibini yapmak ve bu kullanımlar karşısında gerekli telif gelirlerini toplayarak hak sahiplerine dağıtma yetkisi yasal olarak meslek birliklerindedir. Buna ek olarak Türkiye’deki eser sahipleri müzik meslek birlikleri, dünyanın birçok ülkesindeki meslek birlikleriyle imzaladıkları anlaşmalarla hem kendi üyelerinin haklarını uluslararası ortamda koruma altına almakta hem de yabancı repertuarların Türkiye’de yasal olarak kullanımını sağlamaktadır.

Bağlantılı haklar açısından ise farklı bir sistematik söz konusudur. Meslek birlikleri arasında "karşılıklı sözleşmeler" yoluyla takip yönteminin yanısıra dijital dağıtıcılar aracılığıyla da lisanslama yapılmaktadır.

Meslek birlikleri, 2007’den bu yana çeşitli dönemlerde ortak lisanslama çalışmaları yürütmüşlerdir. İlk kez 2007 yılında eser sahibi meslek birlikleri ve bağlantılı hak sahibi meslek birliklerinden MÜ-YAP ve MÜYORBİR’in katılımıyla kurulan ortaklık 2010 yılına kadar sürmüştür. 2014-2019 yılları arasında dört meslek ortak lisanslama ve hukuki işlemlerini birlikte yürütmüşlerdir.

2012 yılında MÜYAP tarafından Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü’nden alınan veriler doğrultusunda bütün işletme sayıları tespit edildikten sonra, lisanslama faaliyetlerinin etkin olabileceği olası iller saptanarak (35 il) ve bu illerde müzik kullanma potansiyeli olan işletmeler dikkate alınarak yapılan potansiyel telif hesabı çalışması, 2016 yılında Rekabet Kurumu için hazırlanan bir raporla güncellenmiştir. Buna göre eser sahipleri toplam potansiyel lisanslama gelirleri 380.920.225,28 TL, bağlantılı hak sahipleri toplam potansiyel lisanslama gelirleri ise 253.946.202,53 TL olarak güncellenmiştir. Toplamda ise potansiyel 634.866.427,81 TL olarak hesaplanmıştır.

Türkiye’de hem yayın kuruluşları tarafında hem de umumi mahallerde lisanslama oranı Avrupa ülkelerine kıyasla oldukça düşüktür. Yayın kuruluşlarında lisanslama oranının tüm Avrupa’da % 100 iken Türkiye’de % 50-70 aralığında kalmasının sebebi Avrupa’da bir radyo-TV şirketi için işletme ruhsatı alınabilmesi için müzik lisansına da sahip olunması gerekliliği varken Türkiye’de böyle bir uygulama bulunmamasıdır. 1994 tarih ve 3984 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun’ da açık şekilde ifade edilen hak sahiplerini korumaya yönelik önlemler sonraki değişiklikler ile kaldırılmıştır.

Umumi mahallerde ise genel olarak müziğin lisanslı kullanılması gerektiğine dair farkındalık geçmişe oranla artmış olmakla birlikte hâlâ yeterli bilincin oluşmamış olması düşük lisanslama oranının en temel sebebidir. Hem yayın kuruluşları hem de umumi mahallerde lisanslama oranlarının artması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması meslek birliklerinin temel beklentisidir.

Meslek birlikleri, umumi mahallerde müzik kullanımlarının tespiti için Türkiye’nin tüm coğrafi bölgelerinde hukuk bürolarıyla çalışmaktadır. Lisanssız müzik kullanımının tespit edilmesi durumunda konu mahkemeye taşınabilmekte ancak kullanımın ispatlanması ve belgelenmesi süreçleri Türkiye’de Avrupa ülkelerine kıyasla daha zor olmaktadır. Türkiye’de lisanssız müzik kullanımı ceza davasına veya hukuk davasına konu edilebilmektedir. Sürecin daha hızlı ilerlemesi, maliyetlerin daha düşük olması ve müzik kullanıcılarının anlaşmaya ikna olması bakımından daha etkili sonuçları olması nedeniyle meslek birlikleri genellikle ceza davası yoluna gitmeyi tercih etmektedir. Ancak savcılığın kabul etmediği durumlarda hukuk davasına yönelmekte, bu durumda süreç daha uzun ve maliyetli olmaktadır.

— Tarifelerin belirlenmesi

Türkiye’de müzik lisanslama tarifeleri eser sahipleri tarafında MESAM ve MSG tarafından, bağlantılı hak sahipleri tarafında ise MÜ-YAP ve MÜYORBİR tarafından birlikte belirlenmektedir. Diğer meslek birlikleri ise tarife belirleme konusunda ayrı ayrı hareket etmektedir.

Umumi mahal tarifelerinin belirlenmesinde başvuru temel kriterler; mahalın bulunduğu bölgenin özelliği, mahalın nitelik ve niceliği, fikrî mülkiyete konu eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığıdır.

— Hak sahiplerine dağıtım

Meslek birlikleri mevzuat gereği yılda en az 4 kez üyelerine dağıtım yapmaktadır. Türkiye’de üye olmayan hak sahiplerine dağıtım yapılması yasaya göre söz konusu değildir. Dağıtımlar her meslek birliğinin kendi genel kurullarında kabul edilen yönergeler uyarınca yapılmaktadır. Örneğin MÜYAP’ta yönergelere göre çalma listesi bilinen mecralar için bu çalma listelerine göre, çalma listesi bilinmeyen mecralar içinse listesi bilinen yerlerin listeleri ile dijital ve fiziki satışlardaki pazar payları dikkate alınarak yapılan simülasyona göre dağıtım yapılmaktadır.

Türkiye’de Müzik Kullanıcılarının Müzik Lisanslama Uygulamaları Konusundaki Görüşleri

Bu proje kapsamında görüşülen radyo, televizyon, turizm, perakende (market) ve yeme-içme sektörlerinden temsilcilerin Türkiye’de müzik lisanslama uygulamaları hakkındaki görüşleri aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Türkiye’de büyük kurumlar müziğin lisanslanması gerektiğinin bilincindedir. Bu konuda yayın kuruluşları, perakende ve yeme-içme sektörlerinden daha iyi durumdadır. Perakende ve yeme-içme sektörlerinde ise bünyesinde hukuk müşavirleri bulunan büyük kurumların müzik lisanslama konusundaki farkındalıkları bu hukukçuların doğru yönlendirmeleri sayesinde daha yüksektir. Küçük işletmelerde ve Anadolu’da ise hâlâ bilinç eksikliği bulunmaktadır.
- Çatı örgütlerin üyelerine tavsiyeleri, işletmelerin lisans alması ve teliflerini ödemeleri konusunda etkili olmaktadır.
- Müziğin işletmelerin cirolarına, atmosferine, müşteri algısına/tercihine olumlu etkileri olduğu müzik kullanıcılarının farkında olduğu bir gerçektir.
- Müzik kullanıcıları, müzik meslek birliklerinin ortak lisanslama yapmasını tercih etmektedir.
- Tarifeler, müzik kullanıcıları tarafından genel olarak yüksek bulunmaktadır. Kullanıcılar, tarifelerin daha uygun olup lisanslamanın tabana yayılması gerektiğini düşünmektedirler. Ayrıca bazı müzik kullanıcıları tarife sistematığının değişmesi gerektiğini düşünmektedir. Örneğin TV’den yayın yapma biçimlerinin son yıllarda çok değişmiş olmasına rağmen tarifelerin eski şekliyle uygulanması doğru bulunmamaktadır.

Araştırma Kapsamına Dahil Edilen Ülkelerde Müziğin Lisanslanması

Bu araştırma kapsamında incelenen 8 Avrupa ülkesinde müzik lisanslama uygulamalarına dair temel bulgular aşağıdaki gibi özetlenebilir.

— Tarifeler

Genel olarak görüştüğümüz ülkelerin tamamında tarifeler müzik meslek birlikleri tarafından, müzik kullanıcılarının meslek örgütlerinin mutabakatı ile belirlenmektedir. Tarifelerin belirlenmesinde dikkate alınan kriterler; mekânın büyüklüğü (metrekare, kişi veya oturma kapasitesi veya çalışan sayısı), işletmenin bulunduğu bölge, işletmenin gelir düzeyi, müzik kullanımının çeşidi ve/veya yoğunluğu, müziğin hangi medya aracılığıyla çalıştığı, işletme için müziğin temel unsur olup olmadığı, etkinlik süresi, müziğin işletmeye sağladığı ekonomik değer (bazı ülkelerde bu değeri ölçen çalışmalar yapılmaktadır), diğer ülkelerde uygulanan tarifelerdir.

Proje kapsamında görüşülen ülkelerin bazılarında hiçbir indirim uygulanmamakla birlikte birçoğunda erken ödeme, düzenli ödeme, gönüllü sözleşme ve meslek örgütleriyle toplu anlaşma yapılması gibi durumlarda birtakım indirimler uygulanmakta ancak bu indirim oranları esas olarak mekanların tespiti ve yasal süreçlerin maliyetleri dikkate alınarak yapılmaktadır. Ülkelerin bazılarında gönüllü sözleşme imzalanması durumlarında tarife seviyeleri düşürülebilmektedir. Örneğin Hollanda eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri (bütün tarifelerde) ile İngiltere eser sahipleri (oteller ve mekanlardaki müzik kullanımlarında), Portekiz bağlantılı hak sahipleri (mekanlardaki müzik kullanımlarında) ve İspanya eser sahipleri (mekanlardaki müzik kullanımlarında) gönüllü lisanslama halinde yani müzik kullanıcılarının kendi rızalarıyla müzik kullandıklarını / kullanacaklarını bildirmeleri halinde mevcut tarifelerden % 33 - % 40 düşük bedeller uygulamaktadırlar.

Görüşülen ülkelerdeki meslek birlikleri toplanan telif gelirlerinden işletme giderleri ve kültürel harcamalar için % 10-% 25 aralığında değişen oranlarda kesintiler yapmaktadır. Ancak Batı ülkelerinde lobi örgütleriyle telif toplayan örgütler ayrı ayrıdır. Bu nedenle telif toplayan örgütlerin operasyon giderleri Türkiye'ye göre daha düşüktür. Türkiye'de ise lobi örgütleri ve telif toplama örgütleri aynı bünye içinde tek çatı altında iş görmektedirler. Onun için yüksek kesinti oranları ortaya çıkmaktadır.

— Lisanslama Oranları

Yayın kuruluşları tarafında lisanslama oranı hemen tüm ülkelerde % 100 düzeyindedir. Umumi mahallerdeki lisanslama oranını hesaplamak için ise hiçbir ülkede saha araştırması yürütülmemektedir. Meslek birliklerinin lisanslama oranlarına dair birtakım tahmini hesapları mevcuttur. Buna göre umumi mahallerde lisanslama oranı, ülkelere ve ülkelerdeki farklı umumi mahal türlerine göre % 33 ile % 100 arasında değişen oranlarda gerçekleşmektedir.

— Meslek Birlikleri Arası İşbirliği ve Gelir Dağılımı

Çoğu ülkede tek bir eser sahibi meslek birliği bulunmakta, birden fazla eser sahibi meslek birliği bulunan durumlarda ise birisi temsili alan lisanslamasına diğeri ise mekanik alan lisanslamasına bakmaktadır.

Ülkelerin bazılarında yapımcılar ve icracıların tek bir meslek birliği bulunmakta, yapımcı ve icracıların ayrı ayrı meslek birliklerinin bulunduğu ülkelerde de tarifelerin belirlenmesi ve telif gelirlerinin toplanması konusunda ortak hareket edilmektedir.

Almanya, Finlandiya, Fransa, Hollanda ve İngiltere'de umumi mahallerin lisanslanması konusunda bağlantılı hak sahipleri meslek birliği (birlikleri) ile eser sahipleri meslek birliği birlikte hareket etmektedir. Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin tarifeleri tüm ülkelerde birbirinden farklıdır.

Ülkelerin çoğunda bağlantılı hak sahiplerinin (yapımcı ve icracaların) kendi aralarındaki gelir dağılımı genel olarak % 50-% 50 oranındadır. Zira sektörün işleyişi içinde icracı sanatçıların hakları yapım şirketleri tarafından temsil edilmekte ve bu durum nedeniyle temsil edilen repertuar gerek yapımcılar gerek icracı sanatçılar için neredeyse bire bir aynı olmaktadır. Ülkemizde ise icracı meslek birlikleri uluslararası repertuarı temsil etmemektedir. Bu nedenle eşit paylaşım söz konusu olmamaktadır. Eser sahiplerinin gelirleri ise genellikle tüm mecralarda bağlantılı hak sahiplerinin gelirlerinden yüksektir.

Bunun tarihsel ve uygulamadan kaynaklanan nedenleri bulunmaktadır. Eser sahipleri tarihsel olarak bağlantılı haklardan çok daha önce hak takibi yapmaya başlamışlardır. Bunun sonucunda bir çok ülkede bağlantılı haklar meslek birlikleri lisanslama faaliyetlerini eser sahipleri ile birlikte yaparak sürece dahil olmuşlardır. İşletme giderleri eser sahipleri tarafından üstlenildiğinden bağlantılı hakların oranı daha düşüktür.

Bir diğer neden de bağlantılı hakların başlangıç tarifelerinin düşük olmasıdır.

Hemen tüm ülkelerdeki bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri bu durumu değiştirmek için girişimlerde bulunmaktadır. Ne var ki uzun yıllardır uygulanan tarifelerin bir anda yükseltilmesi mümkün olmamaktadır. Örneğin Almanya’da GVL bu konuda dava açmış, mahkeme GVL’in tarifesini eser sahiplerinden bağımsız olarak arttırma hakkını kabul etmekle beraber yıllardır uygulanması nedeniyle arttırımı düşük oranda yapmıştır.

— Telif Gelirlerinin Dağıtım Mekanizması

Çalma listesi bilinen mecralardan gelen gelirlerin dağıtımı bu çalma listelerine göre, çalma listesi bilinmeyen mecralardan gelen gelirler ise çeşitli verilere göre dağıtılmaktadır. Yayın kuruluşlarının çalma listelerinin tespiti için genellikle BMAT veya benzeri bir şirketle çalışılmaktadır. Her ülke için dağıtım yöntemleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Ülkelere Göre Dağıtım Yöntemleri

Ülke	Umumi mahal telif gelirlerinin dağıtım yöntemi
Almanya	Yayın kuruluşlarının çalma listelerine göre.
Finlandiya	Yayın kuruluşlarının çalma listelerine göre.
Fransa	Diskolardan gelen gelirler, mekanda hangi şarkıların çalındığını tespit eden cihazlardan alınan veriye göre; diğer umumi mahallerden gelen gelirler, 3 yılda bir bu mekanlarda müziğin hangi kaynaktan dinlendiğine dair yapılan saha araştırması sonuçlarına göre.
Hollanda	Radio-TV verileri, arka plan müzik sağlayıcılarından alınan çalma verileri, kafe ve barlara yerleştirilen tespit cihazlarının verileri (test aşamasında), 2 yılda bir gerçekleştirilen saha araştırmasının sonuçları (mekanlar telefonla aranarak hangi şarkıların çalındığı sorulmaktadır).
İngiltere	Arka plan müziği ve jukebox müziği çalınan yerlerden alınan listeler, mekanlarda çalınan müziğin kaynağını tespit etmek üzere yürütülen saha araştırmasının sonuçları, mekanlara yerleştirilen cihazlarla yapılan tespitler (test aşamasında).
İspanya	Mekanlarda hangi müziklerin çalındığını tespit etmek üzere yürütülen saha araştırması.
Polonya	Mekanlarda hangi müziklerin çalındığını tespit etmek için saha araştırması yapılıyor. Mekanlarda radyodan müzik çalmak yaygın olduğu için ağırlıklı olarak radyo listelerine göre dağıtım yapılıyor. Bilinmeyen kaynaklar için dağıtım fiziki ve dijital pazar payına göre yapılıyor.
Portekiz	Fiziki ve dijital pazar payı (Bundan sonraki süreçte hangi mekanlarda hangi radyoların çalınıyor olduğuna dair kestirim yapmayı ve dağıtımda buna paralel olarak radyo listelerinden yararlanmayı da planlıyorlar).

Karşılaştırma yapılan meslek birlikleri yukarıda belirtildiği gibi işletme masrafları ve kültürel destekler için % 10 ila % 25 arasında kesintiler yapmaktadır. Bunun bir nedeni toplam gelirin yüksekliği nedeniyle maliyet oranının düşük kalması, diğer nedeni ise meslek birliği yapısının farklılığıdır. Ülkemiz meslek birlikleri hem hak toplama kuruluşu hem de temsil ettikleri kesimin lobi örgütü konumundadır. Bu tablo maliyetleri arttıran bir durum doğurmaktadır. Ayrıca toplam gelirin düşüklüğü maliyetlerin gelire göre yüksek oranda kalmasına neden olmaktadır. Karşılaştırılan ülkelerde bu özellikler iki farklı kurumda toplanmış durumdadır.

Örneğin Almanya’da GVL meslek birliği olarak lisanslama ve dağıtım yapmakta, Almanya müzik endüstrisini temsil eden BVMI ise IFPI Ulusal Grubu olarak endüstrinin gelişmesine yönelik politikalar ve lobi etkinlikleri yürütmektedir. Hollanda, İngiltere, İspanya benzer durumdadır. Türkiye’de ise bu yapı bir arada oluşturulmuştur. MÜYAP hem lisanslama ve dağıtım yapan bir meslek birliği ve aynı zamanda Türkiye’nin endüstri birliğini temsil eden IFPI Ulusal Grubu’dur.

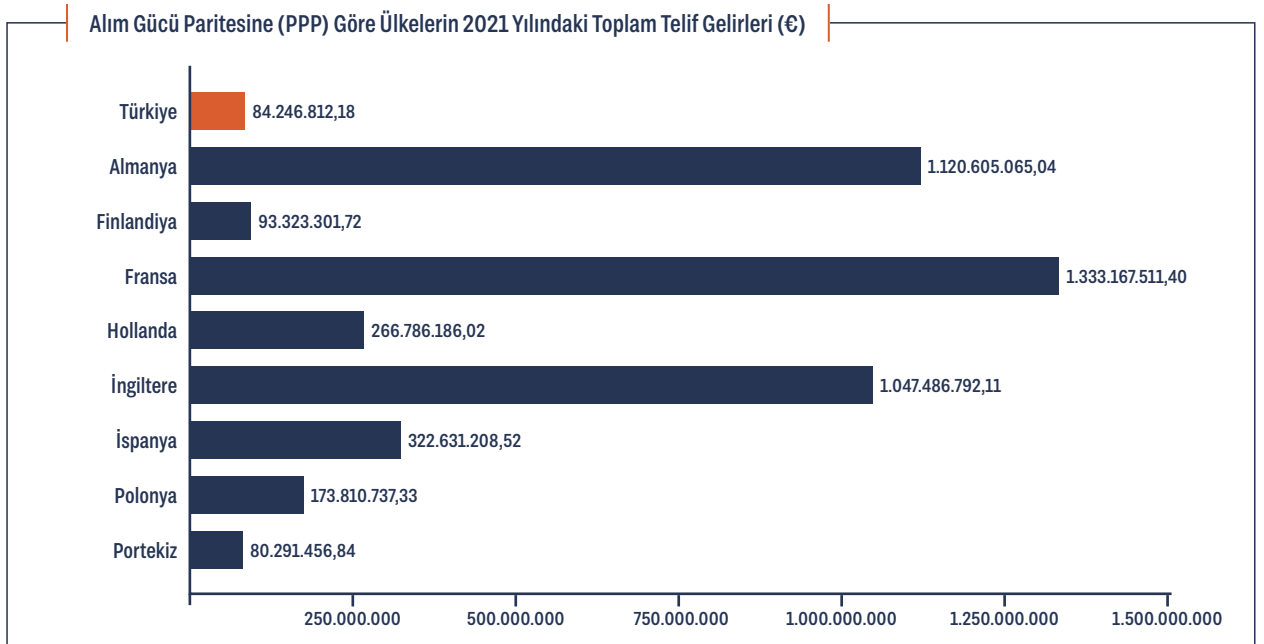
— Lisanssız Müzik Kullanımının Tespiti ve Yasal İşleyiş

Umuma açık işletmelerde lisanssız müzik kullanımı olup olmadığını tespit etmek için meslek birliklerine bağlı ekipler sahada dolaşmaktadır. Bu ekiplerin tespitleri yasal süreç başlatmak için yeterlidir. Görüşülen tüm ülkelerde mahkemeye başvuru son çare olarak görülmekte, öncelikle işletme sahipleri/yöneticileri lisans almak konusunda ikna edilmeye çalışılmaktadır. Ancak ikna yönteminin işe yaramadığı durumlarda mahkemeye başvurulmaktadır. Avrupa ülkelerinde yasal süreç genellikle hukuk davaları üzerinden yürümekte ve genellikle birkaç yıl sürmektedir. Mahkemelerden genellikle meslek birlikleri lehine sonuç çıkmaktadır.

Türkiye ve Avrupa Ülkelerine Dair Karşılaştırmalar

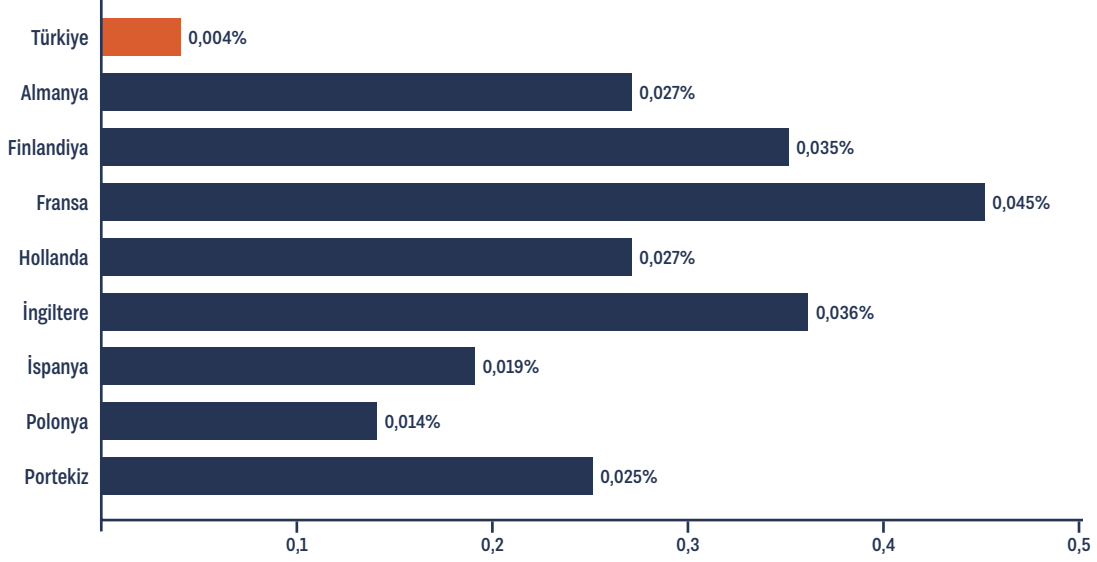
Bu araştırma kapsamında 8 Avrupa ülkesi müzik lisanslama pratikleri bakımından derinlemesine incelenmiş, çeşitli nicel ve nitel bulgular ortaya konmuştur. Bu bulgular ışığında Türkiye ile bu ülkeler arasında yapılan karşılaştırmalar aşağıda özetlenmektedir.

Toplam telif gelirleri önce nominal değerlerle karşılaştırılmış, sonrasında ülkelerdeki farklı alım güçleri dikkate alınarak düzenlenmiştir. Alım gücü paritesine (PPP) göre ülkelerin 2021 yılındaki toplam telif gelirleri Avro cinsinden aşağıdaki grafikte görüldüğü gibidir.

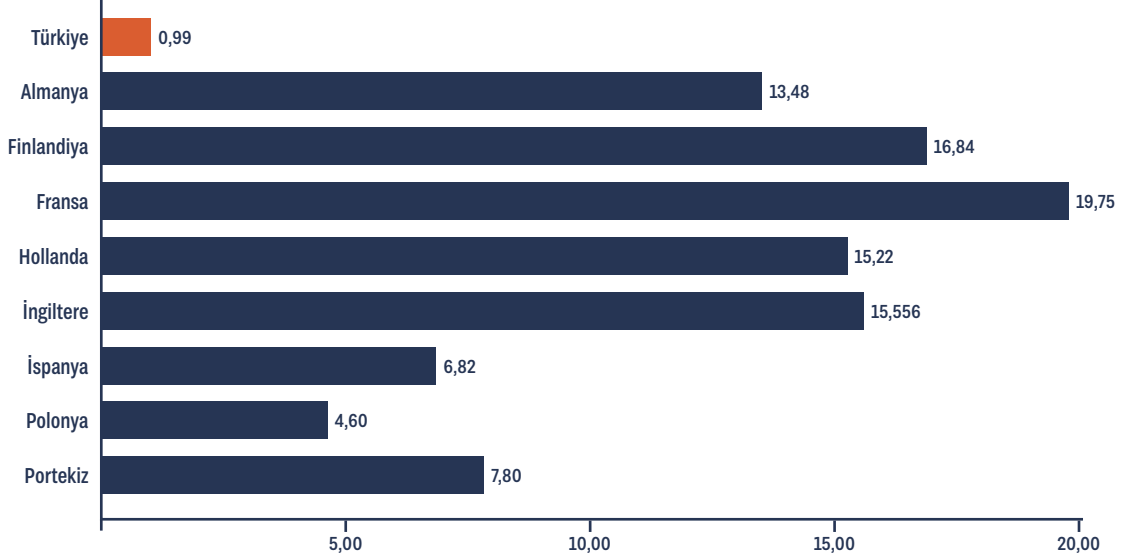

Her bir ülkedeki toplam telif gelirlerinin genel ekonomi içindeki payına bakmak o ülkenin müzik lisanslaması konusundaki reel durumunu gözler önüne seren önemli bir göstergedir. Aşağıda ülkelerin 2021 yılındaki toplam telif gelirlerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla içindeki payı ve ayrıca kişi başına telif gelirlerini gösteren grafikler yer almaktadır.

GSYİH İçinde Toplam Telif Gelirlerinin Payı (2021)

Toplam Telif Gelirlerinin Nüfusa Oranı (2021 - Alım Gücü Paritesine Göre Ayarlanmış)

Bu araştırma kapsamında Türkiye ve diğer ülkelerdeki 2022 tarife seviyeleri de karşılaştırılmıştır. Türkiye’de açıklanan resmi tarifeler ile uygulanan tarifeler arasında çok büyük farklılıklar bulunmaktadır. Rapor kapsamında hem resmi tarife hem de uygulama tarifelerinin karşılaştırmalarına yer verilmiştir.

Türkiye İçin Potansiyel Telif Hesabı

Bu araştırma kapsamında Türkiye için yayın kuruluşlarından ve umumi mahallerden elde edilebilecek potansiyel telif geliri hesaplanmıştır. Bu hesap yapılırken umumi mahallerde toplanabilecek gelirler için ilgili tüm alanlarda faaliyet gösteren işletmelerin % kaçında kesin ola-

rak müzik kullanılıyor olabileceğine dair çeşitli tahminler yapılmıştır. Bu tahminler bugüne kadarki saha tecrübelerinden hareketle oluşturulmuştur. Bu noktada altını çizmek gerekir ki bu hesaplamalar yapılırken oldukça muhafazakâr davranılmıştır, yani gerçekte müzik kullanan işletmelerin sayısının ve dolayısıyla potansiyel telif gelirlerinin burada hesaplanandan daha yüksek olduğunu iddia etmek yanlış olmaz.

Türkiye’de 2022 tarifeleriyle toplanabilecek toplam potansiyel telif gelirleri alt kırılımlarıyla birlikte aşağıdaki gibidir.

Türkiye’de 2022 Tarifeleriyle Toplanabilecek Toplam Potansiyel Telif Gelirleri

	Potansiyel Telif Geliri
Radyo TV Yayıncılık	275.544.727,52 YTL
Mağazalar, marketler ve yeme-içme	502.207.820,84 YTL
Sanat tesisleri, eğlence merkezleri, güzellik salonları, form tutma salonları	242.788.036 YTL
Spor tesisleri	7.573.957,36 YTL
AVM Ortak Alanlar	17.262.408,91 YTL
Konaklama Tesisleri	220.691.537,80 YTL
TOPLAM	1.266.068.488,43 YTL

Bu potansiyel telif geliri rakamından hareketle Türkiye’de telif gelirlerinin GSYİH içindeki potansiyel payı % 0,02 olacaktır (hali hazırda toplanan gelirlerle bu pay % 0,004’tür). Bu oran, Avrupa ülkelerindeki orana yakınlaşmaktadır. Potansiyel telif gelirlerinin nüfusa oranına baktığımızda ise (tüm hesapları verilerin en güncel olduğu 2021 yılına göre yaptığımızda) Türkiye’de alım gücüne göre ayarlanmış kişi başı telif gelirinin 4,51 Avro olduğunu görüyoruz. Bu rakam gelişmiş Avrupa ülkelerinin hâlâ gerisinde olmakla birlikte Avrupa standartlarına biraz daha yaklaşacağımız anlamına gelmektedir. Yani bu rapor kapsamında hesaplanan potansiyel telif geliri rakamlarına ulaşılabilirdiği takdirde Türkiye, Avrupa ülkeleri arasında daha rekabetçi bir konum kazanacaktır.

Çalışmanın Sonuçları ve Türkiye’de Lisanslama Uygulamalarının İyileştirilmesi İçin Öneriler

Türkiye’deki müzik lisanslama pratiklerini Avrupa ülkeleriyle karşılaştıran bu araştırma, Türkiye’nin toplam lisans gelirleri, bu gelirlerin ülke ekonomisi içindeki payı, lisanslama oranı, hukuki süreçler, müzik kullanıcılarının lisanslama konusundaki bilinç düzeyleri, organizasyon gibi bakımlardan Avrupa’nın çok gerisinde olduğunu açıkça ortaya koymuştur.

Hak sahipleri ve kullanıcılarla yapılan görüşmeler ile diğer ülkelerle yapılan karşılaştırmalar sonrasında Türkiye’de bu alanda birçok sorun olduğu görülmüştür. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:

1. Toplam Gelirlerin Düşüklüğü: Müzik alanından elde edilen hak sahibi gelirlerinin GSYİH ve nüfusa göre karşılaştırması Türkiye’de elde edilen gelirin diğer ülkelerden çok düşük olduğunu göstermektedir.
2. Lisanslama Oranının Düşüklüğü: Gerek yayın kuruluşları gerek umumi mahallerde lisanslı yer sayısı potansiyelin çok altındadır. Toplam gelirlerin düşüklüğünün en önemli nedeni budur.

3. Tarife yapıları: Meslek birliklerinin tarife yapıları günün ihtiyaçlarına cevap vermekten ve yaygın bir lisanslama sağlamaktan uzaktır. Resmi tarifelerle uygulanan bedeller arasındaki fark kullanıcılarda soru işaretleri yaratmakta, lisanslama sürecini karmaşıktırmaktadır. Karşılaştırma yapılan ülkelerde var olan tarife uyumsuzluklarına çözüm sağlayacak bir kurumun ve usullerin tanımlanmış olmaması önemli bir eksikliklerdir.
4. Hukuk Alanında Eksiklikler: Tarifelerin belirlenmesinden başlayarak, lisanslama modelleri, lisanssız işletmelerin saptanması, yargılama süreçlerinin hızlandırılması ve lisanssız işletmelerin yaptırımları vb. konularda yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır.
5. Meslek Birlikleri: Meslek birliklerinin kullanıcılara yönelik tanıtım, pazarlama ve süreç yönetimi alanlarında önemli eksiklikler bulunmaktadır.
6. Dağıtımlar: Ülkemiz meslek birliklerinin uluslararası ilkelere uygun şekilde dağıtım yaptıkları ancak toplam gelirin düşüklüğüne bağlı olarak üyelerinin yeterli ödeme alamadıklarını düşündükleri gözlenmiştir.
7. Mali Mevzuat: Lisanslama gelirlerinin KDV yükü ve stopaj oranları tarifelerin yükseklığının bir nedeni olarak görülmektedir.
8. Bilinç Eksikliği: Özellikle küçük işletme sahiplerinin hak sahiplerine bedel ödeme konusunda bilinç eksikliği olduğu gözlenmiştir.

Gerek diğer ülkelerdeki iyi uygulama örneklerinin incelenmesi gerek hak sahipleri ve kullanıcıların eleştiri ve önerilerinin değerlendirilmesi sonrasında aşağıdaki çözüm önerileri gündeme gelmiştir:

1. Kullanıcılara İlişkin Verilere Ulaşma Kolaylığı: Lisanslanması gereken işletmelerin saptanması önemli maliyetler doğurmaktadır. Kamu bu alandaki bilgilerin ilgili kısımlarını meslek birlikleri ile paylaşmalıdır.
2. Tarifeler: Tarifeler daha detaylı hale getirilmeli, fiyatlamalar yeniden gözden geçirilerek rasyonelleştirilmelidir. Tarife alanındaki uyumsuzlukların çözümü için özel bir kurum oluşturulmalı veya görevlendirilmelidir.
3. Mali Düzenleme: Müzik kullanıcıları arasında lisanslamayı teşvik etmek ve maliyetleri düşürmek için telif gelirleri üzerindeki KDV oranı sıfırlanmalı ya da düşürülmelidir. Benzer bir düzenleme eser sahiplerinin stopaj oranlarında da gerçekleştirilmelidir.
4. Bilinçlendirme çalışmaları: Müzik kullanıcılarının müziğin lisanslı kullanılması gerektiği konusundaki bilinç ve farkındalıklarını artıracak çalışmalar yürütülmelidir. Bu bağlamda, Avrupa ülkelerindeki örnek uygulamalardan hareketle müziğin işletmelere yaptığı ekonomik ve sosyal katkıları verilerle ortaya koyacak araştırmaların yürütülmesi yararlı olacaktır.
5. Lisanslamanın Kolaylaştırılması: Tespit, dava, lisans kapsamı, meslek birliği sayısı vb. nedenlerle karmaşık ve maliyetli hale gelen lisanslama süreçleri kolaylaştırılmalıdır. Bu amaçla Anayasa mahkemesi kararı ile bozulan toplu hak yönetimi yaklaşımına yeniden dönülmeli, bireysel hak takibi gibi kullanıcıları ürküten yaklaşımlardan vazgeçilmelidir.
6. Kamu Görevleri: Kamunun düzenleyici kurumlarının yetki alanlarındaki lisans-

sız kullanımları engellemelerini sağlayacak bir denetleme sistemi oluşturulmalıdır. Turizm ve yayıncılık gibi sektörlerde lisanssız kullanımı engelleyecek, kaynaktan lisanslamayı sağlayacak önlemler kamu eliyle alınmalıdır.

7. Hukuk: Yukarıdaki 5. ve 6. Maddeler kapsamında düzenlemeler yapılmalı, yargı yükünü azaltmaya yönelik olarak karşılaştırılan ülkelerde var olan genişletilmiş lisanslama, uzlaştırma kurulları, bağımsız veya yetkilendirilmiş birimler eliyle delil toplama vb. düzenlemelere yer verilmelidir. Ayrıca hukuki süreçlerin hak sahiplerinin lehine kolaylaştırılması, maliyetlerinin düşürülmesi gerekmektedir.
8. Meslek Birlikleri: Yukarıdaki maddelerde önerilenlere ek olarak meslek birliklerinin tek merkezden lisanslama yapmalarına olanak veren, pazarlama ve tanıtım çalışmaları ağırlıklı bir organizasyon oluşturmaları gerekli görülmektedir.
9. Tek Merkezden Lisanslama: Hak sahibi kümelerini temsil eden meslek birliği sayısının çokluğu ve repertuarın bölünmüşlüğü kullanıcılar için caydırıcı bir faktör olurken, meslek birliklerinin ayrı ayrı gerçekleştirdikleri lisanslama çalışmaları maliyetleri arttırmaktadır. Bu nedenle tek merkezden lisanslama yapılmasının lisanslama çalışmalarını kolaylaştırıp yaygınlaştıracağı düşünülmektedir.
10. Genişletilmiş Lisanslama: 9. maddede önerilen tek merkezden lisanslama gerçekleşse dahi müzik kullanıcılarıyla yapılan anlaşmaların kapsamadığı, meslek birliklerine üye olmayan eser sahiplerine, icracılara ve yapımcılara ait bir repertuar kalacaktır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, meslek birliklerine üye olmayanların da haklarını koruyan, onlar adına telif toplanılarak kendilerine dağıtılmasına olanak veren bir genişletilmiş lisanslama sisteminin Türkiye’de uygulanması gerekmektedir.

1.1 Türkiye’deki Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgiler

Türkiye’de müzik lisanslama faaliyetleri Türkiye Musiki Eseri Sahipleri Meslek Birliği - ME-SAM’ın kurulduğu 1986 yılına dayanmaktadır. 1999 yılında Musiki Eseri Sahipleri Grubu Meslek Birliği MSG’nin, 2000 yılında Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği MÜ-YAP ve Müzik Yorumcuları Meslek Birliği MÜYORBİR’in, 2006 yılında Müzik Yapımcıları Birliği MÜYABİR’in, 2008 yılında Bağlantılı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği MüzikBir’in, 2021 yılında İcracı Sanatçılar ve Müzisyenler Meslek Birliği TS-MB’nin kurulmasıyla Türkiye’de müzik alanında faaliyet gösteren meslek birliği sayısı 7’ye çıkmıştır (2 eser sahibi meslek birliği, 3’ü yapımcı 2’si icracı sanatçıların birliği olmak üzere 5 bağlantılı hak sahibi meslek birliği).

Türkiye’de meslek birliklerinin kuruluşu, organizasyonu, yetki ve faaliyetleri 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu’nun 42. maddesine dayanmaktadır.

Madde 42 – (Değişik: 1/11/1983-2936/7 md.) (Değişik birinci fıkra: 21/2/2001 - 4630/21 md.) Eser sahipleri ve eser sahiplerinin hakları ile bağlantılı hak sahipleri, (Ek ibare: 3/3/2004-5101/12 md.) ile bu Kanunun 52 nci maddesine uygun biçimde düzenlenmiş sözleşmelerle eser veya hak sahibinden mali hakları kullanma yetkilerini devralarak bu Kanunun 10 uncu maddesine göre ilim-edebiyat eserleri üzerindeki hakları kullanarak, süreli olmayan yayınları çoğaltan ve yayanlar (2) üyelerinin ortak çıkarlarını korumak ve bu Kanun ile tanınmış hakların idaresini ve takibini, alınacak ücretlerin tahsilini ve hak sahiplerine dağıtımını sağlamak üzere, Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelik ve tip statülere uygun olarak tespit edilecek alanlarda birden fazla meslek birliği kurabilirler. Eser sahipleri veya icracı sanatçılar bakımından zorunlu organlarının asıl üye sayısının dört katı kadar (...) (3); yapımcılar veya radyo-televizyon kuruluşları bakımından bu organların asıl üye sayısının iki katı kadar üye olma niteliklerini taşıyan gerçek veya tüzel kişiler meslek birliği olarak faaliyet gösterebilmek için izin almak üzere Bakanlığa başvurmak zorundadırlar. Meslek birlikleri bu izni aldıktan sonra kuruldukları alanda faaliyet gösterirler.

Eser sahibi meslek birlikleri MESAM ve MSG, üyesi bulunan eser sahiplerinin (söz yazarı, besteci, aranjör, edisyon şirketleri) 5846 FSEK ile tanınmış haklarının takibini yapar. Müzik eserlerinin çoğaltma (mekanik) ve temsil/yayın alanında kullanımından doğan telif hak edişlerini toplamakta ve bu gelirleri üyelerine dağıtmaktadır. Bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri de üyesi bulunan yapımcı veya icracıların yasayla belirlenmiş haklarını takip eder, üyeleri adına kayıt ve icraların temsil/yayın alanında kullanımından doğan telif hak edişlerini tahsil eder ve üyelerine dağıtır. Meslek birlikleri yetkilerini hak sahiplerinden, uluslararası anlaşmalardan, yapımcı meslek birlikleri üyesi olan şirketlerin verdiği yetki belgelerinden alırlar.

Müzik eserlerinin, kayıt ve icraların radyo, TV gibi kitle iletişim araçları aracılığıyla yayınlanması ve kafe, restoran, güzellik merkezi, market vb. her türlü umuma açık mekanda çalınması için kullanıcıların hem eser sahibi hem bağlantılı hak sahibi meslek birliklerinden lisans alması yasayla zorunlu kılınmıştır. Bunlara ek olarak, müzik eserlerinin kaset/CD vb. aracılığıyla çoğaltılması (mekanik lisanslama) için eser sahibi meslek birliklerinden izin alınması yine yasal zorunluluktur. Eserlerin ve icraların dijital alanda kullanımı için ise eser sahibi meslek birlikleri ile Müzik Yorumcuları Meslek Birliği MÜYORBİR lisanslama yapmaktadır. Şöyle ki; MESAM ve MSG dünyanın diğer ülkelerinde olduğu gibi Youtube ve Spotify benzeri dijital platformları doğrudan lisanslamaktadır. Fonogram yapımcıları meslek birliği ise dijital alanda yalnızca interaktif olmayan platformları lisanslamakta, YouTube, Spotify gibi interaktif platformları lisanslamamaktadır. Bu platformlarla dağıtımı gerçekleştirilen müzik kayıtları için lisans anlaşmalarını her yapımcı ayrı ayrı yürütmektedir. İcracı meslek birliği MÜYORBİR ise yorumcuların dijital hakları için yapımcı şirketlere lisans vermektedir.

Dijital Platformların Lisanslanması

	MESAM	MSG	MÜYAP	MÜYORBİR	ŞİRKETLER
Platform	Doğrudan	Doğrudan	—	—	Doğrudan
Şirketler	—	—	Doğrudan	Doğrudan	Doğrudan

Müzik yayını yapan dijital platformların yanı sıra video yayını yapan interaktif dijital platformlar da hem eser sahibi hem de bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri tarafından lisanslanmaktadır (senkronizasyon hariç). Bu raporun yazıldığı dönemde bu platformlardan Netflix ve Gain eser sahipleri meslek birlikleri tarafından lisanslı, Disney Plus ile görüşmeler sürmekte, Exxen ise lisanslı değildir. MESAM ve MSG Exxen’e bu konuda dava açmış durumdadır. Digturk, D-Smart, Turkcell TV, Puhu TV, Blu TV, Tivibu gibi platformlar bağlantılı hak sahipleri tarafından lisanslanmış olup, diğerleri ile görüşmeler sürmektedir.

Türkiye’deki eser sahipleri meslek birlikleri, dünyanın birçok ülkesindeki meslek birlikleriyle imzaladıkları anlaşmalarla hem kendi üyelerinin haklarını uluslararası ortamda koruma altına almakta hem de yabancı repertuarların Türkiye’de yasal olarak kullanımını sağlamaktadır. Fonogram yapımcıları yabancı repertuarı temsil eden üyeler, özellikle Universal Music, Sony Music ve Warner Music gibi majörlerin katalogları üzerinden yabancı repertuara ilişkin kayıtların Türkiye’de korunmasını sağlamaktadır. Türk repertuarına ilişkin kayıtların yurt dışındaki takibi ise bazı bölgelerde halihazırda The Orchard ve Believe tarafından gerçekleştirilmektedir. İlerleyen dönemlerde özellikle Türk repertuarının çok kullanıldığı bölgelerde ilgili meslek birliklerinin yetkilendirilmesi planlanmaktadır.

Meslek birlikleri, 2007’den bu yana çeşitli dönemlerde ortak lisanslama çalışmaları yürütmüşlerdir. İlk kez 2007 yılında eser sahibi meslek birlikleri ve bağlantılı hak sahibi meslek birliklerinden MÜ-YAP ve MÜYORBİR’in katılımıyla kurulan ortaklık 2010 yılına kadar sürmüştür. 2014-2019 yılları arasında dört meslek birliği ortak lisanslama ve hukuki işlemlerini birlikte yürütmüşlerdir. Halihazırda eser sahipleri meslek birlikleri kendi aralarında, bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri kendi aralarında ortak lisanslama çalışmaları yürütülmektedir.

2012 yılında MÜYAP tarafından Gümrük ve Ticaret Bakanlığı Esnaf ve Sanatkarlar Genel Müdürlüğü’nden alınan veriler doğrultusunda bütün işletme sayıları tespit edildikten sonra, lisanslama faaliyetlerinin etkin olabileceği olası iller saptanarak (35 il) ve bu illerde müzik kullanma potansiyeli olan işletmeler dikkate alınarak yapılan potansiyel telif hesabı çalışması,

2016 yılında Rekabet Kurumu için hazırlanan bir raporla güncellenmiştir. Buna göre eser sahipleri toplam potansiyel lisanslama gelirleri 380.920.225,28 TL, bağlantılı hak sahipleri toplam potansiyel lisanslama gelirleri ise 253.946.202,53 TL olarak güncellenmiştir. Toplamda ise potansiyel 634.866.427,81 TL olarak hesaplanmıştır. Bu rakamların günümüzde çok daha yüksek olacağı aşikardır.

Yayın kuruluşlarının lisanslanma oranının eser sahibi meslek birlikleri tarafında %70, bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri tarafında %50’ye yakın olduğu tahmin edilmektedir. Bu alanda, ulusal yayın kuruluşlarında lisanslama oranı % 100’e yakınken yerel ve bölgesel yayıncılarda oran düşmektedir. Avrupa ülkelerinde yayıncı kuruluşların lisanslanma oranı bu proje kapsamında görüşülen tüm ülkeler için % 100 iken Türkiye’de bunun sağlanamaması, meslek birliği temsilcileri tarafından, Avrupa’da bir radyo-TV şirketi için işletme ruhsatı alınabilmesi için müzik lisansına da sahip olunması gerekliliği varken Türkiye’de böyle bir uygulama olmamasına bağlanmaktadır. Geçmiş yıllarda RTÜK kanununda bulunan bu madde daha sonra kanundan çıkarılmıştır. Yayın kuruluşlarının eksiksiz olarak lisanslanması için böyle bir yasal düzenlemenin yeniden yapılması gerektiğine inanılmaktadır.

Umumi mahallerde lisanslama oranlarının artırılması için de benzer şekilde yasal düzenlemeler yapılması gerektiği düşünülmektedir. MSG, 2008 yılında hukuk profesörlerine hazırlattığı bir raporda umumi mahallerin lisanslanmasında belediyelerden nasıl faydalanılabileceği, Belediye Kanunu’nda hangi maddelerin değişmesi gerektiği gibi konuları ortaya koymuştur.

Lisanslanacak umumi mahallerin tespit edilmesi için Türkiye’nin her coğrafi bölgesinde meslek birliklerinin birlikte çalıştığı hukuk büroları bulunmaktadır. Bu hukuk bürolarının görevlileri düzenli olarak sahada dolaşmaktadır (OLB kurulduğu dönemlerde her bölgede OLB adına tek bir hukuk bürosu görev yapmaktadır). Hukuk büroları, kendi ekiplerini kurmak konusunda serbesttir. Bu saha ekipleri öncelikle tespit ettikleri müzik kullanıcıları işletmelere davet yazısı göndermekte, bilgilendirme yaparak farkındalık yaratmaktadır. Sonraki aşamada sözleşme imzalanması için ikna süreci başlatılmaktadır. Sözleşme imzalanması kabul edilirse meslek birliği merkezinden sözleşme gönderilmekte, eğer sözleşme imzalanması kabul edilmezse yine bölgedeki aynı hukuk bürosu kanalıyla, meslek birliği yönetiminin kontrolünde, hukuki süreç başlatılmaktadır. Hukuki süreçte, işletmede lisanssız müzik kullanımının ispat edilebilmesi için öncelikle savcılığa başvuru yapılmakta ve savcılığın onayı sonrasında bir bilirkişinin bulunduğu bir heyetle ve gerekiyorsa (güvenliği sağlamak adına) kolluk güçleriyle mekân ziyareti ve tespit yapılması gerekmektedir. Meslek birlikleri yargı yoluna sık sık başvurmaktansa sorunu ikna yoluyla çözmeyi tercih etmektedir. Yargı yoluna gidildiğinde ise davanın meslek birlikleri lehine sonuçlanma oranı, 5846 sayılı yasanın açık ihlali halinde bile, Avrupa ülkelerine oranla düşük olmaktadır. Türkiye’de meslek birlikleri bu tip lisanssız müzik kullanımlarında hukuk veya ceza davası açabilmektedir. Hukuk davaları 4-5 yıl kadar sürebilmekte, ceza davalarında ise meslek birliği şikâyet ettikten sonra müzik kullanıcıları hızlı şekilde anlaşma yoluna gitmektedirler. Ancak, ceza mahkemelerine başvurulduğunda, mahkeme ceza vermekten kaçınmakta, bu konunun cezadan ziyade tazminata konu bir durum olması gerekçesiyle hukuk davasına yönlendirmektedir.

Lisanslama yapılan işletmelere meslek birlikleri tarafından ayrı ayrı fatura kesilmektedir. Çünkü zaman zaman OLB kurulmuş olmakla birlikte bu birimin tüzel bir kişiliği olmadığından ortak fatura kesmek mümkün olamamaktadır. Öte yandan meslek birlikleri tarafından geliştirilen yazılımlar sayesinde online lisanslama altyapısı hazır olan meslek birlikleri de mevcuttur.

Bu raporun yazıldığı dönem itibarıyla meslek birlikleri tarafından lisanslanmış bulunan umumi mahal sayısı 5.000-6.000 civarındır. Türkiye’de bulunan yaklaşık 1.200 adet yayın kurulu-

şundan 560 tanesi lisanslıdır. Ne var ki bu noktada lisanslı gözüken bazı yerel radyoların uzun dönemdir ödeme yapmadığı yani aslında lisanssız çalışır konumunda oldukları dikkate alınmalıdır. MÜYAP kayıtlarına göre sadece 2022 yılında ödeme yapmayan yerel yayın kuruluşu sayısı 120 adettir. Bu sayı düşüldüğü zaman sektörün gelir elde edebildiği lisanslı yerel yayın kuruluşu sayısı 440 olmaktadır.

Türkiye’de yayın kuruluşları ve umuma açık mahallerde müzik kullanıldığında lisans bedeli ödenmesi gerektiği fikri geçmişe göre yaygınlaşmış, müzik kullanıcıları arasında bu farkındalık artmıştır. Ancak Türkiye’deki müzik meslek birlikleri temsilcilerinin görüşlerine göre farkındalık konusunda Türkiye hâlâ yeterli düzeye ulaşamamıştır ve Avrupa ülkelerinin gerisindedir. Özellikle birçok müzik kullanıcısı işletme, müzik kullanımı karşılığında bir bedel ödenmesi gerektiğini kabul etmekle birlikte meslek birliklerinin tarifelerini çok yüksek bulmaktadır.

Müzik kullanıcıları tarafında lisanslama bilincinin yeterince oluşmamış olmasında meslek birliklerinin bu zamana kadar pazarlama çalışmaları konusunda eksik kalmış olması önemli bir etken olarak görülmektedir. Meslek birlikleri temsilcilerinin görüşlerine göre meslek birliklerinin her konuda birlikte hareket etmesi, ortak fatura kesilebilmesi, hak sahipleri olarak daha güçlü hareket edilebilmesi, müzik kullanıcıları tarafından konunun daha fazla ciddiye alınması anlamına gelecektir. Ayrıca, lisanslama konusunda hem kullanıcılar hem de toplum nezdinde bilinci artıracak farkındalık kampanyalarının yürütülmesi de bu bağlamda faydalı olacaktır.

MESAM’ın başlattığı ve şu an MESAM ve MSG’nin birlikte yürüttüğü “Müzik Dostu Mekan” kampanyası, işletmeleri lisans almaya teşvik etmek bakımından iyi bir örnek olarak gösterilebilir. Bu kampanyada, meslek birlikleriyle lisans anlaşması imzalayan işletmeler MESAM’ın sosyal medya hesaplarından duyurulmakta, sanatçılar bu mekanlar için teşekkür videoları çekmektedir. Tüketicilerin bu mekanları tercih etmeleri çeşitli indirimlerle, konser bileti çekilişleriyle vs. teşvik edilmektedir.

Tarifelerin Belirlenmesi

Eser sahibi meslek birliklerinin tarifelerini MESAM ve MSG ortaklaşa belirlemektedir. Bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri tarafında ise MÜ-YAP ve MÜYORBİR birlikte hareket etmekle birlikte diğer meslek birlikleri tarifelerini ayrı ayrı belirlemektedir.

Tarifeler meslek birlikleri tarafından belirlendikten sonra müzik kullanıcılarının çatı örgütleri ile toplantılar düzenlenilerek müzakere edilmektedir. Genellikle bu müzakereler neticesinde çeşitli meslek gruplarına tarife indirimleri uygulanmaktadır. Ayrıca hem yayın kuruluşlarına hem de umumi mahallere bölgesel indirimler de uygulanmaktadır.

Tarifelerin belirlenmesinde evrensel ölçekte geçerli kriterlere başvurulmaktadır. Eser, icra, fonogram, yapım ve yayınları kullanan ve/veya ileten umuma açık mahaller; mahalın bulunduğu bölgenin özelliği, mahalın nitelik ve niceliği, fikri mülkiyete konu eser, icra, fonogram, yapım ve yayınların mahalde sunulan ürün veya hizmetin ayrılmaz bir parçası ve ürün veya hizmete katkısı olup olmadığı ve benzeri hususlar dikkate alınmak suretiyle sınıflandırılmakta veya sınıflandırma dışı bırakılmaktadır. Her meslek birliği kendi tarifesini bu temel sınıflandırmaya göre belirlemektedir. Belirleme sırasında büyüklük, bölge, kullanım sıklığı, işletme için müziğin temel unsur olup olmadığı gibi parametreler önemli unsurlardır.

Tarifeler her yılın Eylül ayında açıklanmaktadır ve herhangi bir itiraz gelmemesi durumunda geçerli hale gelmektedir. Tarifeler meslek birlikleri tarafından açıklandıktan sonra müzik kullanıcıları 1 ay içerisinde itiraz edebilmektedir. Eğer herhangi bir itiraz söz konusu olursa Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından hem müzik meslek birlikleri temsilcilerinin hem de

müzik kullanıcılarının temsilcilerinden oluşan bir uzlaştırma komisyonu kurulmaktadır. Bu komisyondan çıkan kararlar tavsiye niteliğindedir ve herhangi bir yaptırım söz konusu değildir. Ancak uzlaşmaya varılamaması halinde müzik kullanıcılarının tarife seviyeleri ile ilgili itirazlarını mahkemeye taşıma hakları da bulunmaktadır.

Hak Sahiplerine Dağıtım

Mevzuata göre meslek birlikleri yılda en az 4 kez üyelerine dağıtım yapmaktadır. Türkiye’de üye olmayan hak sahiplerine dağıtım yapılması yasaya göre söz konusu değildir. Meslek birlikleri sadece yetki belgesi aldıkları üyelerin repertuarı ve karşılıklı anlaşmalarla temsil yetkisi aldıkları repertuar için lisans vermektedir. Bu nedenle iznini vermedikleri bir repertuar için pay ayırmaları mümkün değildir.

Dijital platformlar eser sahibi meslek birliklerine tam liste sağlamaktadır ve bu platformlardan elde edilen gelirlerin dağıtımı bu listelere göre yapılmaktadır. Radyo ve TV kanalları ise çalma listelerini sağlamamaktadır (sözleşmeleri gereği liste sağlamaları gerekmesine rağmen). MÜYAP ve MÜYORBİR meslek birlikleri radyo ve TV’lerde hangi şarkıların çalındığını uluslararası düzeyde faaliyet gösteren ve dünyadaki birçok meslek birliği ile çalışan BMAT ile yaptıkları çalışma sayesinde takip etmektedir. Bu takip sisteminde 100 civarı radyo ve TV kanalı takip edilmekte ve yayın kuruluşlarından elde edilen gelirlerin tamamı bu listelere göre dağıtılmaktadır.

Çalma listesi bilinmeyen mecralar ve işletmelerden toplanan telif gelirleri ise meslek birliklerinin genel kurullarında kabul edilen yönergelerine göre dağıtılmaktadır. Örneğin MÜYAP, listesi bilinen mecralara göre ve fiziki ve dijital pazar paylarını da dikkate alan bir simülasyon hesabıyla dağıtım yapmaktadır. Umumi mahallerde hangi şarkıların çalındığını tespit etmek için MESAM’ın geliştirdiği ve şu anda MESAM ve MSG’nin ortak kullandığı Audium isimli bir program bulunmaktadır. Bu program müzik kullanan işletmelere, işletmede müzik dinlemek üzere kullandıkları bilgisayara yüklenmek üzere sunulmaktadır. İşletmeler müzik dinlemesi yapacakları Spotify, YouTube vb. platformlara Audium programı üzerinden giriş yaptıklarında o işletmede dinlenen bütün şarkıların listesi MESAM ve MSG’nin sistemine otomatik olarak düşmektedir. Bu program henüz yeni kullanılmaya başlandığı için tüm işletmelerde yaygın olarak kullanılmamaktadır. İşletme bilgisayarına ek bir program yükleme gerekliliği dolayısıyla ilk aşamada işletme tarafından bir dirençle de karşılaşabilmektedir. Ancak bu sistemin yaygınlaşmaya başlaması, hem işletmeleri liste sağlama yükümlülüğünden kurtarmış olacak hem de bugüne kadar özellikle umumi mahallerde hangi şarkıların çalındığının bilinmemesinden dolayı zorlaşan ve meslek birliği üyelerinden sıklıkla tepki toplayan dağıtım konusu kolaylaşacak ve şeffaf bir hal alacaktır.

Gelirlerden yapılan kesintiler

MESAM ve MSG toplam telif gelirlerinden % 30’u kadarını işletme giderleri ve sosyal fonlar için ayırabilmektedir.

MÜ-YAP, gelirlerinin yaklaşık % 30’unu işletme giderleri ve araştırma vb. çalışmalar için ayırmaktadır. MÜ-YAP, genel kurul kararı uyarınca gelirlerinin yaklaşık azami % 30’unu işletme giderleri ve araştırma vb. çalışmalar için ayırabilecek olmakla birlikte yaklaşık % 20 oranında kesinti yapmaktadır. Gelirlerin artması bu oranları daha da düşürecek bir faktör olacaktır. Ayrıca MÜYAP diğer ülkelerden farklı olarak hem endüstriyi temsil eden bir kuruluş olarak IFPI Ulusal Grubu hem de lisanslama ve dağıtım yapan bir meslek birliği olarak çalışmaktadır. Bu da maliyetleri ve dolayısıyla kesinti oranlarını yükseltmektedir.

Telifsiz (Royalty-Free) Müzik Kullanımı

Türkiye’de “kapalı devre müzik yayını” olarak telifsiz müzik sunan kurumlar müzik meslek birliklerini baltalayan yasadışı faaliyetler olarak görülmektedir. Özellikle bu hizmetlerin fiyatları rekabette meslek birliklerini çok zorlayacak biçimde düşüktür. Meslek birlikleri de bu sorunu çözmek için yeni bir proje hazırlamaktadırlar. Buna göre, müziğin ana unsur olmadığı market vb. yerlerin ihtiyacı olan kapalı devre müzik yayınına hizmet edecek yeni hizmet paketleri geliştirilmeye çalışılmaktadır.

1.2 Türkiye’de Müzik Kullanıcılarının Müzik Lisanslama İle İlgili Görüşleri

Bu proje kapsamında Türkiye’de işletmelerinde müzik kullanılan sektörlerin temsilcileriyle görüşmeler gerçekleştirilmiş, meslek birlikleri tarafından müziğin lisanslanmasına dair görüşlerine başvurulmuştur. Radyo, televizyon, turizm, perakende (market) ve yeme-içme sektörlerinden temsilcilerle yapılan görüşmelerin sonuçları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Umuma açık işletmelerin ve yayın kuruluşlarının müzik kullanımı için lisans alması gerektiği bilinci son 20 yıllık süreçte oldukça artmıştır. Özellikle bünyesinde hukuk profesyonelleri barındıran büyük kurumlarda, bu hukukçuların doğru yönlendirmeleri sayesinde bu konudaki farkındalık oluşmuş durumdadır. Ancak hem küçük kurumlarda hem de bölgesel olarak büyük şehirlerden uzaklaştıkça bu bilinç düzeyi büyük oranda azalmaktadır. Bu nedenle müzik lisanslamasının gerekliliği konusunda hâlâ yaygın farkındalık çalışmalarına ihtiyaç bulunmaktadır.
- Müzik kullanıcılarının çatı örgütlerinin kendi sektörlerindeki işletmelere yaptıkları tavsiyeler, müziğin lisanslı şekilde kullanılması gerekliliği konusunda bilinç yaratmak ve teliflerin düzenli olarak ödenmesi konusunda etkili olmaktadır.
- Müziğin, işletmelerin ekonomik kazançlarına, müşteri algısı ve tercihlerine, mekânın atmosferine yaptığı olumlu katkılar tüm müzik kullanıcıları tarafından bilinmektedir ve özellikle günümüzde müziğin işletmelerdeki varlığı vazgeçilmez bir unsur olarak görülmektedir.
- Müzik kullanıcı çatı örgütleri ve işletmelerin hukuk müşavirleri, lisanslama süreçlerinin daha hızlı ve kolay ilerlemesi açısından müzik meslek birliklerinin ortak lisanslama yapmalarını tercih etmektedirler.
- Tarife seviyeleri müzik kullanıcıları tarafından genel olarak yüksek bulunmaktadır. Hatta tarife seviyelerindeki anlaşmazlıklar dolayısıyla müzik meslek birlikleriyle anlaşma imzalamayan, bunun yerine yurt dışından daha uygun fiyatlı repertuarların haklarını satın alıp kullanan büyük firmalar bulunmaktadır. Bunlar genellikle müzik sektörünün asli unsurları tarafından değil, ağırlıklı bilgisayar desteğiyle üretilen müziklerdir. Yaratıcılık gerektirmemesi ve üretim sürecinin kolaylığı nedeniyle daha düşük fiyatlama yapabilmektedirler. Müzik kullanıcıları tarafında, tariflerin daha makul seviyelerde tutulup lisanslamanın tabana yayılması gerektiği düşünülmektedir.
- Müzik meslek birlikleri tarifeleri açıkladıktan sonra müzik kullanıcılarının şikayet başvurusu neticesinde kurulan uzlaştırma komisyonunun işlevsiz olduğu düşünülmektedir. Müzik kullanıcıları arasında, bu komisyonun işleyiş biçimi dolayısıyla bir uzlaşmaya varmanın mümkün olmadığı görüşü hakimdir.

2.1 Almanya

Almanya'daki Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

Almanya'da Telif Hakkı Yönetim Yasası (Law on the Administration of Copyright and Neighbouring Rights, CAL & Copyright and Neighbouring Rights Law, CNRL), meslek birliklerinin kuruluşunu ve etkinliklerini düzenler. Meslek birlikleri, Alman Patent Ofisi tarafından denetlenir; yürüttükleri faaliyetler, statülerindeki veya tariflerindeki değişiklikler hakkında Patent Ofisi'ni bilgilendirmekle yükümlüdürler.

Almanya'da modern lisanslama faaliyetlerinin başlangıcı 1903 yılında GEMA'nın kurulmasına kadar gitmektedir. Bağlantılı haklar alanında çalışmalar 1959 yılında başlamıştır. Almanya Telif Hakları Yasası, kablolu yeniden iletim, kiralama ve ödünç verme, umuma iletim vb. bazı hakların yalnızca meslek birlikleri tarafından yürütülebileceğine dair kesin hükümler içerir. Meslek birlikleri hak sahipleri adına ticari kullanıcılarla sözleşme imzalarlar.

Almanya'da yapımcıların ve yorumcuların meslek birliği GVL'dir. GVL, iki hissedarı/paydaşı olan bir yapıdır; DOV (Alman Orkestra Sanatçıları Birliği) ve BVMI (Almanya Müzik Endüstrisi Birliği). Besteci, söz yazarı ve müzik editörlerinin meslek birliği ise GEMA'dır.

GEMA, mekanik ve temsili hakları korur. Alman Medeni Kanunu'nun 22. maddesine göre kanuni ehliyeti olan iktisadi bir kuruluştur. GEMA'da üç tür üyelik statüsü bulunmaktadır: Asıl üyelik, özel statülü üyelik ve bağlı üyelik (hak takip yetkisi verenler). Almanya'da uygulanan "GEMA Varsayımı" ile bütün repertuar GEMA korumasında kabul edilmekte, izinsiz kullanım yapanlar aksini ispatlamak durumunda kalmaktadır. Bu varsayım nedeniyle lisanssız kullanıcılar kullandıkları repertuarın GEMA korumasında olmadığını ve gerekli izinleri almış olduklarını kanıtlamak zorundadır. Bu sayede lisanslama süreçlerinde önemli bir kolaylık sağlanmaktadır.

GVL, icracıları (müzisyen, şef, sanatçı yapımcı, aktör, seslendirme sanatçısı, dansçı...), fonogram yapımcılarını, müzik video yapımcılarını ve sanatçı performanslarının organizatörlerini (*promoters of artist performances*) temsil eden, limited şirket olarak kurulmuş ticari bir işletmedir. Her ülkeden fonogram yapımcıları, Alman CNRL yasasındaki hak sahibi olma kriterlerine uyduğu sürece GVL'ye üye olarak kabul edilir. GVL, yapımcı ve icracıların ses kayıtlarının ikincil ticari kullanımlarından doğan haklarını takip eder. Bunlar ses kayıtlarının ve video kliplerin yayın haklarını, umuma iletim haklarını içerir. Ayrıca video kliplerle ilgili olarak video yapımcılarının haklarını yönetir. Ortakları, Müzik Endüstrisi Federe Birliği ve Müzisyenler Birliği'dir. Ortaklar tarafından atanan iki yöneticisi vardır.

Şirketin Danışma Kurulu tüm grupları temsil eden toplam 24 üyeden oluşur. 12 üye ortaklar arasından 3 yıllığına seçilir. 4'ü Müzik Endüstrisi Federe Birliği'nden, 8'i Müzisyenler Birliği'nden gelir. Diğer 12 üye hak sahipleri arasından, 2'si müzik yapımcılarından ve diğerleri farklı icracı gruplarından (şef, solo enstrumantist, solo vokalist ve dansçı, orkestra üyesi, koro

ve bale grubu üyesi, stüdyo müzisyeni, aktör ve artistik performansçı, yönetmen, video klip yapımcısı, organizatör (*Promoter*) olmak üzere (her gruptan 1 kişi) seçilir. Yapımcı ve yorumcuların Danışma Kurulu'na seçilebilmeleri için son üç dağıtımdan pay almış olmaları gerekmektedir. Kurul, dağıtım planına karar verir, tarifeler ve karşılıklı sözleşmelerin uygulanması ve sonuçları konusunda önerilerde bulunurlar. Oy çokluğuyla karar alınır. Karşılıklılık sözleşmeleri temelinde yabancı üyelerin temsilini sağlar.

Lisanslama Oranı

Almanya'da yayın kuruluşlarının tamamı lisanslanmış durumdadır. Umumi mahaller söz konusu olduğunda ise lisanslama konusu biraz daha zorlaşmaktadır. Çünkü Almanya'daki umumi mahallerin hangilerinde müzik kullanıldığına dair veri bulunmamaktadır.

Bu nedenle meslek birliklerinin, müzik kullanıcısı olan mekânları tek tek tespit etmesi gerekmektedir. Almanya'da söz konusu tespitlerin yapılarak müzik kullanan mekanların lisanslanmasından sorumlu olan meslek birliği GEMA'dır. GEMA'nın saha ekipleri düzenli olarak sokak sokak dolaşıp hangi mekanlarda müzik kullanıldığını belirlemekte ve henüz lisansa sahip olmayan mekânlar için lisanslama sürecini başlatmaktadır.

Yeni açılan bir mekân GEMA'nın saha ekipleri tarafından açılışından bir süre sonra tespit edilmiş ve geç lisanslanmışsa güncel tarifeler geriye dönük olarak işletilmektedir. Böylece müzik kullanan tüm mekânların, müzik kullanımına başladıkları andan itibaren lisanslanması sağlanmaya çalışılmaktadır. Bu araştırma kapsamında görüşme yapılan meslek birliği temsilcisi, net rakamı bilmemekle birlikte Almanya'da müzik kullanan umumi mahallerde %100'e yakın lisanslama oranı sağlandığını tahmin ettiklerini ifade etmiştir.

Dijital Platformların Lisanslanması

YouTube, Spotify, Apple Music gibi interaktif platformlar eser sahipleri meslek birliği GEMA tarafından lisanslanmakta, GVL tarafından lisanslanmamaktadır. Her yapımcı söz konusu platformlarla kendi lisans anlaşmasını kendi yapmaktadır. İnteraktif olmayan dijital platformlar ise hem GEMA hem GVL tarafından lisanslanmaktadır.

Yayın Kuruluşlarının Lisanslanması

Yayın kuruluşları GEMA ve GVL tarafından ayrı ayrı lisanslanmakta ve lisanslama gelirleri ayrı ayrı toplanmaktadır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Umumi mahallerden telif toplamaktan GEMA sorumludur. GVL ve GEMA arasındaki özel protokol aracılığıyla bağlantılı hakların takibi de GEMA tarafından yapılmaktadır. GEMA, saha elemanları aracılığıyla umumi mahallerdeki müzik kullanımlarını kontrol eder. Kullanıcılar online olarak da GEMA'dan lisans temin edebilirler. Bağlantılı hak sahiplerinin payına düşen gelirler GEMA tarafından GVL'ye ödenmektedir. GVL son yıllarda pay oranının yükseltilmesi doğrultusunda talepte bulunmakta ve dava açmaktadır. Bu davalar sonucunda bağlantılı hak tarifelerinde artış sağlanmıştır.

Tarifelerin Belirlenmesi

Bağlantılı haklar tarafında tarifeler GVL içinde, genellikle kullanıcı meslek birlikleri ile mutabakatla belirlenmektedir. Tarifelerin belirlenmesindeki temel kriter, hak sahiplerinin müzik kullanıcılarına sağladığı yarardır. Tarifelere itiraz etmek mümkündür ve bu itirazlar için Alman Patent Ofisi çatısı altında bir arabuluculuk kurulu (arbitration board) bulunmaktadır.

Ortak Lisanslama

Almanya’da tüm müzik meslek birlikleri adına umumi mahalleri lisanslama ve telif gelirlerini toplama görevi GEMA’ya aittir. Umumi mahaller için GVL tarife bedelleri GEMA tarifelerinin belirli bir yüzdesidir. Sadece GEMA tarifeleri esas alındığında, örneğin otel odalarında GVL tarifi GEMA tarifesinin % 50’sidir. GVL bu oranın tatmin edici olmadığını düşünmektedir çünkü GVL’ye göre eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin hakları birbirine denktir. Hatta bununla ilgili bir dava açılmış ancak yapımcıların talebi reddedilmiştir. Bu red kararı GVL tarafından korunan hakların daha düşük olması gerektiği için değil, söz konusu oranın uzun yıllardır belirlenmiş bir oran olduğu ve yüksek bir zammın bu nedenle yapılamayacağı gerekçesiyle alınmıştır.

GEMA, GVL’ye toplam bir ödeme yapmakta fakat aynı zamanda çok detaylı tablolarla alt kırılımları da sunmaktadır (hangi tür mekanlardan ne kadar telif gelirinin bağlantılı hak sahiplerine düştüğüne dair). 2021 yılına kadar GEMA ile GVL arasındaki sözleşmelere göre bağlantılı hak sahiplerinin her mekânın iletişim bilgisini talep etme hakları, dolayısıyla tüm veriye erişimleri bulunmamaktaydı. Fakat geçtiğimiz yıl imzalanan yeni sözleşmeye göre GVL, mekânların iletişim bilgilerini talep edebilme hakkını elde etmiştir.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Farklı tarifelere göre hak sahiplerinin payları değişmektedir. Örneğin diskoteklerde GVL tarifi GEMA tarifesinin % 26’sı, bale okullarında ise % 100’üdür. Müzik alanında bağlantılı haklar gelir paylaşımı ise temsil edilen repertuar eşit düzeyde olduğundan % 50-% 50’dir.

Hak Sahiplerine Dağıtım

Bağlantılı hak sahiplerine dağıtım usul ve esasları her yıl GVL tarafından belirlenmektedir.

Üyelere dağıtım, gelirler hangi mecradan geliyor olursa olsun, yayın kuruluşlarından alınan çalma listelerine göre yapılmaktadır. Almanya’da toplam 600 civarı radyo ve TV kuruluşu var. Bunlardan 130 tanesinin takibi sağlanmakta, bu 130 radyo/TV yayıncılardan toplanan telif gelirlerinin % 90’ına denk gelen kısmını oluşturmaktadır. GVL temsilcileri bunun çok doğru bir yöntem olmadığını, umumi mahaller ve özel kopyalama harçları gelirlerinin dağıtımının ayrı değerlendirilmesi gerektiğini düşünmekte fakat şu an için her şey yayın kuruluşlarındaki veriye göre dağıtmaya devam etmektedir. Almanya’da meslek birlikleri bu konu üzerine çalışmalar yürütmektedir. İzleme hizmeti veren çeşitli kurumlarla çalışılması düşünülmekte ancak bunun maliyetli bir yöntem olmasından dolayı, bu yatırımı yapmanın dağıtımı gerçekten iyileştirip iyileştirmeyeceği yönünde tartışmalar devam etmektedir. Bu tartışmalar neticesinde şu an için radyo ve televizyon verisini kullanmanın daha uygun olduğu düşünülmektedir. Çünkü meslek birliklerinin gözlemlerine göre umumi mahallerde çalınan müzikler, büyük ölçüde global majör yapımcı şirketlerinin repertuarlarıyla paralellik göstermektedir. Bu nedenle belli mekanlarda izleme yapılsa bile dağıtım oranlarının radyo TV verisinden farklı olmayacağı tahmin edilmektedir. Umumi mahallerin yaygın şekilde lisanslanıyor olması bu varsayımın kabul edilmesinde önemli bir etkidir.

Dağıtım yapılırken hesaplama şu şekilde yapılmaktadır: Ses kayıtlarından (audio) kazanılan gelirler her iki kesimin repertuarı çakıştığından yapımcılar ve icracılar arasında % 50-% 50 oranında bölüşülmektedir. Müzik klipleri gibi görsel-işitsel eserlerde ise yapımcıların payı daha yüksek olmaktadır. Çünkü bu tip telif gelirlerinin içinde hem müzik yapımcılarının hem video yapımcılarının hak sahipliği bulunmaktadır. Her bir yapımcının telif hakkı hesaplanırken toplam bütçeden yapımcıların hakkına düşen pay, toplam izleme dakikasına bölünerek

1 dakikanın değeri bulunmakta, her bir yapımcının kaç dakikalık izlemesi varsa onunla çarpılarak yapımcıya ödenecek olan para hesaplanmaktadır.

Farklı radyo ve TV mecraları için farklı dağıtım katsayıları mevcuttur: Radyolarda; ulusal kamu ve özel radyoları %100 , bölgesel yayınlar %75 , yerel yayınlar %50 katsayıya sahiptir. TV’lerde; ulusallarda süre katsayısı 11, bölgesellerde süre katsayısı 1’dir. Ulusal kapsamı olmayanların katsayısı, kapsama oranına göre indirilmektedir. Program arası veya metinlerde arkaplan müziği katsayısı 0,1, jingle ve trailerlar ticari dolaşımında ise 0,1, klipler 40 sn üstü ise katsayısı 1, 40 sn altında ise katsayısı 0,1’dir. Hak edişlerin hesaplanmasında söz konusu katsayılar dikkate alınmaktadır.

— Üye Olmayanlara Dağıtım

Belli bir senenin kullanımlarına dair gelirleri toplandıktan sonra, takip eden senenin 3. çeyreğinde ilk dağıtımlar yapılmaktadır. İlk dağıtım periyodu bittikten sonra 2 yıl boyunca üye olmayan hak sahipleri kendi repertuarlarının gelirleri için GVL’den talepte bulunabilmektedirler. Sonraki sene ise 2. tur dağıtım yapılmaktadır. Yani örneğin 2018 yılında toplanan gelirler için 2019 yılının son çeyreğinde ilk dağıtım yapılmakta, 2020-2021 yılları boyunca üye olmayanlar talepte bulunabilmekte ve 2022 boyunca ikinci tur dağıtım yapılmaktadır.

Telif geliri talebine konu olan repertuar GVL’nin sistemine sokulmakta ve namına telif geliri topladıkları repertuar ile karşılaştırılmaktadır. Bu iki liste arasında eşleşmeyenler (yani namına gelir toplanmasına rağmen hak sahipleri tarafından gelir talep edilmeyenler) önce üyelere ve kardeş kuruluşlara, ikinci adımda da web sitesi üzerinden topluma yayınlanmaktadır. Sonrasında bu eserler için de hak talep etmek üzere bir süre tanınmaktadır. Bu, tüm hak sahiplerini kapsayan genişletilmiş lisanslama uygulamasının doğal bir sonucudur. Oysa ülkemiz meslek birlikleri sadece üyelerinin haklarını takip etmekle yetkilidir.

Veriler

Lisanslama alanında KDV %7’dir (covid döneminde geçici olarak %5’e düşürülmüştür). Kiralama ve özel kopyalama harçlarında KDV yoktur.

Pazarlama Çalışmaları

Lisanslı müzik kullanımına dair farkındalık oluşturmak ve lisanslı müzik kullanımı artırmaya yönelik herhangi bir pazarlama kampanyası şu an için yürütülmemektedir. İleride böyle bir çalışma yapmanın meslek birliklerinin ve dolayısıyla hak sahiplerinin gelirlerini artırmak açısından yararlı olacağı düşünülmekte ve bu konuda GEMA ve GVL kendi arasında planlamalar yapmaktadır.

Yasal İşleyiş

Umumi mahalleri meslek birlikleri adına lisanslama görevi GEMA’ya aittir. GEMA’nın saha ekipleri kendi bölgelerinde düzenli olarak hem mevcut müşterilerini hem de yeni müşteri adaylarını kontrol etmektedir. Lisanssız müzik kullanımını tespit ettiklerinde yasal süreç başlatma yetkileri vardır. Kendisi başvurmayan ve denetimler sonucunda müzik kullandığı tespit edilen işletmeler “GEMA Zammı” olarak bilinen daha yüksek tutarı ödemek durumundadır.

Müzik kullanıcılarının tarifeler konusunda bir itirazı varsa başvurabilecekleri yasal bir hakem bulunmaktadır (Yukarıda bahsedilen, Alman Patent Ofisi içindeki merci). Lisans ücretinin ödenmediği durumlarda ise telif hakkı mahkemelerine gidilebilmektedir. Telif hakkı mahkemelerinin (Copyright Courts) kuruluşu bölge mahkemelerinin (District Courts) kararıyla olmakta, halihazırda bölgelerin çoğunda ya da tamamında telif hakkı mahkemeleri bulunmaktadır.

Lisans almayan veya telif ödemeyen umumi mahallerde müzik kullanımını yasaklama yetkisine sadece GEMA sahiptir çünkü GEMA münhasır hakka, GVL ise adil bedel hakkına sahiptir.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Tam payı bilinmemekle birlikte umumi mahallerde, özellikle perakende mağazalarında, telifsiz müzik kullanma eğilimi görülmektedir.

Almanya'daki meslek birlikleri bu tür müziğe "royalty-free" demektense "collecting society free" demenin daha doğru olduğunu düşünmektedir. Bu sorunu çözmek için meslek birliklerinin pazarlama faaliyetleri içine girmesi gerektiği, meslek birlikleri üzerinden lisanslama yapılarak kullanılan müziğin daha değerli ve daha kaliteli olduğu yönünde farkındalık yaratılması gerektiği düşünülmektedir (GVL, GEMA'nın bunu yapması gerektiğini düşünmektedir). Bu tür müzikler, kültürel üretim ile gelir kaynakları arasındaki bağı kopardıklarından kültürel hayatın hayat damarlarını kesen bir etki yaratmaktadır.

Lisans maliyetini ödemektense müzik kullanmamayı tercih eden mekanlar var mı diye sordurduğumuzda bunu tam olarak bilmediklerini ama bu konuda tarifelerin düzeylerinin belirleyici olduğunu düşündüklerini belirtmişlerdir. Yani tarifeler makul düzeyde tutulduğunda müziği kapatmaktansa bu ücretleri ödeyerek müzik kullanımına devam etmenin mekanın yararına olacağı düşünülmektedir. Ama tarifeler çok yüksek tutulursa bazı mekanların bu meblağları ödemektense müziği kapatabileceklerini düşündüklerini belirtmişlerdir.

2.2 Finlandiya

Finlandiya'daki Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

Finlandiya'da eser sahiplerinin temsili haklarını koruyan meslek birliği TEOSTO'dur. Eser sahiplerinin mekanik hakları ise İsveç, Norveç, Danimarka ve Finlandiya için NCB adlı meslek birliği tarafından tek merkezden yönetilmektedir. Yapımcı ve yorumcuların meslek birliği ise GRAMEX'dir. Finlandiya'da lisanslama faaliyetleri yayın kuruluşları için 1967'de, umumi mahaller için 1990'larda başlamıştır.

Lisanslama Oranı

Yayın kuruluşları için pazar lisanslama oranı % 100'dür. Umumi mahaller için ise bu araştırma kapsamında görüşülen yapımcı-yorumcu meslek birliğinin tahminine göre % 80 dolaylarındadır. Finlandiya'da tüm şirketlerin listesi lokasyonlarıyla birlikte kamuya açık olarak görüntülenebilmektedir. Meslek birlikleri de müzik kullanan mekanları tespit etmek için bu veri setini kullanmaktadır.

Dijital Platformların Lisanslanması

Webcasting radyoları Finlandiya'da meslek birlikleri tarafından lisanslanmaktadır. Bunların içinde interaktivite varsa ekstra lisans ücreti alınmaktadır. Spotify, Youtube, Apple Music gibi platformlar yapımcı-yorumcu meslek birliği tarafından lisanslanmamaktadır. Yapımcılar bu platformlarla kendileri anlaşma yapmaktadırlar. Eser sahipleri meslek birliği ise hem interaktif hem de interaktif olmayan dijital platformları lisanslamaktadır.

Yayın Kuruluşlarının Lisanslanması

Yapımcı-yorumcu meslek birliği ile eser sahipleri meslek birliği radyo ve TV'lerin lisanslanmasını ayrı ayrı yapmaktadır. Yayın kuruluşlarında eser sahipleri ile yapımcı-yorumcuların çok farklı hakları bulunmaktadır. Eser sahiplerinin hakları, çok daha fazla noktada lisanslama

yapabiliyor olmalarından dolayı daha fazladır. Örneğin eser sahipleri TV’de müziğin kullanıldığı her programı lisanslamaktadırlar. Yasa gereği yapımcılar ve yorumcular müziklerinin kullanıldığı TV programları için adil bedel hakkına sahiptirler.

Gramex’in yayın kuruluşlarına lisans sattığı bir web-dükkanı bulunmaktadır. Burada daha ziyade webradyo, kısa süreli FM radyo ve TV (senkronizasyon) için lisans alımı yapılmaktadır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Finlandiya’da umumi mahallerin lisanslanması görevini 2 meslek birliği adına bir şirket (joint venture) gerçekleştirmektedir (GT Music Licenses). Bir webshop üzerinden lisans alınabilmektedir. 2 meslek birliği için bu ortak firmaya toplam bir bedel ödenmektedir. Sonra bu ödeme iki meslek birliğine dağıtılmaktadır.

Tarifelerin belirlenmesinde kriterler; mekânın büyüklüğü, niteliği, oturma kapasitesi, müzik kullanım yoğunluğudur (örneğin gece kulüpleri yoğun müzik kullanan yerler olduğu için tarifeleri yüksektir). Sahada 5-6 aktif satış elemanı düzenli olarak dolaşmakta ve özellikle zincir markalara aktif olarak lisans satmaktadırlar.

Finlandiya’da metrekaresine bakılmaksızın her türlü umuma açık mekan lisanslanmaktadır ancak bu tip iş yerlerinin tarifeleri oldukça düşüktür. Hatta 25 kişinin üzerinde kişinin çalıştığı (umuma açık olmayan) işyerleri de lisanslanmaktadır. Sadece 25 kişinin altında çalışanı olan ve umuma açık olmayan işyerleri lisans almak zorunda değildir.

Tarifelerin Belirlenmesi

Tarifeler konusunda öncelikle meslek birlikleri bir belirleme yapmakta, sonrasında müzik kullanıcı organizasyonlarıyla mutabakata gidilmektedir. Eğer gerek kalırsa son olarak yasal organ devreye girmektedir. Tarifeleri belirlerken kullanıcılar için müziğin sağladığı değer, gelir düzeyi, bölge, potansiyel müşteriler, rakipler, piyasa ihtiyaçları vb. kriterlere başvurulmaktadır. Tarifeler belirlenirken müzik meslek birlikleri rekabet hukuku konularını da dikkate almak durumundadır. Tarifelere itirazı olan olursa ticari mahkemelere (market court) başvurabilmektedir.

Ortak Lisanslama

Bağılantılı hak sahipleri meslek birliği ile eser sahipleri meslek birliği, yukarıda da belirtildiği üzere umumi mahallerin lisanslanması için ortak bir şirkete sahiptir. Kendi çalışanları olan ve bağımsız bir yapıya sahip olan bu şirkette Gramex ve Teosto’nun % 50-% 50 ortaklığı bulunmaktadır.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Yapımcı ve yorumcuların meslek birliği GRAMEX’in gelirleri yapımcı ve yorumcular arasında aynı repertuarı korudukları için % 50-% 50 oranında dağıtılmaktadır. Ortak lisanslama firması tarafından umumi mahallerin lisanslanmasından elde edilen gelir eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri arasında % 50-% 50 dağıtılmaktadır. Fakat eser sahiplerinin bu joint-venture dışında tuttıkları bazı umumi mahal hakları da bulunduğu için eser sahiplerinin umumi mahallerin lisanslanmasından elde ettikleri gelir yapımcı-yorumcuların gelirlerinden daha yüksek olmaktadır.

Hak Sahiplerine Dağıtım

2021 yılında TEOSTO tarafından 62,3 milyon Avro telif geliri toplanmıştır. Özel Kopyalama

Harcı ve yurt dışından gelen telifler gibi ekstra gelir kalemleriyle birlikte toplam gelir 70,1 milyon Avro olmuştur. TEOSTO 2021 yılında 53,4 milyon Avro dağıtım yapmıştır. Bunun %56'sı yurt dışındaki meslek birliklerine %44'ü kendi üyelerine dağıtılmıştır. Yani, 2021 yılında toplam 11.107 üyeye 23,6 milyon Avro dağıtım yapılmıştır (TEOSTO'nun toplam üye sayısı 2021 yılında 37.554'dür).

Kamusal alanda kullanılan müziklerle ilgili, mekân sahipleri liste sağlamamaktadır. Bu nedenle umumi mahal gelirlerinin dağıtımı, radyo, TV vs. gibi listesi bilinen mecralara göre yapılmaktadır. Umumi mahallerden toplanan gelirlerin daha sağlıklı dağıtılabilmesi için farklı modeller üzerine çalışmalar sürmektedir.

— Üye Olmayanlara Dağıtım

Üye olmayanlara para dağıtılabilmesi için bu hak sahiplerinin talepte bulunmaları gerekmektedir. Bunun için 3 yıllık bir süre bulunmaktadır. Bu süre boyunca adına telif toplanan eserlerin listesi yayınlanmaktadır. 3 yıl boyunca talep edilmeyen paralar üyelere dağıtılmaktadır.

Veriler

Finlandiya'da 4-5 farklı TV şirketi, bu şirketlerin her birinin altında farklı kanallar bulunmaktadır. Radyo alanında ise 30 farklı şirket, bu şirketlerin altında 60 civarı kanal bulunmaktadır.

KDV oranı kullanım durumlarına bağlı olarak %10 veya %24'tür. Örneğin umumi mahallerden gelen lisanslama gelirlerinde KDV oranı %10'dur.

Webcasting'de çok az müzik kullanımı varsa veya 24 saat yayın yoksa indirim uygulanmaktadır. Başka hiçbir şey için indirim uygulanmamaktadır. Tüm satışlar webshop üzerinden sunulmakta ve indirim varsa da bu webshop'ta uygulanmaktadır. Müşterilerle meslek birlikleri arasında özel bir pazarlık söz konusu değildir. %70 lisanslama webshop üzerinden yapılmakta fakat bazen kullanıcılar webshop üzerinden çeşitli sebeplerle işlemlerini yürütemezlerse e-mail üzerinden manuel olarak ilerlenmektedir.

Yapımcı-yorumcu meslek birliğinin kendi harcamaları için yaptığı kesinti %15,6'dır.

Eser sahipleri meslek birliği TEOSTO'nun işletme giderleri için yaptığı kesinti 2021 yılında %13,7, önceki 4 yılda ise %15 ila %17 arasındadır. TEOSTO 2021 yılında 4,9 milyon Avro'yu müzik endüstrisine destek olarak ayırmıştır. Bu rakam önceki yıllara göre 3 kat kadar daha fazladır (pandemi dolayısıyla). Bunun %62'si Covid-19 destekleridir, geri kalanı Fin müziğinin gelişiminin desteklenmesi için yapılan harcamalardır.

Pazarlama Çalışmaları

Finlandiya'da umumi mahallerin lisanslanması konusunda 30 yıl öncesine göre çok yol kat edilmiş durumdadır. Mekânların lisanslama konusundaki farkındalığı günümüzde çok yüksek olduğu için lisanslama oranı da oldukça yüksek düzeydedir. Bu noktaya gelinmesinde bugüne kadar meslek birlikleri tarafından yapılan pazarlama çalışmalarının büyük önemi olduğu düşünülmektedir. Finlandiya'da müzik kullanımının lisanslı olması gerektiği, bu bedellerin hak sahiplerine ödenmesinin önemi üzerine düzenli olarak farkındalık kampanyaları yürütülmektedir.

Ayrıca eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin ortak şirketi, müzik kullanımının toplum üzerindeki olumlu etkileri, katalog müzik yerine lisanslı müzik kullanmanın müşterileri daha mutlu ettiği vs. gibi konularda saha araştırmaları da yürütmektedir. Bu araştırmaların sonuçları umumi mahal sahipleri üzerinde farkındalık kampanyası olarak kullanılmaktadır.

Yasal İşleyiş

Radyo, televizyon ve umumi mahallerde meslek birliklerinin münhasır hakkı söz konusudur. Yasada bu haklar yazmaktadır ve telif haklarını toplamakla görevli olarak meslek birlikleri yasayla tayin edilmiştir. Finlandiya’da müzik kullanan mekânlar bu kullanımlarını gönüllü olarak kendileri bildirmek durumundadır. Meslek birliği temsilcileri bir mekâna gidip müzik kullanıldığını tespit ederlerse o durumda mekân sahibi lisans ödemesi yapmak zorundadır. Bu tespit, ispat olmaya yeterlidir. Mahkemeye gitmek her zaman için son çare olarak görülmemektedir. Öncelikle mutabakat yoluna gitmeye çalışılmaktadır. Hatta daha mekân ziyareti yapmadan önce mutabakat yolu denenmektedir.

Genel olarak Finlandiya’da umuma açık mahallerin işletmecileri müzik kullanırlarsa lisans almak ve tarifeleri ödemek zorunda olduklarını bilmekte ve çoğunlukla da gerekli ödemeyi yapmaktadır. Bu anlamda Finlandiya iyi bir örnek durumundadır. Yine de mahkemeye gidildiği örnekler yaşanmıştır. Bu tip bir dava genelde 5-7 yıl arasında sonuçlanmaktadır. Ülkede fikri mülkiyet ile ilgili özel mahkemeler mevcuttur.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Bir dönem bu tip müzik kullanımı çok artmış fakat sonra mekân sahipleri lisanslı müzik kullanıldığında mekanlara daha çok insan çekebildiklerini fark etmişlerdir. O nedenle telifsiz müzik kullanımı giderek azalmıştır. Ancak televizyonlarda telifsiz müzik kullanımı çok daha yüksektir.

2.3 Fransa

Fransa’daki Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

Fransa’da lisanslama faaliyetleri 1851 yılında sadece eser sahipleri için başlamıştır, 1985 yılında ise ilk bağlantılı hak sahibi meslek birliği kurulmuştur. Günümüzde ülkede 2 eser sahibi meslek birliği (SACEM ve SDRM), 2 yapımcı meslek birliği (SCPP ve SPPF), 2 yorumcu meslek birliği (ADAMI ve SPEDIDAM) bulunmaktadır. Ayrıca tüm bağlantılı haklar meslek birlikleri için telif toplama faaliyetlerini yürüten SPRE adında bir ortak yapı mevcuttur. Eser sahibi meslek birlikleri mekanik haklar kuruluşu ve temsili haklar kuruluşu olarak ayrı ayrı yapılanmıştır. Meslek birlikleri Telif Hakları Yasası altında özel hükümlere tabidir. Aynı alanda birden fazla meslek birliği mevcuttur. Karışık gibi görünen sistemde her bir meslek birliğinin görevi ve lisanslama alanı bellidir.

Lisanslama Oranı

Yayın kuruluşları ve umumi mahaller ortalama lisanslama oranı % 90 dolaylarındadır. Yayın kuruluşlarında % 100, diskotekler gibi düzenli olarak müzik kullanan yerlerde aşağı yukarı % 95, müziği zaman zaman kullanan yerlerde ise % 50 civarında lisanslama oranı olduğu tahmin edilmektedir. Fransa’da lisanslama oranını ölçmek için araştırma yapılmamaktadır.

Lisanslama

Fransa’da bağlantılı hakların adil bedel hakkı bulunmaktadır. Bu nedenle bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri lisanslama yaptıklarını değil adil bedel topladıklarını dile getirmektedirler. Bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri ile müzik kullanan kurumlar arasında bir sözleşme yoktur. Müzik kullanıcıları, hak sahipleri, kullanıcılar ve kamu temsilcilerinin yer aldığı Yürütücü Komisyon tarafından belirlenen tarifeleri ödemek zorundadır. Bu telifleri toplama görevi bağlantılı hak sahibi meslek birliklerine aittir. Fakat eser sahiplerinin meslek birliği olan SACEM’in münhasır hakkı vardır ve onlar müzik kullanıcıları ile kontrat yapmaktadırlar.

Bağlantılı hak sahiplerinin ise adil bedel hakkı vardır. Yani, müzik kullanıcıları, yapımcı ve yorumculara telif ödemek kaydıyla müzik kullanma hakkına sahiptirler. Ama eser sahipleri için ise, ancak eser sahiplerinden (yani SACEM'den) izin (lisans) alarak müzik kullanabilirler.

Dijital Platformların Lisanslanması

Yapımcı ve yorumcu meslek birlikleri dijital alanda sadece webradyolardan telif toplamaktadır. Yapımcılar ve yorumcular diğer dijital platformlarla kendileri anlaşma yapmaktadırlar.

Yayın Kuruluşlarının Lisanslanması

Fransa'da tüm yayıncılar resmi olarak kayıtlı olduğundan, tamamı lisanslanmaktadır. Ve bunların listesi kamuya açık şekilde yayınlanmaktadır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Umumi mahallerden (diskolar hariç) telif toplanmasında SACEM ve bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri ortak hareket etmektedir. Umumi mahaller için faturalar ayrı kesilmekte fakat işin yürütücülüğünü, diğer meslek birliklerinden bir hizmet bedeli olarak, SACEM yapmaktadır. Tarifeler de tüm meslek birlikleri için farklıdır.

Diskoların tespiti için meslek birliklerinin sahada görevlileri bulunmaktadır. Ayrıca bir firma açıldığında yasal bir yayınlı açıklanmaktadır. Meslek birlikleri bunları da takip etmektedir. Müzik kullanımı olabileceğini düşündükleri her yeni işyerini ziyaret ederek lisanslama çalışmaları yürütmektedirler. Sadece SACEM'in sahada 800 kadar çalışanı bulunmaktadır. Potansiyel müşterilerle ilgili bir veritabanından yararlanılmaktadır. Ayrıca, müzik kullanıcılarının lisans almak üzere başvurabilecekleri bir web sitesi/aplikasyon da mevcuttur.

Meslek birliklerinin sahada dolaşan ekiplerinin bulunması, yasayla verilmiş bir haktır. Dolayısıyla onların takipleri ve mahkemeye gidildiğinde bu çalışanların müzik kullanımına dair beyanları doğrudan bir ispat niteliğindedir. Yalnız, bu ekiplerde görev alacak kişilerin önceden Kültür Bakanlığına bildirilmesi gerekmektedir. Bu kişiler bakanlık tarafından resmi olarak onaylandıktan sonra mekanlara gidebilirler. Bu kişiler mekanlara gidince müzik çalındığını tespit edip müzik çalındığına dair kayıt tutmakta, sonrasında durumu yöneticilerine bildirmektedirler. Akabinde söz konusu mekanla iletişime geçerek faturalama için bilgileri istenmekte ve süreç bu şekilde yönetilmektedir.

Tarifelerin Belirlenmesi

Tarifeler, tüm hak sahibi meslek birlikleri, müzik kullanıcılarının temsilcileri ile Fransa Kültür Bakanlığı tarafından belirlenen bir devlet temsilcisinin katıldığı yürütücü komitede belirlenmektedir. Komitenin tarife görüşmeleri genellikle 1 yıl sürmektedir. Eğer mutabakata varılamazsa son karar devlet tarafından verilmektedir. Tarifeler belirlendikten sonra tarafların 2 ay içinde Anayasa Mahkemesi'ne (Supreme Court) itirazda bulunma hakkı vardır. Lisanslama için yıllar önce eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri toplama işini kolaylaştırmak adına ortak kriterler belirlemişlerdir. İşletmenin gelir düzeyi, metrekaresi ve çalışan sayısı, tarifelerin belirlenmesi sırasında dikkate alınan kriterlerdir.

Diskolarda bazı büyük müzik kullanıcıları için gelirlerinin belli bir oranında bedel ödeyecekleri yasayla belirlenmiş durumdadır. Bazı küçük kullanıcılar için SACEM'in bazı durumlarda sabit ücret uygulaması söz konusu olabilmektedir. SACEM'in sabit tarife uyguladığı yerlerde bağlantılı hak sahiplerinin gelirlerin belli bir yüzdesi şeklinde tarife uyguladığı da olabilmektedir. Çok küçük işletmeler için bağlantılı hak sahipleri meslek birliklerinin de sabit tarife uyguladığı durumlar mevcuttur.

Bağlantılı hak sahiplerinin tarifeleri için başında çok düşüktü çünkü başlarda müzik kullanıcılarını ikna etmek (bağlantılı hak sahiplerine de ekstra ödeme yapmaları için) zordu. İkna etmeyi kolaylaştırmak için başlangıçta tarifler oldukça düşük tutulmuştu. Şu anda bağlantılı hak sahiplerinin tarifeleri ortalama olarak eser sahipleri gelirlerinin %65'i düzeyindedir (İlk zamanlar – 1986-2009 arası dönemde - %15 düzeyindeydi). Bağlantılı hak sahibi meslek birliklerinin hedefi bunu %100 seviyesine çekmek, yani eşitlemektir. Sorun şu ki hükümetin onayı olmadan yeniden masaya oturmak mümkün değildir.

Görüştüğümüz meslek birliği temsilcisi, tarife seviyelerinin lisans ücreti ödeyenlerin gelir düzeyine oranla ne derece yüksek/düşük olduğunu sorduğumuzda, bununla ilgili net veriye sahip olmadıklarını ama müzik kullanıcılarının gelirlerine kıyasla telif gelirlerinin oldukça düşük olduğunu belirtti. Örneğin, tarifeleri artırmak için son masaya oturduklarında talep ettikleri artış, bir kafe için haftada 1 bardak kahve, kuaförler için ayda 1 saç kesimi ücretine denk gelmekteydi. Bunlar kolaylıkla karşılanabilir meblağlar olduğu için kullanıcıları bu seviyelerle ilgili ikna etmeleri kolay olmuştur.

Ortak Lisanslama

Yukarıda belirtildiği gibi diskotekler hariç umumi mahallerde ortak hareket edilmektedir ve buralarda telif toplama işini SACEM yürütmektedir. Yapımcılarla yorumcuların tarifeleri eşit düzeydedir. Yapımcılarla yorumcuların ortak birliği olan SPRE'nin kontrolü %50 yorumcu meslek birliklerinde %50 yapımcı meslek birliklerindedir. Fransa'da 2 adet yapımcı meslek birliği, 2 adet yorumcu meslek birliği olduğundan, SPRE'de de 4 eş-yönetici bulunmaktadır. Tüm yapımcı ve yorumcular için telif toplama işini SPRE yapmaktadır. Yorumcu ve yapımcı meslek birlikleri ise sadece dağıtım işini yürütmektedir.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Eser sahipleri ile bağlantılı hak sahipleri, yayın kuruluşları için ayrı iki koldan faaliyette bulundukları için belli bir toplam telif gelirini bölüşmeleri gibi bir durum söz konusu değildir. Eser sahipleri kendi belirledikleri bedelleri, bağlantılı hak sahipleri de kendi belirledikleri bedelleri toplamaktadırlar. Eser sahiplerinin gelirleri, bağlantılı hak sahiplerinin gelirlerinin aşağı yukarı 2 katı düzeyindedir (resmi tarife rakamlarına göre) fakat SACEM belli indirimler uyguladığı için gelirleri biraz daha yakınlaşmaktadır. Yazılı tarifeye göre radyo-TV'lerin toplam gelirlerinin %6'sını SACEM'e ödemeleri %3,5'unu da bağlantılı hak sahiplerine ödemeleri gerekmektedir. SACEM'in oranı, uyguladıkları indirimle %4 seviyesine denk gelmektedir.

Yorumcu ve yapımcıların kendi aralarındaki paylaşım oranı %50-%50'dir. Diğer ülkelerde olduğu gibi burada da repertuarın çakışması söz konusudur. İki yapımcı meslek birliği arasındaki gelir dağılım oranı ise ortalama %70-%30'dur (temsil ettikleri repertuarlar gereği); SCPP %70 – SPPF %30. Bazı durumlarda bu oran %80-%20 de olabilmektedir.

Hak Sahiplerine Dağıtım

Diskolarda 100-150 mekânda, anlık olarak hangi şarkıların çalındığını tespit eden black-box'lar bulunmaktadır. Meslek birlikleri bu konuda bir şirketten hizmet almaktadır. Dolaşısıyla diskolardan elde edilen telif gelirlerinin dağıtımı bu veriye göre yapılmaktadır. Diğer umuma açık mahallerde ise 3 yılda bir araştırma yapılmakta ve bu mekanlarda/dükkanlarda çalınan müziğin kaynağı sorulmaktadır; radyodan mı, CD'den mi, internetten mi vs. Radyo denen durumlar için radyo listelerine göre, CD denen durumlar için CD satışlarına göre dağıtım yapılmaktadır.

Radyo TV'leri takip etmek için meslek birlikleri BMAT ile çalışmaktadır. Eskiden olduğu gibi

radio ve TV'lerin sunduğu listelere göre dağıtım yapılmamakta çünkü bu listelerin yanlış ve kalitesiz olduğu düşünülmektedir.

Fransa'da müzik kullanıcılarına verilen lisans yasal bir lisans olduğu için meslek birlikleri tüm hak sahiplerine ödeme yapmak zorundadır (üye olmayanlara da). Özel Kopyalama Harcı için üye olmayanların hak talep etmesi için 2 yıl zaman sınırı bulunurken diğer telif gelirleri için bu zaman sınırı 5 yıldır. 5 yılın sonunda kalan para üyelere dağıtılmamakta, yardımlar için kullanılmaktadır; yeni projelere, yeni müzik videolarına vs. Bunun bir istisnası eğer meslek birliğinin münhasır hakkı var ise meslek birliği bu bedelleri farklı yerlere harcayabilir. Yardımlara harcama yapmak zorunda değildir.

Veriler

Fransa'da 80-100 civarı radyo TV bulunmaktadır (Görüştüğümüz meslek birliği temsilcisinin tahminine göre). Yapımcıların KDV oranı % 20, icracıların KDV oranı % 11'dir. Telif gelirleri için bu ikisinin ortalaması hesaplanarak o oran uygulanmaktadır. Hızlı ödemelerde birtakım indirimler uygulanabilmektedir.

Pazarlama Çalışmaları

Fransa'da telifli müzik kullanımını yaygınlaştırmak için herhangi bir pazarlama çalışması yapılmamaktadır.

Yasal İşleyiş

Mekanları Fransa Kültür Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş çalışanlar ziyaret etmektedir. Bu çalışanlar Shazam vb. teknolojileri kullanarak orada lisanslı kullanılması gereken müzikler çalınıp çalınmadığını tespit etmektedirler. Mahkemeye gidilirse mahkeme 2 sene kadar sürmektedir. Hatta karşı taraftan karara itiraz gelirse bu süre 2 yıl daha uzayabilmektedir. Fransa'da bu davalara fikri mülkiyet konusunda uzmanlaşmış olan normal mahkemeler bakmaktadır. Genel olarak Fransa'da 1985'te lisanslama başladıktan sonra bugünkü duruma gelmesi 10 yıl sürmüştür. Süreç içerisinde emsal davalar oluşmuş ve şimdi bu emsal davalar işleri kolaylaştırmaktadır. Özellikle de Anayasa Mahkemesi kararları, artık normal mahkemenin çok daha kolay karar verebilmesini sağlamaktadır.

Bu 10 yıllık sürecin sonunda artık müzik kullanıcısı olan kurumlar meslek birlikleriyle masaya oturmaktadır. Müzik kullanıcılarının birliklerine, üyelerinin lisans ücretlerini düzgün ödemeleri şartıyla (sadece diskolar için) % 5-% 10 indirim uygulanmaktadır. Bu meslek örgütleri, üyelerinin lisans alması için müzik meslek birliklerine destek olmaktadır.

Başlarda müzik kullanan umumi mahallerin ve de yayın kuruluşlarının % 50 kadarı, yapımcı ve yorumcu meslek birliklerine lisans ücretlerini ödemeyi reddediyorlardı. Eser sahiplerinin meslek birliği olan SACEM'e çok uzun yıllardır zaten ödeme yaptıkları için bağlantılı hak sahiplerine ödenecek bu ekstra maliyete katlanmak istememekteydiler.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Market, dükkân gibi yerlerde telifsiz müzik yaygın olarak kullanılmaktadır. Ancak meslek birlikleri son dönemlerde bu tip dükkanların yöneticilerini lisanslı müzik kullanımının kendi gelirlerini artıracığı yönünde büyük ölçüde ikna etmiş durumdadırlar. Bu konuda meslek birlikleri tarafından çeşitli çalışmalar yürütülmüştür. Araştırmalarla telifli müziğin hem müşterileri hem de çalışanları pozitif etkilediği ortaya konmuştur. Sonuç olarak Fransa'da telifsiz müzik kullanım oranının % 5-% 10 seviyelerinde olduğu tahmin edilmektedir.

Müziği tamamen kapatma yoluna giden mekanlar da olmuş ama bunu sadece 1 sene süreyle yapıp sonra yeniden müzik kullanmaya başlamışlardır. Çünkü bu mekanlar gelir kaybettiklerini fark etmişlerdir.

2.4 Hollanda

Hollanda'da Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

Hollanda'da eser sahipleri meslek birliği Buma 1913'te, STEMRA ise 1936 yılında kurulmuştur. Yapımcı meslek birliği SENA ise ilk kez 1993'te kurulmuştur.

Eser sahibi meslek birlikleri BUMA ve STEMRA, mekanik haklar kuruluşu ve temsili haklar kuruluşu olarak ayrı ayrı yapılanmıştır.

Yapımcı meslek birliği SENA, icracıları da kendi yapılanmalarına dahil etmiştir. SENA'da 1 lisanslama yöneticisi ve 2 müşteri yöneticisi bulunmaktadır (biri yayın kuruluşları diğeri umumi mahaller için çalışmaktadır). Hollanda'da ayrıca özel kopyalama harçlarının dağıtımını yapan ve SENA'nın alanına girmeyen konularda, bazı münhasır haklarda (örneğin on demand catch up hizmetler) lisanslama yapan STAP adlı bir bağlantılı hak sahibi meslek birliği ve NORMA adlı bir yorumcular meslek birliği de bulunmaktadır.

Lisanslama Oranı

Hollanda'da meslek birlikleri lisanslama oranı tanımını şöyle yapmaktadır: Müzik kullanımı yaptığını bildikleri adreslerin içinde lisanslanan yerlerin oranı. Hollanda'da bütün yeni firmalar Ticaret Odasına kayıt olmaktadır. Hollanda'daki müzik meslek birliklerinin tüm bu firmaların adreslerine erişimi bulunmaktadır. Yeni açılan tüm firmalara meslek birliklerinin ortak şirketinden (joint venture) bir posta gönderilir. Akabinde bu firmalar müzik kullanmadıklarını bildirebilirler. Müzik kullanmadığını bildiren firmalar yine de lisanslama oranı verisine dahil edilmektedir. Hollanda'da lisanslama çalışmaları için kullanılan bir aplikasyon sayesinde lisanslama oranları da takip edilmektedir.

Örneğin 2019 yılı verilerine göre Hollanda'da toplam 131.191 perakende işletmesi bulunmaktadır. Bunların tamamı potansiyel müzik kullanıcı olarak değerlendirilmektedir ancak 2019 itibarıyla 43.385 tanesi lisanslanmıştır. Yani bu alandaki lisanslama oranı 2019 yılında %33'tür.

Lisanslama

Hollanda'da online platform üzerinden lisans alınabilmektedir. Bu durumda başvuru yapının beyanı esas alınmaktadır. Sadece akla yatkın olmayan durumlarda beyanın doğru olup olmadığı kontrol edilmektedir.

Uluslararası anlamda da lisanslama yapılmaktadır. 70 meslek birliği ile karşılıklı anlaşmaları bulunmaktadır. Anlaşma olmayan bir ülkenin repertuarı için toplanan telif geliri varsa bu para bütün dağıtım kanallarına eşit olarak bölüştürülmektedir. Ancak böyle bir durumla çok nadiren karşılaşmaktadır.

Dijital Platformların Lisanslanması

Hollanda'da dijital platformlar arasında yalnızca interaktif olmayan webcaster'lar yapımcı meslek birliği tarafından lisanslanmaktadır. Bir dijital platform yapımcılar açısından toplu lisanslamaya uygunsa SENA lisanslama yapmakta, yoksa yapımcı şirketlere yönlendirmektedir. Eser sahipleri meslek birliği ise tüm dijital platformları lisanslamaktadır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Bir işletmenin çalışan sayısı 3 veya daha az ise o işletme lisanstan muaftır, fakat eğer bu işletmenin ticari olarak erişilebilir alanları varsa muafiyet ortadan kalkmaktadır. Bu durum yasa da yazılan bir şey değil, meslek birliklerinin kararıdır.

Meslek birlikleri, ülkedeki kayıtlı bütün firmalara ve lisanslama verilerine bir veritabanı üzerinden ulaşabilmektedir.

Tarifelerin Belirlenmesi

Bir istisna olarak eğitim amaçlı müzik kullanımı lisanslama gerektirmemektedir.

Eğitim dışındaki alanlarda, modüler bir indirim sistemi bulunmaktadır. İndirim oranı en fazla % 19,5 olarak uygulanmaktadır. Ticaret örgütlerine, verdikleri hizmetler karşılığında bu oranda indirim verilmektedir. Yayıncılarla da indirim konusunda pazarlık yapılmaktadır. Eğer bir kuruma bir indirim veriliyorsa o indirim mutlaka aynı nitelikteki diğer kurumlara da sağlanmaktadır. Bu konu, Dutch Copyright Authority tarafından kontrol edilmektedir. Önceden tek tek lisanslanan yerler, sonra bu yerlerin de üye olduğu bir birlikle anlaşma yapılmasının ve bu birliklere indirim uygulanmasının ardından gelecek dönemlerde söz konusu indirimden yararlanmakta, ancak bu işletmelere geriye dönük olarak iade yapılmamaktadır.

Tarifeler belirlenirken ayrı ayrı meslek organizasyonlarıyla masaya oturulmakta ve o meslek grubu için tarifeler o organizasyonla birlikte kararlaştırılmaktadır. Bu pazarlık süreçleri genellikle uzun sürmekte, fakat günün sonunda bir anlaşmaya varılmaktadır.

Hollanda'da yapımcı meslek birliği, umumi mahallerdeki tarifleri tatminkâr bulmakta iken yayın kuruluşlarına uygulanan tarifelerin yeterli olmadığını düşünmektedir. Bazı zamanlarda bu durum mahkemeye taşınmakta ve hakiminin bir tarife belirlemesi talep edilmektedir. Konu mahkemeye taşınırsa genellikle birkaç yıl sürmektedir. O durumda hakimler genellikle uyuşmazlık komitesinin fikrine başvurmaktadırlar.

Hollanda'daki Copyright Authority tarife belirleme konusunda bir sorumluluğa sahip değildir. Ancak iki taraf bir tarife üzerinde anlaştığı noktada Copyright Authority'den onay almaları gerekmektedir. Çünkü bir meslek organizasyonu ile mutabakata varılan tarife oranı aynı zamanda o organizasyona üye olmayan müzik kullanıcıları kurumlarına da uygulanmaktadır. Bu nedenle böyle bir onay alınması gerekli görülmektedir.

Çoğu durumda yıllık ödenecek tarife tutarı birkaç yüz Avro'yu geçmemektedir. Örneğin kafeler için belirlenen tarifeler, aşağı yukarı bir kafenin günlük 1 adet kahve satışına (2 Avro), bir kuaförün ödediği yıllık tarife 2-3 müşteriden kazandığı paraya denk düşmektedir.

Tarifeler belirlenirken dikkate alınan kriterler: Gelir düzeyi, metrekare, koltuk sayısı veya kişi sayısı veya çalışan kişi sayısıdır. Online platformlarda ise stream başı tarife uygulanmaktadır.

Ortak Lisanslama

Umumi mahallerde, eser sahipleri (BUMA) ile bağlantılı hak sahipleri (SENA) ortak bir şirket (SCAN) aracılığıyla ortak lisanslama yapmaktadır fakat her iki grubun tarifeleri farklıdır. SCAN üzerinde SENA ve BUMA'nın % 50-% 50 ortaklık yapısı bulunmaktadır. İşletmelerle yapılan lisanslama anlaşmaları da BUMA ve SENA için ayrı ayrıdır. Çünkü BUMA ve SENA lisanslama yapmak için yasal pozisyona sahipken ortak şirket böyle bir pozisyona sahip değildir. SCAN, yürütme görevini üstlenen bir yapı olarak sadece BUMA ve SENA adına faturalandırma yapmaktadır.

Geçmişte eser sahipleri ve bağlantılı hak sahiplerinin tarifeleri çok farklı olmakla beraber bugün artık oldukça yakınlaşmış, hatta neredeyse eşit düzeye gelmiştir. Faturada bağlantılı hak sahipleri ile eser sahiplerinin gelirleri ayrı ayrı yazılmaktadır çünkü eser sahiplerinin gelirleri KDV’den muaf değil, yapımcı-yorumcuların gelirleri KDV’den muaftır (Bunun sebebi şu şekilde açıklanmaktadır; BUMA zaten 100 yıldan fazla zamandır var olan bir meslek birliğidir ve zamanında BUMA’nın tarifelerine KDV uygulanmıştır. SENA ise 90’larda kurulduğunda işletmelerden ek bir lisans bedeli toplanacağı için daha fazla ek yük yaratmamak adına SENA tarifelerinin KDV’den muaf tutulması devlet tarafından kabul görmüştür).

Umumi mahallerde müzik kullanımını tespit etmek üzere çalışan SENA’nın saha ekipleri BUMA adına da faaliyet yürütmektedirler.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Yapımcı ve yorumcular arasında paylaşım repertuarlar çakıştığı için % 50-% 50 oranındadır.

Hak Sahiplerine Dağıtım

SENA Hollanda’da yapımcı ve yorumcuların meslek grubunu yüzde yüz oranda temsil etmektedir. SENA bir üyelik kurumu değildir. Tüm yapımcı ve yorumcular SENA’ya kayıt olup haklarından yararlanabilmektedirler. Yorumcular 3 yılda 100 Avro, yapımcılar 3 yılda 700 Avro seviyesini geçtiklerinde üye olarak oy hakkı kazanmaktadırlar.

Dağıtım kriterleri: Radyo ve TV’den alınan çalma listeleri, arka plan müzik sağlayıcılardan alınan airplay verisi ve ayrıca bar, kafe gibi mekanlara yerleştirilen cihazlarla oluşturulan mekân çalma listeleri (bu konu henüz test aşamasındadır – BMAT ile çalışılmaktadır). Ayrıca umumi mahaller için 2 senede bir müzik kullanım araştırmaları yürütülmektedir. Araştırmalar kapsamında 2.400 mekan telefonla aranarak hangi şarkıların çalındığı sorulmaktadır. Bu araştırma güvenilir bir araştırma firması tarafından yürütülmektedir.

— Üye Olmayanlara Dağıtım

Hollanda’da meslek birliklerine üye olmamak gibi bir durum söz konusu değildir. Kayıt olup olmama gibi bir durum söz konusudur. Kayıtlı olmayan hak sahipleri hak edişlerini alamamaktadırlar. Avrupada’ki mahkeme kararına göre yapımcı ve yorumcular kendileri TV’lerle anlaşma yapabilmektedir, bu durumda bu gelirler SENA dışında kalmış olur. Bu durum, Hollanda’da işleri biraz karmaşık hale getirmekle birlikte genel olarak üye olmama durumu söz konusu değildir, sadece “non-members for TV” diye bir durum vardır. Korunan ve karşılığında telif toplanan tüm eserlerin hak sahiplerini araştırma sorumluluğu SENA’ya aittir. Buradaki süre limiti 3 yıldır.

Veriler

SENA, lisanslama gelirlerinden belli bir oranı genel giderler için (2020 yılında % 12, 2021 yılında covid-19’dan dolayı % 14,5), belli bir oranı (% 3 kadar) sosyal ve kültürel harcamalar için kullanmaktadır.

Hollanda’daki toplam radyo-TV sayısı 400-500 civarındadır ve bunların tümü lisanslıdır çünkü radyo ve TV açarken devletten yayın lisanslı alınması gerekmektedir ve müzik meslek birliklerinin de bu lisans listesine erişimi bulunmaktadır. Sonrasında müzik meslek birlikleri tüm bu yayın kuruluşlarıyla irtibata geçebilmektedir ve şu an hepsiyle kontratları mevcuttur.

Hollanda’da yapımcı meslek birliğinin lisanslama gelirleri KDV’den muaftır. Müzik kullanan lisanslı mekân sayısı 170.000’dir. Lisanslanan işletme sayısı 43.385’dir.

Pazarlama Çalışmaları

Müzik lisansının neden zorunlu olduğunu açıklayan çokça çalışmalar yürütülmektedir. Meslek birliği web sitelerinde müzik lisanslamanın önemi anlatılmaktadır. Bu çalışmaları SCAN yürütmektedir. Hollanda Ticaret Odasına kayıtlı şirketlere toplu e-mail ile hatırlatma çalışmaları yapılmaktadır. Müzik kullanma ihtimali yüksek olan sektörlerle ayrıca telefonla arama veya fiziki ziyaret de yapılmaktadır.

Birçok işletme de bunu anlayışla karşılamaktadır. Saha ekibi gittiğinde de genellikle durum açıklanınca anlamakta ve ödemeye gönüllü olmaktadır. Zaten ödenmesi gereken tutarlar da çok yüksek olmayan makul tutarlardır.

Yasal İşleyiş

SENA'nın adil bedel hakkı vardır. Meslek birlikleri yasal olarak devlet tarafından telif toplamak ve dağıtmak üzere yetkilendirilmiştir.

Tespitlerde polis kullanılmamaktadır. 10 kişilik bir saha ekibi mevcuttur. Bu kişilerin sahada müzik kullanımını kontrol etme yetkileri vardır. Müzik kullanımı olan fakat lisans almamış bir mekan tespit ettiklerinde saha ekibi işletme sahibine o senenin ve geçmiş senenin lisans bedellerini indirimsiz olarak ödemesi gerektiğini bildirmektedir. Eğer işletme sahibi iş birliğine yatkınsa meslek birliği bir önceki senenin ödemesini iptal edebilmektedir. Eğer işletme sahibi lisans almayı reddediyorsa o zaman konu mahkemeye taşınmaktadır. Bu şekilde mahkemeye taşınan işletme sayısı fazla olmamakla birlikte lisans alıp yıllık faturalarını ödemedikleri için mahkemeye taşınan vaka sayısı yüzlerle ifade edilmektedir. Ve bu mahkemelerin tamamında meslek birlikleri lehine sonuç çıkmıştır. Bu davalar hukuk davası olup ortalama birkaç ay sürmektedir.

Hollanda'da telif meseleleriyle ilgili özel bir mahkeme bulunmaktadır (The Court of the Hague).

Hollanda'da debt collectors denen kişiler vardır, bu kişiler avukat değildir ancak resmi uzman olarak kabul edilirler. Bu kişiler bir mekana gidip müzik kullanıldığına dair bir zabıt tuttuklarında bu belge bir polis memurunun yazdığı belgeyle eşit statüdedir ve dolayısıyla mahkeme için de delil niteliğindedir. Bu kişiler SENNA'nın saha ekibinden farklıdır. Gerekli durumlarda SENNA bu uzmanlardan hizmet almaktadır.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Sena bu alandaki en büyük firmaya karşı yasal süreç başlatmayı planlamaktadır. Kendisine 1 Ocak 2023'e kadar hizmetlerini son vermeleri için süre tanımıştır. Aksi takdirde yasal yollara başvurulması planlanmaktadır. SENNA'ya göre telifsiz müzik satışı Hollanda yasasına aykırıdır. Çünkü müziğin umuma iletimi için lisanslama yapılmaktadır ve yasaya göre bu, müzik meslek birliklerinin münhasır (exclusive) hakkıdır.

2.5 İngiltere

İngiltere'de Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

İngiltere'de meslek birliklerinin yapılanmasıyla ilgili yasal bir hüküm yoktur. Meslek birlikleri limited şirketlerdir ve telif haklarıyla ilişkili bir yasayla düzenlenmemişlerdir. Meslek birlikleri Rekabet Yasasının ve Adil Ticaret Ofisi'nin (ATO) denetimine tabidir. PAMRA ve AURA'nın PPL ile 2007 yılında gerçekleşen birleşmeleri de ATO tarafından denetlenmiştir. Belirlenen tarife oranları veya meslek birlikleri tarafından empoze edilen kurallarla ilgili herhangi bir şikayet Copyright Tribunal'da ele alınmaktadır.

Fransa ve Hollanda'da olduğu gibi İngiltere'de de eser sahipleri meslek birlikleri, mekanik haklar kuruluşu (MCPS) ve temsili haklar kuruluşu (PRS) şeklinde iki ayrı yapı olarak örgütlenmiştir.

MCPS 1976'dan bu yana Müzik Editörleri Birliğinin özel limited şirketidir. Müzik editörleri ve eser sahipleri için mekanik lisanslama ve dağıtım yapan bir ajans gibi hareket etmektedir. MCPS ve PRS arasında işbirliği söz konusudur. MCPS, Yönetim Kurulu tarafından yönetilir (4'ü eser sahiplerinden olmak üzere toplam 18 üye). %95 oranında müzik editörleri adına mekanik telifleri toplamaktadır. Editörler alt editörlere veya eser sahiplerine bu telifleri ödemekle yükümlüdür.

PRS, besteci, söz yazarları ve müzik editörlerinin temsili alan haklarını yönetir ve lisanslar. PRS limited şirket olarak İngiltere Şirketler Kanunu'na göre 1914'te kurulmuştur. Yönetim Kurulu tarafından yönetilir. Toplam 25 üyenin 11'i eser sahipleri 11'i editörlerdir. 1 profesyonel yönetici ve 2 dışarıdan yönetici vardır (üyelerin ve çalışanların dışında). 2009 yılından itibaren MCPS ve PRS'nin işbirliğinde kurulan PRS for Music, MCPS ve PRS adına lisanslama etkinliklerini ortak yürütmektedir.

İngiltere'de yapımcı meslek birliği (PPL) 1934 yılında limited şirket olarak kurulmuştur. Hollanda ve Almanya'da olduğu gibi İngiltere'de de yapımcı meslek birliği, icracıları da kendi yapılanmalarına dahil etmiştir. Yönetim Kurulu 4 majör şirket, 4 bağımsız şirket, 4 icracı temsilcilerinden ve başkan dahil 4 profesyonel yönetici ile bir dışarıdan yöneticiden oluşur.

Ses kayıtlarının yayınlarından ve umumi mahallerde temsilinden kaynaklı adil bedel talep etme haklarını takip eder. Ayrıca dubing (ses kayıtlarının kopyalanmasından doğan haklar), senkronizasyon (ses kaydının veya klabin bir programa dahil edilmesi) gibi münhasır hakları da takip etmektedir.

Lisanslama Oranı

İngiltere'de umumi mahallerdeki lisanslama oranı çok detaylı incelenmemiştir. 2019-2020 için bu konuya eğilme planları olmasına rağmen pandemiden dolayı bu pek mümkün olmamıştır. En son veriler 2017-2018 için mevcuttur. O zaman PPL ve PRS için bakıldığında bir tanesi tarafından lisanslanan ama diğeri tarafından lisanslanmayan 30.000 civarı yer olduğu görülmektedir.

Genel olarak konuşmak gerekirse, oteller, pub ve bar gibi yerlerde lisanslama oranı oldukça yüksektir çünkü buraları baştan tespit etmek ve lisanslamak daha kolaydır. Fabrikalar gibi erişimin ve müzik çalınıp çalınmadığını tespit etmenin zor olduğu yerlerde oran daha düşüktür. Bir de İngilizce repertuarın çalınmadığı belli türde restoranlar gibi mekanlarda da tespit zor olduğu için lisanslama oranı daha düşüktür. Örneğin bir Hint restoranında, her ne kadar o repertuarın birçoğu PPL'e kayıtlı olsa da, tespit yapmak daha zordur. Bahsi geçen son çalışmanın verilerine göre PPL'in publarda ortalama %86, restoranlarda ise ortalama %59 lisanslama oranına sahip olduğu hesaplanmıştır.

Dijital Platformların Lisanslanması

Bağılantılı hak sahipleri tarafında, interaktif platformların çoğunu yapımcılar kendileri lisanslamaktadır. Meslek birliği sadece kısmi interaktivitesi olan ya da hiç olmayan platformları lisanslamaktadır.

Görsel-işitsel için ise interaktif olanları da çoğunlukla meslek birlikleri lisanslamaktadır. (Örneğin BBC ve benzeri kurumların dijitaldeki interaktif yayınları.)

Spotify'daki podcast, playlist gibi interaktif olmayan bölümlerde de yapımcılar kendileri sorumludur. Netflix vb platformlar da şu an meslek birlikleri tarafından lisanslanmamaktadır. Ama bu konular UK'de tartışmalıdır.

Yayın Kuruluşlarının Lisanslanması

Yayın kuruluşlarını PPL ve PRS ayrı ayrı lisanslamaktadır. Televizyonlarda PRS, PPL'den çok daha fazla müziği lisansladığı için (örneğin ticari olarak yayınlanmayan şarkılar) PRS'in televizyonlardan elde ettiği lisanslama gelirleri çok daha yüksektir. PPL ise ticari olarak yayınlanan müziğin daha değerli olduğunu dolayısıyla da ağırlığının daha fazla olması gerektiğini savunmaktadır.

Radyolar için ise PRS ve PPL'in repertuarları hemen hemen aynı olduğu için tarifeleri de aşağı yukarı birbirine denktir.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Lisanslanacak potansiyel işletmelerin tespiti için pazar araştırma şirketlerinden veri satın alınmaktadır. Bu veriden hareketle potansiyel müşteriler seçilip PPL-PRS Ltd. veritabanına kaydedilmektedir. Buna ek olarak PPL-PRS Ltd.'nin bir saha ekibi de mevcuttur. Bu ekip sokak sokak dolaşp lisansı olmayan müzik kullanıcılarını tespit etmektedir.

PPL-PRS Ltd.'nin web sitesi üzerinden online lisans başvurusu yapma seçeneği bulunmaktadır.

Tarifelerin Belirlenmesi

PPL'in tarifeleri diğer Avrupa ülkelerindeki bağlantılı hak sahipleri meslek birliklerine göre daha düşüktür.

PRS'in tarifeleri PPL'e göre hem daha yüksek hem daha karmaşık bir yapıya sahiptir. Örneğin oteller için hangi koşullarda ne kadar tarife uygulanacağına dair yönergeler çok daha uzun ve karmaşıktır.

Tarifeler, Copyright Tribunal'e sunulup onay alınmak üzere meslek birlikleri tarafından belirlenmektedir.

PPL, tarifeleri belirlerken, müzik kullanımının boyutları ve çeşidi (arka planda mı kullanılıyor, işletme için müzik kullanımı çok elzem mi vs.) ve müziğin işletmelere katkısını belirlemek üzere araştırmalar yürütür. Bu araştırmayı yürüttükten sonra, müzik kullanıcısı olan sektör örgütleriyle (herhangi bir sektörde örgütlenme yoksa kullanıcıların kendileriyle) görüşmeler yapar.

Örneğin, müzik bir mekânda arka planda kullanılıyorsa o mekanın tarifesi metrekareye göre, eser sahipleri açısından ise oturma kapasitesine göre belirlenmektedir. Ayrıca müziğin çalındığı kaynağın da önemi vardır. Radyo-TV den müzik yayınları daha düşük tarifelerdir. Bir diskodaki etkinlikte müzik kullanılıyorsa etkinliğe katılan kişi sayısı, etkinliğin ne kadar sürdüğü ve o yıl içindeki etkinlik sayısına bağlı olarak belirlenmektedir.

Tarifelere itirazda bulunmak isteyen kullanıcılar Copyright Tribunal'e başvuru yapabilir. Fakat bu süreç uzun ve maliyetlidir, bu nedenle sadece büyük sektör organizasyonları tarafından başvurulabilen bir yoldur.

Tarifelerde herhangi bir indirim uygulanmamakta fakat umumi mahallerin lisanslanmasında, tek kişinin çalıştığı işletmeler lisanstan muaf tutulmaktadır.

Ortak Lisanslama

PPL ve PRS beraber lisanslama yapmaktadır. Yani umumi mahaller için 2018 yılından beri PPL ve PRS tarafından ortak sahipliği bulunan ve ortak yönetilen bir şirket (joint venture) vardır, PPL-PRS Limited. Faturalar ortak kesilmekte ancak fatura içinde alt kırımlar yer almaktadır. Bu iki kurumun repertuarları farklı olduğu için bir mekâna lisanslama yapmaya gidildiğinde birinin repertuarında olup diğerinin repertuarında olmayan şarkılar çalınıyorsa bu durum mekân tarafından bildirildiğinde sadece ilgili meslek birliğinin tarifesi uygulanmaktadır.

Canlı müzik yapan mekanlar için de benzer şekilde sadece PRS tarifesi uygulanmaktadır. Realitede sadece canlı müzik konusunda böyle bir ayırım ortaya çıkmakta, kayıtlı müzik olunca genel olarak her iki meslek birliğinin de tarifesi uygulanmaktadır. PPL-PRS Ltd., PPL ve PRS'e ek olarak müzik videoları için lisanslama yapan VPL adına da faaliyet göstermektedir.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Umumi mahallerde PRS'in tarifeleri PPL'den biraz daha yüksektir fakat oranlar mekanlara göre değişmektedir.

Yapımcı ve yorumcu payları % 50 - % 50 oranındadır ve bir yapımdaki tüm yorumcuları (eşlikçi müzisyenler dahil) kapsamaktadır.

Hak Sahiplerine Dağıtım

Birleşik Krallık'ta icracıların doğrudan telif toplama hakkı bulunmamaktadır ancak yapımcıların toplanan teliflerden yorumculara pay ödeme zorunluluğu vardır. Bu nedenle PPL teknik olarak yapımcıları temsil eden bir kurum olmakla birlikte yorumcular da PPL'e üye olabilmektedir ve PPL yapımcılar adına yaptıkları lisanslama sonucunda toplanan telif gelirlerinden yorumcuların paylarını da ödemektedir.

— Üyelere Dağıtım

Yayın kuruluşlarından gelen gelirler onların listelerine göre dağıtılır. Umumi mahaller için birkaç metodoloji mevcuttur, umumi mahallerden birtakım veriler toplanmaktadır, örneğin arka plan müziği ve jukebox müziği çalan yerlerden liste alınabilmektedir. Onun dışında, bazı mekanlara hangi türleri çaldıklarını veya eğer radyodan müzik çalıyorsa hangi radyolardan çaldıklarını sorarak tespit yapılmaya çalışılmaktadır. Şu an deneme aşamasında olan bir yöntem de mekanlara bir cihaz yerleştirilerek hangi şarkıların çalındığını tespit etmeye yöneliktir. Bu konuda meslek birlikleri DJ Monitor adında bir şirketle çalışmaktadır. Bu yöntem çok sağlam bir veri üretme potansiyeline sahip olmakla birlikte çok maliyetli bir teknoloji olduğu için henüz tam olarak adapte edilememiştir.

— Üye Olmayanlara Dağıtım

Temel olarak PPL sadece kendi üyeleri adına telif toplamaktadır. Yalnızca kablo ile yeniden iletim gibi yasal hüküm olan bazı kısıtlı durumlar bu konuda istisna oluşturmaktadır. Ayrıca, örneğin bir şarkıcı üye değil ve fakat PPL onun şarkısı için telif toplamışsa bu şarkıcı daha sonra gelip hakkını 6 yıl içinde talep edebilmektedir. Bu durumda PPL'e üye olur ve sonrasında hakkını alır. Birleşik Krallık'ta genişletilmiş toplu lisanslama teorik olarak mevcuttur ancak yeni yeni uygulanmaya başlamıştır. Süreç biraz zor olduğu için de üye olmayanların hak talep etmesi durumuyla sık karşılaşılmamaktadır. Bununla birlikte PPL'e üyeliğin önünde bir engel bulunmamaktadır.

Veriler

Birleşik Krallık'ta PPL tarafından lisanslanan radyoların sayısı 1.777'dir (Ticari 327, kamu 237, hastane radyosu 198, öğrenci radyosu 83, hapishane radyosu 19, webcast 788, diğer 125).

TV'lerin sayısı ise 466'dır. Bunlardan 328'i PPL tarafından lisanslıdır, geri kalanlar PPL repertuarını kullanmamaktadır. Tüm bu kanallar PPL tarafından düzenli olarak izlenmektedir.

2020 yılında PPL gelirlerinin % 13,8'i meslek birliğinin giderleri için ayrılmıştır.

PPL'in tarifelerine % 20 KDV uygulanmaktadır.

Pazarlama Çalışmaları

Farklı sektörlerin dergilerine reklam vermek, müzik kullanımının müşteri üzerindeki olumlu etkilerini ortaya koyan vaka analizleri yapmak gibi çalışmaları mevcuttur. PPL ve PRS'ın web sitelerinde de örneklerle yer verilmektedir. Web sitelerinde bilgi almak ve lisanslama sürecini başlatmak için çevrimiçi sohbet kısmı bulunmaktadır. E-posta pazarlama da yapılmaktadır. Çok katmanlı bir pazarlama yaklaşımı uygulanmaktadır. En son covid sonrası dönemde açılımlar olurken müziğin önemini hatırlatan bir pazarlama kampanyası yürütülmüştür. Tüm bu pazarlama faaliyetleri PPL-PRS Ltd. içerisinde sürdürülmektedir.

Yasal İşleyiş

Eser sahipleri için iki ana hak grubu söz konusudur. Birincisi ülkede eser sahibi hakları olarak tanımlanan "publishing" haklarıdır. İkincisi ise "kayıt ve performans" grubudur. Kaydın gerçekleşmesiyle beraber "master recording" hakkı doğmaktadır. Bu hakkı "kayıt hakkı sahibi" olarak tanımlanan gerçek ya da tüzel kişi takip etmektedir. Bir başka deyişle İngiltere telif hakları düzenlemelerine göre ses kaydına ilişkin haklar da "copyright" olarak kabul edilmektedir. Dolayısıyla ses kaydı için yapımcıların münhasır hakkı bulunmaktadır. İcracılar için ise adil bedel hakkı söz konusudur.

Birleşik Krallık'ta müzik kullanan fakat lisansı olmayan mekanların tespit edilmesi için özel müfettişlerle çalışılmaktadır. Bu kişilerin tespiti yasal delil olarak kabul edilmektedir. Hatta sadece tek bir gün 4-5 şarkı için tespit yapılmış olsa da hakimler bu ispatı gördüklerinde bu ispattan hareketle o mekanda başka günlerde de büyük olasılıkla müzik çalınıyor olduğunun çıkarımını yapmaktadırlar. Karşılığında da tatminkar kararlar verilmektedir. Örneğin mekan lisanslanana kadar müzik yayınının durdurulması söz konusu olabilmektedir. Bu sürecin önemli bir parçası, lisanssız müzik kullanıldığı düşünülen veya tespit edilen mekanların öncelikle meslek birlikleri tarafından aranıp uyarılması gerekliliğidir. Bu uyarıya rağmen lisanssız müzik kullanımı tespit edilirse iş mahkemeye taşınabilmektedir.

Farklı sektörlerle göre gönüllü olarak yaygın şekilde lisans alınması ile lisans alımına karşı direnç gösterilmesi durumu değişmektedir. Bazı sektörler konuya daha çok aşina olmakla birlikte bazı sektörler için daha fazla farkındalık çalışması yapmak gerekmektedir.

İngiltere'de özel bir fikri mülkiyet mahkemesi mevcuttur (Intellectual Property Enterprise Court), fakat telif ihlali söz konusu olduğunda Yüksek Mahkeme'ye de başvurulabilmektedir. Ayrıca Copyright Tribunal adında yasal bir organ daha vardır. Bu organ tarifeleri ve koşulları gözden geçirme ve belirleme yetkisine sahiptir. Mahkemeye taşınma aşamasına gelen vaka sayısı oldukça düşüktür. Davaların ne kadar süreceği her vakada değişmektedir. Örneğin, verilecek karar karşı tarafın kendi iddiasını ne kadar ve hangi temelde savunduğuna bağlı olarak daha uzun veya daha kısa sürebilmektedir. Fakat yıllar içinde müzik meslek birlikleri lehine biriken örnek olaylar mahkeme süreçlerini biraz daha kolaylaştırmaya başlamıştır.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Birleşik Krallık'ta telifsiz müzik çoğunlukla hatta bekletme müziği gibi alanlarda kullanılmaktadır. Onun dışında bu tip firmalar ülkede çok önemli bir pazar payına sahip değildir. Market zincirleri gibi yerler zaman zaman telifsiz müzik kullanımlarını denemekte fakat sonra telifli müziğe dönmektedir. Birleşik Krallık'ta tarifelerin uygun seviyelerde olması, meslek birliklerinin nispeten daha kolay lisanslama yapmasını sağlaması bakımından bir avantaj olarak görülmektedir. Meslek birliklerinin işletmelere; "Telifsiz müziğe de az da olsa para ödüyorsunuz, bizim tarifelerimiz de yüksek değil ve telifli müzik kullanmak müşterileriniz üzerinde daha büyük olumlu etkiye sahip" şeklinde açıklama yapmaları etkili sonuçlar vermektedir.

2.6 İspanya

İspanya'da Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

İspanya'da yapımcı ve icracıların ayrı ayrı meslek birliği örgütlenmeleri vardır. Eser sahipleri meslek birliği SGAE, yapımcı meslek birliği AGEDI, icracı meslek birliği AIE'dir.

İspanya'da meslek birlikleri kâr amacı gütmeyen kurumlardır ve Kültür Bakanlığı'nın yetkisine tabidirler. Yasa bu yetkinin koşullarını tanımlar ve meslek birlikleri tüzüğünde üye sözleşmelerini, gelirlerin dağıtımında uygulanacak temel kriterleri ve sosyo-kültürel zorunlulukları izler. Kablolü yeniden iletim, özel kopyalama ve fonogramların umuma iletimine ilişkin haklar toplu hak yönetimine tabidir. Toplu hak yönetiminin zorunlu olmadığı durumlarda hak sahipleri meslek birlikleriyle 5 yıllığına kendi haklarının takibi için sözleşme yapabilirler.

SGAE, ağırlıklı olarak müzik eserleri için eser sahiplerinin ve müzik editörlerinin münhasır haklarını ve adil bedel haklarını yönetir. Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve İcra Kurulu'ndan oluşur. Yönetim Kurulu Genel Kurul tarafından seçilir ve 24'ü müzik eserleriyle ilgili olmak üzere toplam 38 üyesi vardır (10 besteci, 6 söz yazarı, 8 müzik editörü).

AIE, icracıların haklarını temsil eden meslek birliğidir. 29 Haziran 1989'da kurulmuştur. İcracılar sadece ekonomik hakları için yetki verebilirler veya hem ekonomik hem politik olarak ortak sıfatıyla temsil edilebilirler (bu durumda oy kullanma hakkı vardır). AIE, meslek birlikleri tarafından takip edilmesi zorunlu olan hakları takip eder.

Bunlar fonogramların ve görsel işitsel kayıtların -umuma iletimi, kiralınması ve özel kopyalama haklarıdır. Ayrıca yetki verilmesi halinde münhasır hakları da takip edebilir (çoğaltma, kaydedilmemiş kayıtların umuma iletimi gibi). AIE'nin yönetim kadrosu Genel Kurul, Yönetim Kurulu, Daimi Komisyon, Genel Direktör ve Genel Sekreter'den oluşmaktadır. Bütün ortak üyeler Genel Kurul'da bir oy hakkına sahiptir. Sadece aktif olan ortaklar Yönetim Kurulu'na seçilebilirler.

AGEDI, fonogram yapımcıları ve video klip yapımcıları meslek birliğidir. 15 Şubat 1989'da kurulmuştur. Yapımcı ve icracıların umuma iletimden kaynaklı teliflerini toplamak için 2003'te AIE'yle birlikte bir yapı oluşturmuştur. En az bir yapım veya video klip üretmiş herhangi bir yapımcı üye olabilir. Doğrudan üye olmasalar da yabancı yapım şirketleri İspanya'da bir şirkete alt lisans vermek suretiyle AGEDI tarafından temsil edilebilirler.

AGEDI, İspanya Telif Yasası'na göre meslek birliği tarafından takip edilmesi zorunlu hakları takip eder. Bunlar umuma iletimden doğan adil bedel hakkı ve özel kopyalama haklarıdır. Üyenin yetki vermesi halinde münhasır hakları da takip edebilirler. Üç temel kadrosu bulunmaktadır. Genel Kurul, Yönetim Kurulu ve Başkan. Genel Kurul her yıl basit çoğunlukla seçilir. AGEDI üyelerinin Genel Kurul'da oy kullanma hakkı vardır.

Lisanslama Oranı

Meslek birlikleri tarafında müzik kullanıcı sayıları ile ilgili olarak 2017 yılında aşağıdaki tabloda görünen şekilde bir hesaplama yapılmıştır. Bu hesaplamayı yaparken herhangi bir saha araştırmasından yararlanılmamıştır. Söz konusu hesaplamalar meslek birliklerinin kendi kesirlerine dayanmaktadır (X sayıda bar/restoran varsa bunların kaçta kaçının müzik kullandığına dair tahmin yürütülmüştür).

İspanya Lisanslama Oranları

	Potansiyel Pazar	Müzik Kullanıcıları	Lisanslanan	Müzik Kullanmayanlar	Pazar Lisanslama Oranı
	Kamu Kaynakları	A_UNA Projesi	Faturalandırılan	Kullanım Olmayan	
Restoran	236.436	222.188	94.993	14.248	43%
Perakende	458.000	82.537	36.938	375.463	45%
Spor Salonları	4.829	4.507	3.776	322	84%
Barlar	14.990	13.060	7.073	1.930	54%
Diskolar	2.422	1.417	1.359	1.005	96%
Oteller	14.930	9.482	6.366	5.448	67%

Lisanslama

Eser sahiplerinin münhasır hakları mevcuttur. Yapımcı ve icracıların ise ticari fonogramların umuma iletiminden dolayı adil bedel hakları vardır.

AGEDI ve AIE'yi temsil eden ortak bir yapı bulunmaktadır. Telif gelirlerini toplama işini bu yapı üstlenmiştir. Toplanan gelirler için tek bir fatura kesilmektedir. Eser sahipleri ile de bir ortaklık kurulması için çalışmalar sürmektedir. Şu an için eser sahipleri ayrı hareket etmektedir. Tüm meslek birliklerinden online olarak lisansa başvurmak mümkündür. Ayrıca çağrı merkezi de mevcuttur.

Dijital Platformların Lisanslanması

Spotify, YouTube, Apple Music gibi interaktif streaming platformları yapımcı ve icracı meslek birlikleri tarafından lisanslanmamaktadır. İnteraktif servisleri yapımcı ve sanatçılar kendileri lisanslamaktadır. Yalnızca webcasting servisleri yapımcı ve icracı meslek birlikleri tarafından lisanslanır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Potansiyel mekânlar için öncelikle internetten araştırma yapılmakta, Ticaret Odası, İstatistik Ofisi gibi resmi kurumlardan bilgi alınmaktadır. Google bilgi ve harita bölümlerinden de yararlanılır.

Tarifelerin Belirlenmesi

AGEDI ve AIE, kanunla yetkilendirilmiş kuruluşlar olarak, bu kuruluşlarda bu amaca adanmış ekonomist ve hukukçulardan oluşan bir ekibin müdahale ettiği oranların belirlenmesi mekanizmasını kendi tüzüklerinde ve iç kurallarında düzenlemektedir. Aynı şekilde, her bir kullanıcı türü için en önemli sektörel birlikler ile anlaşmalar yapılır, böylece bunlarla ilişkili indirimleri temel alan bu hakların yönetiminde ölçek ekonomileri sağlanır. Tarifeler hazırlandıktan sonra kontrol ve bilgi için Kültür Bakanlığı'na iletilir. Prosedür, dış danışmanlar tarafından yürütülen ekonomik araştırmalara ve sektörel piyasa araştırmalarına dayanmaktadır.

Radyolar söz konusu olduğunda oran, Fikri Mülkiyet Komisyonu tarafından yürütülen bir ücret belirleme prosedürünün sonucudur.

1 Ocak 2015 tarihinde, 12 Nisan tarihli 1/1996 Kraliyet Kanun Hükmünde Kararname ile onaylanan Fikri Mülkiyet Yasasının gözden geçirilmiş metnini değiştiren 4 Kasım 2015 tarihli 21/2014 sayılı Kanun yürürlüğe girmiştir. Kanunun 157. Maddesinde (1 Mart 2019 tarihli 2/2019 sayılı yasadaki 164. Madde), aşağıdaki hususlar belirtilmiştir.

Genel tarife düzeyi, eser üzerindeki hakların kullanıcının faaliyetinde kullanımının ekonomik değeri dikkate alınarak ve her iki taraf arasında doğru denge aranarak belirlenmelidir. Bu bağlamda tarifelerin belirlenmesinde aşağıdaki kriterler dikkate alınacaktır:

- a. Repertuarın, kullanıcının tüm etkinliğinde etkin kullanım derecesi.
- b. Kullanıcının tüm etkinliğinde repertuar kullanımının yoğunluğu ve uygunluğu.
- c. Repertuarının genişliği.
- d. Kullanıcının repertuarın ticari kullanımından elde ettiği ekonomik gelir.
- e. Tarifelerin uygulanmasını etkin kılmak için yönetim tarafından sağlanan hizmetin ekonomik değeri.
- f. Aynı kullanım şekli için yönetim tarafından diğer kullanıcılarla birlikte belirlenen oranlar.
- g. Homojen karşılaştırma esasları olması koşuluyla, aynı kullanım şekli için Avrupa Birliği'nin diğer üye devletlerindeki muadil yönetim birimleri tarafından oluşturulan tarifeler.

İspanya'da Kültür Bakanlığı'na bağlı dört ayrı bakanlığın ortak kararnamesiyle atanan dört kişilik bir yürütücü hakem heyeti bulunmaktadır. Tarifelerin düzeyi 3 yıl süreyle geçerli olmak üzere bu heyet tarafından belirlenir. Heyet uyuşmazlık durumlarında aracılık rolünü de üstlenmektedir.

Tarifeler belirlenirken mekânların gelirleri dikkate alınmamakta, büyüklüğü dikkate alınmaktadır. Fakat bundan sonraki süreçte mekanların gelir seviyelerinin de dikkate alınacağı bir tarife sistemi üzerinde çalışılmaktadır. Çünkü büyük şehirlerdeki mekanlarla küçük şehirlerdeki mekanlara aynı tarifeyi uygulamanın çok adil olmadığı düşünülmektedir. Meslek birlikleri gelecekte böyle bir uygulamaya geçmek istemekle birlikte şu an için müzik kullanıcıları sektörler bunu kabul etmemektedir.

Resmi tariflerle uygulananlar arasında farklılıklar mevcuttur. Şu anda meslek birliklerinin web sitelerinde 2015 yılındaki tarifeler yazmakta ve şu an (bu raporun yazıldığı 2022 yılı itibarıyla) hâlâ bu tarifeler uygulanmaktadır. 2016 yılında yeni bir tarife belirlenmiş olmasına rağmen yasal süreçler yüzünden henüz uygulanamamaktadır. 2015 tarifeleri mekan gelirlerini dikkate almayan tarifeler, 2016'da kararlaştırılan tarifeler ise gelirleri dikkate alan tarifelerdir.

Tarifelerde genellikle indirim uygulanmaz. Sadece temsilci dernekler ile yapılan toplu pazarlık ve sözleşmelerin ürünü olarak birtakım indirimler uygulanabilmektedir. Ve bu indirimler yukarıda bahsi geçen tarife kriterlerine ve ekonomik gerekçelere göre tasarlanmalıdır.

Tarifelere İtiraz:

Genel tarifelerin belirlenmesine yönelik metodoloji, Ulusal Piyasalar ve Rekabet Komisyonu'nun raporundan sonra ve Hükümetin Ekonomik İşler Delegasyonu Komisyonu'nun önceden onayıyla Kültür ve Spor Bakanlığı'nın emriyle onaylanmaktadır.

Herhangi bir şekilde tarifeleri sorgulayan kullanıcılar, son kararlaştırılan oranın % 100'ünü veya anlaşma olmaması durumunda, yürürlükteki genel oranın % 50'sini ödemek zorundadır. Aynısı, oranın geçersiz olması veya onu uygulanamaz hale getiren herhangi bir durumun ortaya çıkması durumunda da gerçekleşecektir. Ücret ayrıca bir kullanıcılar derneği tarafından da sorgulanabilir; ancak yine de üyeleri ödemeyi yapmak zorundadır. Ancak üye sayısı 1.000'den az olan dernekler, dernek üyelerinin tamamının gelirlerinin en az % 85'ini temsil eden üyelerin güncel olması halinde itiraz edebilirler.

Öte yandan, yönetim birimleri, kullanıcı dernekleri genel sözleşmeleri ile müzakere etme yükümlülüğüne sahiptir. Fikri Mülkiyet Komisyonunun (SPCPI) Birinci Bölümüne, diğer prosedür ve işlemlere hâle gelmeksizin tarifelerle ilgili yetkiler verilmiştir. SPCPI, genel tarifelerin adil ve ayrımcı olmamasını sağlayarak denetim işlevini yerine getirebilir (Madde 194.4 TRLPI).

Ortak Lisanslama

14 Temmuz 2003'te AGEDI ve AIE, fonogramların yapımcılara ve icracılara karşılık gelen umuma iletim haklarından ve üreticilere karşılık gelen umuma iletim için çoğaltma haklarından elde edilen tutarların Ortak Koleksiyon aracılığıyla toplanmasını Sanatçılar ve Yapımcılar Ofisi (OCR) çatısı altında merkezileştirmiştir.

Nisan 2009'da ise SGAE (General Society of Authors and Publishers) ile temsili alan haklarını toplamak için günümüze kadar uzanan bir iş birliği anlaşmasına varıldı.

Sanatçılar ve Yapımcılar Ortak Koleksiyon Ofisi (OCR), icracılar ve fonografik yapımcılar lehine tahakkuk eden hakların düzenlenmesini ve toplanmasını merkezileştiren kar amacı gütmeyen bir organizasyondur. SGAE ile imzalanan işbirliği anlaşması, onlara umuma iletim haklarının yönetimi için AGEDI ve AIE'nin temsilini üstlenme yetkisi vermektedir.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Yayın kuruluşlarından gelen gelirlerin % 49'u icracılara % 51'i yapımcılara gitmektedir. Eser sahiplerinin gelirleri yapımcı ve icracıların toplam gelirlerinden daha yüksektir. Eskiden bağlantılı hak sahiplerinin gelirleri eser sahiplerinin % 30'u kadarken, tarifelerde meydana gelen birtakım değişiklikler sonucunda bu oran bazı sektörler için % 75 düzeyine, bazı sektörler için % 50 düzeyine çıkmış durumdadır. Diğer bazı sektörler içinse hâlâ % 30 düzeyindedir.

Hak Sahiplerine Dağıtım

AGEDI, yayın kuruluşlarında çalınan müziklerin tespit edilmesi için BMAT ile çalışmaktadır. BMAT yayıncıların çalma listeleri bilgisini sağlamaktadır. AGEDI mekânlarda hangi müziklerin çalındığını tespit etmek için ise bir saha araştırması yaptırmaktadır. Bu araştırma sonucunda bir liste ortaya çıkmaktadır. Hem üye olanların hem üye olmayanların payları bu yöntemlere göre belirlenmektedir. BMAT 167 radyo istasyonunu takip etmektedir ve bunlar tüm piyasanın % 80'ini oluşturmaktadır. Aynı şekilde 30 adet TV kanalını takip etmektedir ve bunlar tüm piyasanın % 75'ini oluşturmaktadır. AGEDI ve AIE tüm ticari müzikler namına lisanslama yapmaktadır.

Dağıtım, genel kuruldan alınan yetkiye göre yapılmaktadır. Çok az sayıda umumi mahalden müzik kullanım listeleri alınabilmektedir. Bu mekanlardan elde edilen gelirler bu listelere göre dağıtılmaktadır. Bunun yanı sıra diskotek ve gece kulüplerinde hangi şarkıların çalındığını takip etmek üzere bir sistem üzerinde çalışılmaktadır ancak bunun uygulamaya geçmesi için biraz daha zamana ve yüksek maliyetlerden dolayı diğer meslek birliklerinin de sürece dahil olmasına ihtiyaç bulunmaktadır. Şu an için, bu tip mekanlardaki müzik kullanımla-

rına paralel müzik yayını olduğunu tahmin ettikleri radyolarda çalan şarkıların listeleri, bu mekanlardan elde edilen gelirlerin dağıtımı için de bir temel oluşturmaktadır. Bu çalışma bir araştırma şirketi tarafından yönetilmektedir. Ancak daha iyi bir dağıtım metodolojisi üzerinde düşünülmektedir. Geri kalan müzik kullanıcılarından alınan gelirlerin dağıtımı için TV, radyo ve arkaplan müziği sağlayıcıların verilerinin bir ağırlıklı ortalaması hesaplanmakta ve buna göre dağıtım yapılmaktadır.

Veriler

İspanya'daki radyo TV sayısı: 283 radyo şirketi 173 TV şirketi, 2.000-3.000 radyo (bu şirketler altında).

AGEDİ'de toplanan gelirlerin % 20 kadarı işletme giderleri için kesilmektedir.

KDV oranı Peninsula ve Balearic Adası için % 21, Canary Islands, Ceuta and Melilla bölgelerinde farklıdır.

Pazarlama Çalışmaları

Görünürlük sağlamak ve yönetim birimlerinin çalışmalarını öğrenmek için sektörel toplantılara, forumlara, basın toplantılarına katılım sağlanmaktadır. Ayrıca, web sitesi de bu anlamda önemli bir rol oynamaktadır.

Yasal İşleyiş

Müzik kullanıcılarının tarifeleri ödemediği durumlarda mahkemeye gidilebilmektedir. İspanya'da bu konulara ticari mahkemeler bakmaktadır. Meslek birlikleriyle sözleşme yapmış olmasına rağmen tarifelerini ödemeyen yerler de olabilmektedir. Öncelikle meslek birliğini temsil eden saha ekipleri mekanları gezerek müzik çalan bir cihaz olup olmadığını kontrol eder. O anda çalınan bir müzik varsa o müziğin lisanslı çalınması gereken bir şarkı olup olmadığı tespit edilir ve tüm bunlar belgelenir. Bu konuya özel bir telif hakları mahkemesi bulunmaktadır. Mahkemeler sunulan delilleri yorumlar. Örneğin mekân denetlenmeye gidildiğinde orada bir müzik çalınmıyor olsa bile mekânda radyo veya TV cihazının bulunması normal şartlarda orada müzik çalındığı şeklinde yorumlanır. Bazen ender durumlarda bazı hakimler meslek birliklerinin sunduğu belgelere güvenmeyebilir ve bu durumda mekânı ziyaret eden meslek birliği temsilcisinin şahitliği gerekebilir. Fakat büyük çoğunlukla belgeler yeterli olmaktadır. İspanya'da mahkemeler çok yavaş işlemektedir (genelde ilk davada 9 ile 18 ay arasında sonuç alınır, konu ikinci davaya uzarsa 1-2 yıl daha sürebilmektedir) ama en azından bir hüküm olduğunda müzik kullanıcıları bu yasal tarifeleri ödemek zorundadır. Meslek birliklerinin lehine olduğu gibi aleyhine çıkan kararlar da olabilmektedir ancak çoğunlukla lehte karar çıkmaktadır.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Bu konuda bazı yasal sorunlar yaşanmış ve mahkemeye gidilmiştir. İspanya'da bununla ilgili bir kuruluş bulunmaktadır ve meslek birlikleri bu kurumla görüşmeler yürüterek bir uzlaşmaya varmaya çalışmaktadır.

2.7 Polonya

Polonya'da Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

Polonya'da bağlantılı hak sahipleri tarafında lisanslama faaliyetleri özel kopyalama harçları için 1996'da, yayın kuruluşları için 1998'de, umumi mahaller ve kablo için 2002 yılında başlamıştır.

Yapımcı meslek birliğinde bir lisanslama direktörü bulunmaktadır. Anlaşmalar ve genel yönetim süreçleri bu kişiye bağlıdır. Ayrıca hukuk danışmanı, 5 tane bölgesel umumi mahal lisanslama ofisi ve kontrol birimi de bu direktöre bağlı bulunmaktadır. 5 bölgesel ofisin her birinin kendi direktörleri mevcuttur. Bunlar saha ekiplerini yönetmektedirler. Ayrıca bölgesel direktörlerin altında bölgesel koordinatörler de vardır ve bunlar da kullanıcılarla ilişkileri yürütürler.

Lisanslama Oranı

Meslek birliklerinin tahmini hesaplamalarına göre yayıncılık alanında % 100, kablo yayınında % 30, umumi mahallerde ise % 55 düzeyinde lisanslama oranı söz konusudur. Polonya’da da Türkiye’de olduğu gibi bir firma açılışı olduğunda genellikle çok geniş faaliyet alanlarıyla kayıt yaptırılmaktadır. O nedenle kimin gerçekten restoran, kafe, fitness club vs. işletmecisi olduğu tam olarak bilinmemekte, bu nedenle de bu anlamda bir veri sıkıntısı çekilmektedir. Lisanslama oranı konusundaki tahmin şu şekilde yapılmaktadır: Polonya’nın bazı küçük şehirlerinde tüm mekanlar sokakta gezerek tespit edilebilmektedir. Dolayısıyla bu mekanların tamamının lisansladığı kesin olarak bilinmektedir. Bu şehirler için meslek birliklerinin lisansladıkları işletme sayısı resmi kayıtlı işletme sayısına oranlanmaktadır. Bu oranlardan hareketle ülkenin geneli için resmi verilerin kaçta kaçının potansiyel müzik kullanıcısı olduğuna dair bir tahmin yürütülmektedir. Rakamsal olarak, 2012 yılında yayınlanan bir sunum dosyasından hareketle örneklendirmek gerekirse; kayıtlı perakende işletmelerinden % 10’u gerçekten bu işi yapmakta ve müzik kullanmakta, kayıtlı bar/restoranlardan % 25’i gerçekten bu faaliyette bulunmakta ve müzik kullanmakta, kayıtlı güzellik salonu/kuaförlerin % 20’si gerçekten bu faaliyette bulunmakta ve müzik kullanmaktadır.

Yayıncı kuruluşlarla ilgili ise tam tersine kesin olarak bilinen veri söz konusudur.

Kablolu yayın operatörleri konusunda sıkıntı bulunmaktadır çünkü telif hakları yasası onlar konusunda net değildir. Bu nedenle de tarifeleri ödemekten kolayca kaçabilmektedir. Orada 1/3 veya daha az bir lisanslama oranı söz konusudur. Radyoların tamamına yakını lisanslıdır, sadece Katolik radyo kanalları bir istisna oluşturmaktadır çünkü Kilise Polonya’da çok güçlüdür ve dolayısıyla Katolik kanallar devlet tarafından destek görmektedir.

Özetle yayın kuruluşlarında % 100, kablo ile yeniden iletimde % 30, umumi mahallerde % 55 lisanslama oranı mevcuttur.

Lisanslama

Bağlantılı hak sahiplerinin adil bedel hakları vardır.

Şu an için online olarak lisans başvurusu yapılabilecek bir sistem bulunmamakta ancak STO-ART bu konu üzerine çalışmaktadır.

Yayın Kuruluşlarının Lisanslanması

Yayın kuruluşları ile ilişkilerde meslek birlikleri yayıncılara kıyasla daha küçük aktörlerdir. Şu anki en önemli zorluk yayıncıların tarifeleridir çünkü o noktada aşağıda açıklanan umumi mahallerin tariflerinin 2013 yılında belirlenmesi için uygulanan yöntem henüz uygulanmamıştır. Müziğin yayın kuruluşlarına sağladığı ekonomik değeri tespit etmek için de benzer bir çalışma yapılması için çalışılmaktadır. Bunu yapabildiklerinde yeni tarifeleri belirleyip Telif Hakkı Komisyonun’dan onay alarak yeni tarifelerin uygulanmaya başlanması düşünülmektedir. Bu çalışmanın metodolojisini belirlemek ve araştırmayı gerçekleştirmek için Polonya’nın önde gelen ekonomi okuluyla çalışılmaktadır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Umumi mahallerle ilişkilerde meslek birlikleri büyük aktördür. 2002’de umumi mahaller lisanslanmaya başlandığında meslek birlikleri sahada çalışacak görevlilerle anlaşmışlardır. Bu görevliler ilk zamanlar kazandırdıkları paranın belli bir yüzdesini alarak çalışmaktaydılar. Fakat ilk 1-2 yıldan sonra bu yöntemin çok pahalı olduğu gözlemlenince yöntem değiştirilmiştir. O ilk 1-2 yılda önemli müşteriler edinilmiş, sonrasında ise ülke çapında bir yapı kurulmaya başlanmıştır. Şu anda yapımçı meslek birliğinin 5 şubesi bulunmaktadır. Bu aktivitelerde önemli 2 dönüm noktası vardır, birincisi 2013’de eser sahipleri, yapımçılar ve icracılar için meslek birliklerinin ortak çalışması olarak tarifeler belirlenmiş ve Telif Hakkı Komisyonu tarafından onaylanmıştır. Bu tarifeler beklentilere göre değil, müziğin her bir sektördeki gerçek ekonomik değeri hesaplanarak belirlenmiştir. Bu hesaplamalar müzik kullanıcıları ile tarifeleri tartışırken önemli bir temel oluşturmuştur. Çünkü elde somut veri olunca müzik kullanıcılarının “bu tarifeler çok yüksek” deme şansı kalmamıştır. 2013 yılında resmi tarifelerin belirlenmesiyle birlikte müzik kullanıcılarıyla ödeme düzeyleriyle ilgili yapılan tartışmalar genel olarak sona ermiştir.

Bu çalışmanın metodolojisini belirlemek ve araştırmayı gerçekleştirmek için meslek birlikleri kendileri için en önemli 4 sektörü ele almıştır: perakende, bar ve restoranlar, kuaförler ve güzellik merkezleri gibi hizmet sektörü ve fitness kulüpleri. Bu sektörler önemlidir çünkü toplanan paranın %85’ini temsil etmektedir. 2 soru sorulmuştur, birincisi müziğin ne kadar değeri olduğu, ikincisi bu değeri belirleyen faktörlerin neler olduğu. 13.500 üye müzik kullanıcısı mekanda bu araştırma bir araştırma şirketi tarafından yapılmıştır. Bu mekanlardaki müşterilere “burada müzik çalmazsa başka mekana gitmeyi tercih eder misiniz?” gibi sorular sorulmuştur. Bu araştırmanın sonucuna göre, o zamana kadar ödenen tarifeler de dikkate alınarak, yeni tarifeler belirlenmiştir. Mekanların müzik dolayısıyla elde ettikleri kazançlarının yarısını meslek birliklerine ödeyecekleri şekilde bir hesaplama yapılmıştır.

İkinci dönüm noktası ise 2019 yılında Kültür Bakanlığı’nın yapımçı ve yorumcu meslek birliklerini müzik eserlerindeki bağlantılı hakların toplanması için resmi temsilci olarak ataması olmuştur. Öncesinde yapımçı meslek birliği ile yorumcu meslek birliği rekabet halindeyken bu kanun değişikliğiyle işbirliği içinde çalışmaya başlamışlardır.

Genellikle diğer ülkelerde tarifeler mekanların büyüklüğüne göre belirlenmekteyken Polonya’da yapılan araştırma farklı yerlerde müziğin değerinin farklı olduğunu göstermiştir. Örneğin AVM’lerdeki mekanlarda müzik, sokak üzeri mekanlara göre daha değerlidir. Büyük şehirler ve küçük şehirlerde de müziğin değeri farklıdır. Dolayısıyla tarifeler de şehrin büyüklüğüne göre değişmektedir. Araştırma ışığında bunları ortaya koymuş ve tarifeler belirlenmiştir.

Sahada dolaşan görevlilerin sözleşme imzalama yetkisi yoktur, kullanıcılardan imzalı sözleşmeyi alarak meslek birliğine getirmektedirler. Sözleşmelerin doğru yazılmasıyla ilgili de sıkı bir kontrol mekanizması vardır. Tüm kontroller yapıldıktan sonra meslek birliği direktörü tarafından imzalanmaktadır. Kontratlarla ilgili veritabanını STOART yönetmektedir. Yapımçı meslek birliğinin de bu veritabanına erişimi vardır. Ayrıca bir de potansiyel kullanıcılarla ilgili bilgilerin tutulduğu bir CRM (Customer Relations Management/Müşteri İlişkileri) sistemi de mevcuttur. Bu sistem üzerinden her şey takip edilmektedir. Örneğin saha görevlileri günde kaç ziyaret yapmakta, nerelere gitmekte, bir ziyaret ne kadar sürmekte vs. planlanan ziyaretler de CRM sistemi üzerinden takip edilmektedir. Sözleşme imzalanana kadarki süreçten CRM sistemi üzerinden, imzalandıktan sonra STOART’ın müşteri yönetimi sisteminden takip yapılmaktadır.

Saha görevlileri mekanlara gidince önce Shazam ile kontrol sağlamakta, sonra işletme yetkilisi ile iletişim kurmaktadır. Bazı görevliler süreci daha hızlı tamamlayabilmekte, ilk ziyarette sözleşme imzalatabilmektedir. Ancak hepsi bu kadar kolay başaramamakta, daha sonra avukatlar tarafından imzalanmak üzere evrakları mekana bırakmaktadır.

Kontrat imzalanmazsa önce meslek birliğinden kibar dille yazılmış bir mektup gönderilmekte, sonra dili çok da kibar olmayan 2. bir mektup gönderilmekte, işletmeler ceza alacakları konusunda uyarılmaktadır. Hâlâ ödeme yapılmıyorsa bunlardan bir bölümüne polisle birlikte gidilmekte ve yasal süreç başlatılmaktadır.

Bir mekanın bar/disko olarak faaliyet gösterdiğini tespit için Facebook sayfaları, web sayfalarını vs. kontrol edilmektedir. Ayrıca potansiyel müşterileri tespit etmek için sektörlerin web portalları, Facebook sayfaları, Google Haritalar kullanılmakta ve fiziki olarak saha gezilmektedir. Böylece bir veritabanı oluşmuş durumdadır.

Tarifelerin Belirlenmesi

Tarifeler yasal bir kurum tarafından belirlenmektedir (Telif Hakkı Komisyonu). Burada meslek birlikleri ve müzik kullanıcılarının temsilcileri vardır. Yasada, tarifelerin müziğin değerini yansıtacak şekilde belirlenmesi gerektiği hükmü yer aldığı için meslek birliklerinin müziğin değerine dair araştırma yürütmektedir. Fakat bu konuda bir araştırma yapılması daha yeni bir adım sayılır. Bu araştırmanın maliyeti toplam 75.000 Avro'dur.

Umumi mahallerde faaliyet gösteren kurumlar, oteller ve büyük mağazalar haricinde kendi aralarında çok örgütlü değildir. Bu da meslek birliklerinin karşı bir atak yapmasını engelleyen bir durumdur.

Bir taraf bir tarife seviyesi için başvuruda bulununca yukarıda bahsedilen toplam 30 kişilik (15 meslek birliği temsilcisi 15 kullanıcı temsilcisi, genellikle tanınmış avukatlar), komisyonun başkanı 4 kişilik bir alt kurul görevlendirmekte (2 bir taraftan 2 diğer taraftan), bu 4 kişi de 5. bir kişiyi başkan seçmektedir ve değerlendirmeler onlar tarafından yapılmakta ve onaylanmaktadır. Önceden tarifelere itirazlar mahkemeye götürülebilmekteydi, şimdi ise karardan memnuniyetsiz olan biri olursa Kültür Bakanlığına başvurabilmektedir. Fakat bu yeni durum 2019'dan beri geçerli ve covid süreçleri dolayısıyla şu ana kadar kimse bu yeni düzenlemeyi test etmemiştir. Mahkemeye başvuru döneminde otel ve diskotekler mahkemeye itiraz taşımışlardır ancak meslek birlikleri kazanmıştır. Bakanlığa başvuru olunca yasal bir süreçten ziyade politik bir durum olacağı düşünülmektedir. Bu anlamda meslek birlikleri daha olumsuz bir durumda kalabilirler çünkü Polonya'da insanlar genel olarak her şeyin bedava olmasından yanadır ve politikacılar da popülist bir yaklaşımla onlardan yana karar verebilir.

Polonya'da müzik kullanım oranına göre indirimler uygulanabilmektedir. Örneğin bir radyo yayınının %80'inde müzik kullanıyorsa %100 kullanan radyolara göre daha az ödeme yapar. Umumi mahallerde daha komplike indirim uygulamaları mevcuttur. Örneğin, eğer kullanıcı "yakalanmadan" önce lisansa başvurursa %10 indirim almaktadır. Şirketin lisanslanacak mekan sayısı 3'ten, 5'ten, 10'dan büyükse %5-%15 arası indirim almaktadır. 6 aylık ödeme için %10, yıllık ödeme için %15 indirim uygulanmaktadır. Müziği ticari amaçlar dışında kullanan kamu kurumlarına %35 indirim uygulanmaktadır.

Ortak Lisanslama

Yorumcular ve yapımcılar birlikte çalışmakta, eser sahipleri ayrı hareket etmektedir. Fakat tarifeler, müziğin ekonomik değeri üzerine yapılan araştırma neticesinde birlikte belirlenmiştir.

Özel kopyalama harçları için eser sahipleri (ZAIKS) ve icracılarla (SAWP) birlikte bir ofis bulunmaktadır. Umumi mahallerden toplamayı STOART yapmaktadır (ZPAV ile koordine olarak). STOART bağlantılı hak sahiplerinin umumi mahal teliflerinin toplanması için tek yetkili olarak Kültür Bakanlığı tarafından yetkilendirilmiş durumdadır. ZPAV'ın STOART ile bir işbirliği anlaşması vardır. ZPAV'ın saha ekibi de STOART'ın çağrı merkeziyle koordine şekilde ve STOART adına çalışmaktadır. STOART sahada sözleşmeleri yapmakta, ZPAV'a payını ödemektedir.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Toplam tarifenin %45'i eser sahiplerine %55'i bağlantılı haklara ayrılır. Bağlantılı haklar arasındaki tarife dağılımı da yine aynı repertuar üzerine koruma söz konusu olduğu için %50- %50'dir.

Hak Sahiplerine Dağıtım

Telif hakları yasası madde 105'e göre meslek birlikleri tüm hak sahiplerini temsil etmekle yetkilendirilmiştir. Ancak biri kendi eserlerini kendi temsil etmek isterse meslek birliğinin dışına kalma hakkı vardır. Meslek birlikleri tarafından tüm hak sahipleri adına para toplanmaktadır. Görüştüğümüz meslek birliği örneğinde, kullanılan repertuarın %90'ı üyelerine aittir.

Yayın kuruluşlarıyla ilgili dağıtım yapmak için önceden radyo ve TV'ler tarafından verilen listeler belirleyici olmaktaydı fakat artık bu listelere gerek kalmamıştır çünkü meslek birliklerinin bir izleme sistemi mevcuttur. Bu sistemle 120 büyük kanaldan (pazarın %99'u) veri çekilmektedir. Bunun için BMAT ile çalışılmaktaydı ancak şimdi %30 daha ucuza ve daha çabuk cevap alınan lokal bir şirketle çalışılmaktadır.

Umumi mahallerden gelen gelirin dağıtımı için covid'den önce her sene bir saha araştırması yapılmaktaydı ve 1500 civarı mekâna ne çaldıkları sorulmaktaydı (Telefonla arayıp şu anda ne çalışıyorsunuz, radyo mu başka bir şey mi ve hangi şarkı diye sorulmaktaydı). Polonya'da mekanlarda radyo çalınması çok yaygındır, mekanların %60'ında radyo (ağırlıklı olarak 4 ana radyo) çalınmaktadır. Dolayısıyla dağıtımda da bu veri etkili olmaktadır. Mekanlarda %20'sinde internet, %8'i mağazalara telifsiz müzik sağlayan IMS isimli firma, %10 gibi bir oranda da bilinmeyen kaynaklardan müzik çalınmaktadır. Bilinmeyen kaynaklar için toplanan kısım fiziki ve dijital pazar payına göre dağıtılmaktadır.

— Üye Olmayanlara Dağıtım

Çalma listesi bilinen durumlarla ilgili olarak; meslek birlikleri kimin olduğu bilinmeyen şarkıları herkesin göreceği şekilde yayınlamaktadır. Üye olan veya olmayan herkes bu sisteme girip bu şarkı listesini görebilir ve eğer kendi şarkıları listelerde varsa hak talep edebilir. Talep edilmeyen paralar, şimdiye kadar 3 yıla kadar şimdiden sonra 1 yıla kadar tutulmaktadır. Sonrasında talep edilmeyen paralar bir önceki senenin dağıtımlarından pay almış olan hak sahiplerine aynı bir önceki senenin oranlarıyla dağıtılmaktadır.

— Veriler

Polonya'da 230 radyo kanalı 129 civarı da radyo yayıncısı bulunmaktadır. 180 kablolu yayın operatörü bulunmakta, bunlardan 3'ü pazarın %95'ine hakimdir.

Genellikle toplanan gelirlerin %75-%77'si hak sahiplerine dağıtılmaktadır. Geri kalanı operasyonel maliyetler, korsan karşıtı çalışmalar ve müzik ödülleri finansmanı için kullanılmaktadır.

Özel kopyalama harçlarına ilişkin tarifeler KDV'den muaf, diğerlerinde %23 KDV mevcuttur.

Pazarlama Çalışmaları

Bu yıla kadar icracı meslek birliğinin çağrı merkezi kullanıcıları telefonla arayarak telif ödemelerin gerekliliğini anlatmaktaydılar ve bu ucuz bir yöntemdi. Fakat o durumda kullanıcılar genellikle tarifeleri ödemekten kaçınabiliyorlardı ve bunu yapmaları kolaydı. Yapımcı meslek birliği ise saha görevlileri aracılığıyla mekanları dolaşmaktaydı. 2 yıl önce işbirliğine başlayınca yapımcı meslek birliği başlarda sahada dolaşmaya devam etti. Şimdi ise yeni bir model uygulanması düşünülmekte. Müzik kullanıcılarıyla öncelikle telefon, mail ve mektupla iletişime geçilecek. Sadece özel alaka gösterilmesi gerekenlere fiziki ziyaret gerçekleştirilecek.

Yasal İşleyiş

Polonya’da telif ödemededen müzik kullanımıyla ilgili hem hukuk hem ceza mahkemelerine başvurulabiliyor. Hukuk mahkemesinde bir kullanıcı bir para ödemesiyle ilgili mahkemeye verilebilmekte, mahkeme gerçekten bu paranın ödenmesi gerekip gerekmediğine ve gerekiyorsa ne miktarda ödenmesi gerektiğine karar vermektedir. Meslek birlikleri bunu biraz piyango gibi görmektedir çünkü Polonya’da telif hakları yasası çok net yazılmamıştır. Mahkeme, sadece birinin müzik kullanımından dolayı para ödemesi gerektiği yasa da çok net açıksa lehte karar vermektedir. Konu çok açık değilse genellikle aleyhte karar verilmektedir. Meslek birlikleri hukuk davası ile mahkemeye gittiklerinde kazanıp kazanmayacakları konusunda emin olamamaktadır ve ayrıca bu oldukça pahalı bir süreçtir. Ceza davası olarak mahkemeye gidildiğinde ise süreç daha kolaydır. Çünkü Polonya telif hakları yasasına göre lisansa aykırı hareket edilmesi de lisans bedelinin ödenmemesi de suçtur. Bu şekilde mahkemeye gidildiğinde çoğunlukla savcılar da meslek birliklerini desteklemektedir. Yani eğer bir müzik kullanıcısı lisans bedelini ödemeyi reddederse meslek birliği polise gitmekte ve ortada suç teşkil eden bir faaliyet olduğu şikayetinde bulunmaktadır. Bu sürecin olumlu sonuçlanacağı da garanti olmamakla birlikte yine de buradaki başvuru süreci ücretsiz olduğu için ve genellikle savcıların yaklaşımı meslek birliklerinden yana olduğu için daha çok tercih edilmektedir. Bütün müzik kullanıcıları için polise gidilmemekte, ceza alma olasılığı daha yüksek olanlar seçilip onlar için gidilmektedir. Olumlu sonuçlar da örnek teşkil etmek üzere kullanılmaktadır. Ceza davası süreci daha çabuk sonuçlanmaktadır (genelde 3 ay). Hukuk davaları ise 2 yılı geçebilmektedir. Ayrıca, Polonya’da birisi mahkemeden bir yazı aldığında çok önemsememekte ama bir savcıdan kağıt aldığında hemen bir reaksiyon vererek yapılması gerekeni yapmaktadır. Ek olarak, bir bar veya restoran bu şekilde bir ceza davasından suçlu bulunursa alkol ruhsatını kaybetmektedir. Bu nedenlerden ötürü meslek birliği bir ceza davası başlattığında çoğunlukla müzik kullanıcısı hemen aksiyon almakta ve lisans bedelini ödemektedir.

Ceza davası açabilmek için en az 2 ziyaret olmalı ve telifle korunan müzik çalındığı delil olarak raporlanmalıdır. Sonrasında bu kullanıcıya mektupla ulaşıldığı ispatlanmalı, yani kullanıcı “ben para ödeyeceğimi bilmiyordum” diyememeli, son olarak polisle de gidildiği ispat edilmelidir.

Polonya’da telif hakları için ayrı bir mahkeme bulunmamaktadır.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Polonya’da özellikle arka plan müziği hizmet sağlayıcılarıyla çalışan mekanlar mevcuttur. Bu nedenle sadece yapımcı meslek birliğinin kaybı 1 milyon Avro’dur.

Telifsiz müzik özellikle zincir mağazalarda tercih edilmektedir. Ancak bu tür firmalar kendi yapım şirketini kurduğu için bu durum şu anda iyiye gitmektedir. Yani artık bu tür firmalar için de lisanslı müzik satmak daha mantıklı bir hale gelmiştir ve telifsiz müzik satmayı bırak-

mişlardır. Yani onlar da artık lisanslı müzik almaları için mekanları ikna etmeye çalışmaktadırlar.

Küçük mekanlarda telifsiz müzik satan firmaların pek bir etkinliği yoktur. Kafe, bar, restoran gibi yerlerde de tercih edilmemektedir çünkü müzikal kaliteleri çok düşüktür. Polonya’da telifsiz müzikten daha büyük bir problem, bazı mekanların müzik kullanımından tamamen vazgeçmeleridir. Meslek birlikleriyle işletmeler arasında bozulan anlaşmaların % 10’u telifsiz müzik yüzünden bozuluyorsa, % 50’si müzik kullanımından tamamen vazgeçilmesi yüzünden bozulmaktadır.

2.8 Portekiz

Portekiz’de Müzik Meslek Birliklerine Dair Genel Bilgi

Portekiz’de eser sahipleri meslek birliği SPA, yayın, müzik, edebiyat vb. farklı sektörlerden eser sahiplerini tek çatı altında toplayan bir meslek birliğidir.

Yapımcı meslek birliği, icracılar adına da telif gelirlerini toplar ve icracı meslek birliklerine paylarını verir. İcracı meslek birliği, sahne sanatları ve müzik temsillerini gerçekleştiren bütün icracıları kapsamaktadır. Yapımcıların meslek birliği olan Audiogest lisanslama faaliyetlerine 2002 yılında başlamıştır.

Lisanslama Oranı

Bar ve diskolarda % 90 lisanslama oranı olduğu düşünülmektedir. Diğer sektörlerle yönelik herhangi bir ölçümleme çalışması yapılmamıştır. Yayıncılık tarafında ise ulusal radyo ve TV’lerden telif toplanmaktadır (kamu ve özel yayın kuruluşlarından).

Lisanslama

IFPI verilerine göre yapımcılar münhasır hakka sahiptir.

Lisans ödemelerini gönüllü olarak ve de zamanında yapanlara, ödeme yöntemine de bağlı olarak belli bir oranda indirim uygulanmaktadır. Online lisanslama yapılmasına olanak verecek olan dijital altyapının raporun yayına alındığı sıralarda açılması planlanmaktadır.

Dijital Platformların Lisanslanması

Bağılantılı hak sahipleri Spotify, YouTube, Apple Music gibi interaktif platformları lisanslamaktadır. Webradio gibi interaktif olmayan dijital platformları lisanslamaktadır.

Yapımcılar interaktif platformlarla kendileri anlaşma yapmaktadır ancak dijital alanda kimse-nin lisanslamadığı gri bir alan bulunmaktadır.

Yayın Kuruluşlarının Lisanslanması

Yapımcılar ve icracılar yayın kuruluşlarından birlikte telif toplamaktadır. Yalnızca kablolu yeniden iletim alanında ayrı ayrı toplamaktadırlar. İstisnai bir durum olarak Portekiz’de bazı ticari amaçlı olmayan yerel radyolar minimum tarife üzerinden lisanslanmaktadır.

Umumi Mahallerin Lisanslanması

Portekiz’de umumi mahallerin lisanslama gelirlerini yapımcılar ve icracılar birlikte toplamaktadır. Resmi Portekiz istatistiklerinde umuma açık faaliyet gösteren işletmelerin bir listesi bulunmamaktadır. Toplulukların, meslek örgütlerinin resmi olarak kayıt olduğu merkezi bir yapı olmakla birlikte bireysel olarak firmaların kayıtlı olduğu bir yapı yoktur. Yani ülkede

önemli bir veri sıkıntısı mevcuttur. Yeni işletmelerin tespiti büyük ölçüde saha ekipleri sayesinde yapılabilmekte, ayrıca internetten de araştırma yapılmaktadır.

Portekiz’de eser sahiplerinden ve bağlantılı hak sahiplerinden izin almadan umuma açık mahalde müzik çalmak bir suçtur. Ama yine de genellikle hukuk davaları tercih edilmektedir. Çünkü bir ceza davası süreci başlarsa doğrudan kamu davası olmakta ve bu süreci durdurmak mümkün olmamaktadır.

Portekiz’de mekanların %75’ten fazlası gönüllü olarak lisans almış durumdadır. Bu anlamda bir bilinç olduğu söylenebilir. Bu konuda, belli bir bilinç düzeyi olmasının yanı sıra kullanıcıların lisanssız müzik kullanımının eninde sonunda bir yaptırımı olacağını, bu bedellerin faiziyle kendilerinden alınacağını artık anlamış olmaları da önemli bir etkidir.

Mekanlar, dükkanlar ne kadar küçük olursa olsun yasaya göre lisans alması gerekmektedir. Çünkü metrekaresi küçük bir mekan olsa dahi çok kârlı bir işletme olabileceği düşünülmektedir.

Tarifelerin Belirlenmesi

Tarifeler meslek birlikleri ile endüstri temsilcilerinin katılımıyla belirlenmektedir. Bir taraf verilen karardan memnuniyet duymazsa arabulucuya gidilebilmektedir. Bu, daha önce alınan kararı tamamen değiştiren bir süreç olmamaktadır. Tariflerin belirlenme süreçlerinde diğer ülkelerdeki tarife düzeylerine bakılmaktadır. Dikkate alınan diğer kriterler: Restoran, bar ve diskolar için müşteri kapasitesi; perakende sektörü için alan büyüklüğü, oteller için kapasite ve alan büyüklüğü; etkinlikler için ücretli etkinlik kapasitesi ve ücretsiz etkinlik için alan büyüklüğü; yayın kuruluşları için ise reklam gelirlerinin düzeyi.

Ortak Lisanslama

Yapımcılar ve icracıların ortak bir lisanslama yapısı vardır. Eser sahipleriyle şu anda bu anlamda bir işbirliği bulunmamaktadır. Telif toplama işini yapımcılar ve icracılar adına yapımcı meslek birliği Audiogest yürütmektedir. Masraflar, toplama kriterleriyle aynı kriterlere göre bölüşülmektedir.

Eser Sahibi - Yapımcı - Yorumcu Payları

Yapımcı ve icracıların payları temsil edilen eşit repertuar doğrultusunda %50-%50 oranındadır. Yapımcılar ve icracılar tek tarife ve tek fatura uygulamaktadır. Sadece 8-10 yere (büyük TV’ler gibi) yapımcı ve icracılar bazı vergi meseleleri yüzünden 2 fatura düzenlemektedir. Lisans verme yetkisi bağlantılı haklar kısmında yapımcılara aittir. Eser sahiplerinin tarife düzeyleri yapımcı ve icracılara göre ortalama %40 daha fazladır ama bu oran sektörden sektöre değişmektedir. Yapımcı meslek birliklerinin umumi mahallerde sektör kırılımları daha detaylıdır.

Hak Sahiplerine Dağıtım

Listesi olmayan gelirler için fiziki ve dijital pazar payları verisinden yararlanılmaktadır. Bundan sonraki süreçte yavaş yavaş radyo verilerinin de kullanılması düşünülmektedir ama bunun için öncelikle mekanlarla radyolar arasında bir eşleştirme yapılacaktır (hangi mekanlarda hangi radyolar çalınıyor diye bir kestirim yaparak), bu nedenle bu metoda kademeli olarak geçilecektir.

Yayın kuruluşlarından toplanan gelirler yayın kuruluşlarının çalma listesine göre dağıtılmaktadır (bu listeler radyolardan alınmamakta, BMAT tarafından izlenmektedir. BMAT şu

an için sadece ulusal radyo ve TV'leri izlemektedir. Bu sisteme yerel radyolar da katılacaktır ancak aynı anda tüm radyoların dahil edilmesi şeklinde değil, maliyeti düşürmek açısından radyoları janrlara göre gruplayarak ve bir döngü içinde izleme yapılacaktır.

— Üye Olmayanlara Dağıtım

Listesi bilinen yerlerden (radyo-TV) toplanan paralar içinde üye olmayan yapımcıların hakkı varsa meslek birliği o yapımcıyı bularak şunu sormaktadır: “üyemiz olmak ister misiniz çünkü size dağıtacağımız bir para var.” Bu durumda üye olmak yapımcılara çok mantıklı gelmektedir. Ancak Portekiz’de umumi mahal teliflerinin bir meslek birliği aracılığıyla toplanması zorunluluğu olmadığı için her yapımcı kendi hakkını kendi takip etmeyi de seçebilmektedir. Üye olmayanlara dağıtım yapmak için bir çaba harcanmaktadır. Sahibi bulunamayan şarkıları web sitesinde de yayınlanmakta, talep edilmesi için 3 yıl süreyle beklenmektedir.

Veriler

2019’da umumi mahallerde toplam 30.000 civarı lisans mevcuttu (mekanlar ve etkinliklerle).

2020 yılında yapımcı ve icracıların toplam lisanslama geliri 12,2 milyon Avro, sadece yapımcıların geliri 8,6 milyon Avro olarak kaydedildi.

Gelirlerin dağıtımı sırasında %5 kültürel fon olarak ayrılmaktadır (yasal gereklilik). Ayrıca gelirlerin %1’i daha sonra üçüncü kişiler tarafından talep edilme ihtimaline karşı tutulmaktadır.

Portekiz’de KDV %23’tür fakat telif gelirleri KDV’den muaftır.

Portekiz’deki radyo TV sayısı: 3 ulusal radyo grubu, 300 yerel radyo, 8-10 ulusal TV kanalı.

Pazarlama Çalışmaları

Şu an kayda değer bir pazarlama çalışması yapılmamaktadır.

Yasal İşleyiş

Meslek birliklerinin bir müzik kullanıcılarını mahkemeye vermesi için ilk şart, meslek birliğinin repertuarında bulunan bir şarkının o mekanda kullanılıyor olduğunu ispat etmektir. Repertuarda olmayan şarkılar için de lisans geliri toplayıp üye olmayanlar başvuru yaptığı anda almaları için o parayı saklıyor olsalar da mahkemeye gidebilmek için mutlaka o an kendi repertuarlarındaki bir şarkının orada çalınıyor olduğunu ispat etmeleri gerekmektedir. Mekanlara lisanslı müzik kullanımı olup olmadığını kontrol etmek üzere öncelikle saha görevlileri gider, fakat görevlilerin ceza kesmek veya yasal prosedür başlatmak gibi yetkileri yoktur. Yasadışı müzik kullanımı tespit edildiğinde, işletme sahibi lisanssız şekilde müzik kullanmak ve/veya telifini ödememek konusunda ısrar ediyorsa polise haber verilebilir. Polis idari para cezası uygulayabilir ve müzik çalan cihazlara el koyabilir. Yasa dışı kullanım devam ederse meslek birlikleri konuyu mahkemeye taşıma hakkına sahiptir.

Yayın kuruluşları lisans almadan müzik çalarlarsa meslek birlikleri şikayet edebilir ya da hukuk mahkemesine giderek yasadışı müzik kullanımının durdurulmasını ve hak kayıpları için tazminat ödenmesini talep edebilir.

Portekiz’de bu konuya bakan Fikri Mülkiyet Mahkemeleri mevcuttur.

Lisans bedelini ödemeyenler bir para cezası ödemektedir (başta lisans almışsa), lisans almamış bir yer 2 kat fazla ceza öder.

Yasal sürece giren örnekler genellikle lehte sonuçlanmaktadır.

Telifsiz (Royalty Free) Müzik Kullanımı

Meslek birliklerinin, lisanslı müziğin daha değerli olduğunu gösteren çalışmaları kendileri yapmak için yeterli bütçeleri olmamakla birlikte başka firmaların yaptıkları çalışmalara katılmaktadırlar. Portekiz’de bu konu şu an için çok büyük bir problem değildir. Royalty free müzik sağlayıcılarının sayı ve teknik kalitesi yüksek repertuar sunmaya başlamaları nedeniyle gelecekte bunun daha büyük bir problem olmaya başlayacağı düşünülmektedir. Geleceğe yönelik kendi repertuarlarının kullanımını artırmaya yönelik çalışmalar planlanmaktadır.

Bundan daha büyük bir problem, IKEA gibi büyük grupların lisanslı repertuar kullanmak yerine kendi müziklerini hazırlayıp çalmalarıdır.

03 Ülkelerin Özet Karşılaştırması

3.1 Tarifelerin belirlenmesi

Bu proje kapsamında görüşme sağladığımız tüm ülkelerde lisanslama tarifeleri müzik meslek birlikleri ve müzik kullanıcılarının mutabakatı ile belirlenmektedir. Genellikle mutabakat sağlanamayan durumlarda kamu otoritesi devreye girmektedir. Tarifelerde memnun olmayan taraf için itiraz mekanizması tüm ülkelerde mevcuttur.

Umumi mahal tarifelerinin belirlenmesinde tüm ülkelerde çeşitli kriterlere başvurulmaktadır. Bunların başlıcaları şöyle sıralanabilir;

- Mekanın büyüklüğü (metrekare, kişi kapasitesi ve/veya çalışan sayısı)
- İşletmenin bulunduğu bölge
- İşletmenin gelir düzeyi
- Oteller için kategori (5 yıldız, 4 yıldız vs.)
- Müzik kullanımının çeşidi ve/veya yoğunluğu
- Etkinlik süresi
- Müziğin işletmeye sağladığı ekonomik değer (bazı ülkelerde bu değeri ölçen çalışmalar yapılmaktadır)
- Diğer ülkelerde uygulanan tarifeler

Yayın kuruluşlarının tarifelerinin belirlenmesinde ise kriter genellikle gelir düzeyi olmaktadır. Türkiye’de de tarifelerin belirlenmesinde yukarıda sayılan kriterlerin bazıları dikkate alınmaktadır; mekanın büyüklüğü, koltuk kapasitesi, etkinlik sayısı, oteller için kategori.

3.2 Tarifeler

Araştırma projesi kapsamında görüşme yaptığımız ülkelerin resmi tarifeleri incelenmiş, karşılaştırmaya uygun olan örnek kalemler belirlenmiş ve aşağıda yer alan tablolarda özetlenmiştir. Tüm rakamlar Avro cinsindendir. Türkiye için tarifeleri TL’den Avro’ya çevirmek için 2022’nin ortalama kuru olarak 17,1 TL/€ alınmıştır. Polonya için 1 Avro= 4,69 Zloti, İngiltere için 1 Sterlin= 1,14 Avro olarak alınmıştır.

Barlar için öngörülen tarifeler bakımından Türkiye ve diğer ülkeler karşılaştırıldığında Türkiye’deki tarifeler yüksek gibi görünse de, Türkiye’de kağıt üzerindeki resmi tarife ile uygulanan tarifeler arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır. Resmi tarifeler dikkate alınarak hazırlanan karşılaştırmalar Tablo 3.1’de yer almaktadır. Türkiye’de eser sahipleri meslek birlikleri barlara % 40-45 dolayında, bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri ise % 25 dolayında indirim uygulamaktadır. Buna göre, Türkiye’deki uygulama tarifeleri dikkate alınarak hazırlanan karşılaştırmalar Tablo 3.2’de yer almaktadır.

Restoranlar için Türkiye’deki resmi tarifeler kullanılarak hazırlanan karşılaştırmalar Tablo 3.3’te yer almaktadır.

Tablo 3.1 Barlar İçin Resmi Tarife Kıyaslaması

Resmi Tarife (Avro)	45 m ² - 50 kişi		100 m ² - 100 kişi		400 m ² - 400 kişi	
BARLAR	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	431	709	615	1.012	2.005	3.300
Almanya	228	1.140	228	1.140	912	4.561
Finlandiya	190	257	242	333	836	1.118
Fransa	515	1.929	824	2.218	906	2.684
Hollanda	1.049	552	1.049	552	2.383	1.254
İngiltere	177	369	177	640	177	2.164
İspanya	522	1.264	571	1.417	1717	3.408
Polonya	381	311	811	663	1.981	1.627
Portekiz	629	618	898	618	1.167	1.038

Tablo 3.2 Barlar İçin Uygulama Tarifesi Kıyaslaması

Uygulama Tarifesi (Avro)	45 m ² - 50 kişi		100 m ² - 100 kişi		400 m ² - 400 kişi	
BARLAR	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	331	496	472	708	1.540	2.309
Almanya	228	1.140	228	1.140	912	4.561
Finlandiya	190	257	242	333	836	1.118
Fransa	515	1.929	824	2.218	906	2.684
Hollanda	1.049	552	1.049	552	2.383	1.254
İngiltere	177	369	177	640	177	2.164
İspanya	522	1.264	571	1.417	1717	3.408
Polonya	381	311	811	663	1.981	1.627
Portekiz	629	618	898	618	1.167	1.038

Tablo 3.3 Restoranlar İçin Resmi Tarife Kıyaslaması

Resmi Tarife (Avro)	50 m ² - 25 kişi		100 m ² - 50 kişi		400 m ² - 200 kişi	
RESTORANLAR	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	194	319	275	453	1.035	1.702
Almanya	43	216	43	216	86	432
Finlandiya	242	333	242	333	836	1.118
Fransa	515	1.929	749	2.218	906	2.683
Hollanda	1.049	552	1.049	552	2.383	1.254
İngiltere	177	337	177	394	177	1.131
İspanya	338	227	383	247	1.082	570
Polonya	381	311	811	663	1.981	1.627
Portekiz	272	198	362	294	724	510

Tablo 3.3'de resmi tarife rakamları yer almakla birlikte Türkiye'de restoranlarda da uygulanan tarifeler resmi tarifelere göre daha düşüktür. Eser sahibi meslek birlikleri bu alanda % 30 civarı, bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri % 25 civarı indirim uygulamaktadır.

Bunlara ek olarak ondan fazla mekânı olan işletmelere zincir indirimi de uygulanmaktadır.

Buna göre, Türkiye'deki uygulama tarifeleri dikkate alınarak hazırlanan veriler Tablo 3.4'deki gibidir.

Tablo 3.4 Restoranlar İçin Uygulama Tarifesi Kıyaslaması

Uygulama Tarifesi (Avro)	50 m ² - 25 kişi		100 m ² - 50 kişi		400 m ² - 200 kişi	
RESTORANLAR	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	149	223	211	317	794	1.191
Almanya	43	216	43	216	86	432
Finlandiya	242	333	242	333	836	1.118
Fransa	515	1.929	749	2.218	906	2.683
Hollanda	1.049	552	1.049	552	2.382	1.254
İngiltere	177	295	177	394	177	1.131
İspanya	338	227	383	247	1.082	570
Polonya	381	311	811	663	1.981	1.627
Portekiz	272	198	362	294	724	510

Türkiye'de mağazalar için geçerli olan resmi tarifeye göre hazırlanan karşılaştırmalı veriler Tablo 3.5'deki gibidir.

Tablo 3.5 Mağazalar İçin Resmi Tarife Kıyaslaması

Resmi Tarife (Avro)	100 m ²		200 m ²		600 m ²	
MAĞAZALAR	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	247	406	335	551	687	1.131
Almanya	19	97	39	195	56	278
Finlandiya	228	195	299	257	528	442
Fransa	172	437	205	725	—	2.308
Hollanda	149	468	298	701	1.149	1.169
İngiltere	177	325	177	474	177	922
İspanya	51	186	101	359	304	680
Polonya	405	332	507	415	826	675
Portekiz	57	84	80	96	191	198

Türkiye'de mağazalarda yukarıdaki resmi tarifeler üzerinden uygulanan indirimler eser sahibi meslek birlikleri için % 15, bağlantılı hak sahibi meslek birlikleri için % 5 dolayındadır.

Zincir indirimi bu alanda da geçerlidir. Buna göre, Türkiye'deki uygulama tarifelerinden hareketle hazırlanan veriler Tablo 3.6'daki gibidir.

Tablo 3.6 Mağazalar İçin Uygulama Tarifesi Kıyaslaması

Uygulama Tarifesi (Avro)	100 m ²		200 m ²		600 m ²	
MAĞAZALAR	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	236	355	321	482	659	989
Almanya	19	97	39	195	56	278
Finlandiya	228	195	299	257	528	442
Fransa	172	437	205	725	—	2.308
Hollanda	149	468	298	701	1.149	1.169
İngiltere	177	325	177	474	177	922
İspanya	51	186	101	359	304	680
Polonya	405	332	507	415	826	675
Portekiz	57	84	80	96	191	198

Türkiye’de 5 yıldızlı oteller için resmi tarifede yazan bedellere göre hazırlanan karşılaştırmalı veriler Tablo 3.7’deki gibidir.

Tablo 3.7 5 Yıldızlı Oteller İçin Resmi Tarife Kıyaslaması

Resmi Tarife (Avro)	50 Oda		150 Oda		300 Oda		500 Oda	
5 YILDIZLI OTEL	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	1.382	2.275	4.146	6.824	8.293	13.649	13.823	22.749
Almanya	138	273	413	828	825	1.650	1.375	2.750
Finlandiya	410	574	1.022	1.709	1.565	2.626	2.119	3.645
Fransa	728	1.119	1.692	2.604	2.520	5.040	5.460	8.400
Hollanda	101	—	304	—	608	—	811	—
İngiltere	226	329	677	987	1.354	1.974	2.256	3.291
İspanya	670	436	1.829	1.309	3.568	2.617	5.887	4.361
Polonya	1.008	824	3.024	2.472	6.049	4.943	10.081	8.239
Portekiz	992	840	2.976	1.200	5.952	1.800	9.920	2.970

Türkiye’de otellere uygulanan indirimler TÜROFED ile yapılan anlaşmalar gereği hem eser sahipleri hem bağlantılı hak sahipleri tarafında % 75’e varmaktadır. Türkiye’de otellere gerçekte uygulanan tarifeler dikkate alınarak hazırlanan karşılaştırmalar Tablo 3.8’deki gibidir.

Finlandiya, Polonya, Portekiz, Fransa, İspanya otel tarifeleri otel odalarını ve oteldeki ortak alanları kapsamaktadır. Otelde yer alan restoran, kafe, bar vb işletmeler için ayrı tarifeler uygulanmaktadır. Ancak İspanya bağlantılı hak sahipleri tarifesine bu işletmelerin lisans bedelleri de dahildir. İngiltere bağlantılı hak sahipleri tarifesine sadece otel odaları içindir. Koridor, fuaye, asansör gibi otelle bütünleşik ortak alanlar ayrı bir tarife üzerinden m²’ye göre dahil edilmelidir. Ayrıca İspanya (bağlantılı haklar için) hariç diğer ülke tarifelerinde olduğu gibi restoran, kafe, bar gibi umumi mahaller kendi tarifeleri üzerinden dahil edilmektedir.

Türkiye tarifeleri otelle bütünleşik bütün ortak alanları ve otelde mevcut işletmelerle birlikte yüzme havuzlarını, spor salonlarını da kapsamaktadır.

Tablo 3.8 5 Yıldızlı Oteller İçin Uygulama Tarifesi Kıyaslaması

Uygulama Tarifesi (Avro)	50 Oda		150 Oda		300 Oda		500 Oda	
5 YILDIZLI OTEL	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri	Bağlantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	251	389	752	1.165	1.504	2.331	2.507	3.886
Almanya	138	273	413	823	825	1.650	1.375	2.750
Finlandiya	410	574	1.022	1.709	1.565	2.626	2.119	3.645
Fransa	728	1.119	1.692	2.604	2.520	5.040	5.460	8.400
Hollanda	101	—	304	—	608	—	811	—
İngiltere	226	329	677	987	1.354	1.974	2.256	3.291
İspanya	670	436	1.829	1.309	3.568	2.617	5.887	4.361
Polonya	1.008	824	3.024	2.472	6.049	4.943	10.081	8.239
Portekiz	992	840	2.976	1.200	5.952	1.800	9.920	2.970

Polonya ve Portekiz tarifelerinde doluluk oranı dikkate alınır. Burada % 100 doluluk oranı üzerinden hesaplanmıştır.

Türkiye’de uygulama tarifesi dışında otellerin açık kalma süresi dikkate alınarak sezon indirimi uygulanmaktadır. Bu indirim esas olarak otellerin büyük kısmının bulunduğu turistik yöreler için geçerli olup % 50 düzeyine ulaşmaktadır. Ayrıca ikiden fazla oteli olan şirketler için zincir indirimi geçerlidir.

Ülkelerin tarife yapılarında çeşitli farklılıklar bulunması dolayısıyla (örneğin otellere ilişkin farklı tarife modellerinin yanı sıra barlarda bazı ülkelerde kişi kapasitesi, restoranlarda bazı ülkelerde oturma kapasitesi, mağazalarda ise çalışan sayısının dikkate alınması gibi) tarifeleri genel halleriyle karşılaştırmak birçok durumda yanıltıcı olabilmektedir. Bu bağlamda, farklı sektörlerden toplanan telif gelirleri bakımında Türkiye ve Avrupa ülkeleri arasında daha sağlıklı bir karşılaştırma yapmak adına aşağıda çeşitli vaka analizleri gerçekleştirilmiştir. Türkiye’den farklı kategorilerden spesifik olarak seçilen işletmelerin Türkiye’de ödedikleri toplam telif bedelleri hesaplanmış, bu bedeller Avrupa’daki eşdeğer işletmelerin tahminen ödediği telif bedelleriyle karşılaştırılmıştır.

Örnek Vaka 1: İstanbul merkezinde 5 yıldızlı zincir otel, 840 oda

Örnek Ülkeler	Bağlantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	4.807	17.104	21.910
Finlandiya	17.285	21.940	39.225
Fransa	23.257	35.780	59.037
Hollanda	23.751	—	23.751
İngiltere	15.251	19.691	34.942
İspanya	9.828	20.226	30.054
Polonya	47.687	39.019	86.706
Portekiz	22.962	13.656	36.618
Türkiye	4.212	6.528	10.740

Örnek ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / İspanya / Polonya / Portekiz / Türkiye

Otel tarifeleri çok farklı unsurlar içermektedir ve ülkeden ülkeye diğer tarife kategorilerine göre daha fazla farklılıklar göstermektedir. Bu nedenle kıyaslama yaparken bu unsurların dikkate alınması gerekmektedir. Türkiye’den seçtiğimiz örneğimizde İstanbul merkezinde 5*’lı, 840 odalı oteller zincirine ait söz konusu otel için ödenen lisans bedeli, otelde mevcut, otele entegre her türlü işletmeyi ve otelin garajı dahil bütün alanları kapsamaktadır.

Örnek olarak aldığımız İstanbul merkezindeki otelde toplamda 1.800 m²’lik restoran ve barlar, toplamda 1.000 m²’ye yakın toplantı salonları, üçer adet sauna, Türk hamamı, buhar odaları, gym salonları (plates, yoga, dans eğitim salonu ayrı), açık ve kapalı yüzme havuzları, masaj odaları, satış üniteleri ve kuaförü bulunmaktadır.

Yurt dışı tarifeleri genel itibarıyla otel odaları ile koridor, fuaye, asansör gibi otelin bizzat kendisiyle bütünleşik ortak alanlar için ayrı, otelde mevcut restoran, kafe, bar, yüzme havuzu, fitness center veya gym gibi umuma açık alanlar için ayrıdır. Bazı ülkelerde sadece otel odaları ile otelle bütünleşik koridor, fuaye asansör gibi alanlar ayrı fiyatlandırılmıştır (Fransa, İspanya eser sahipleri). Bazı ülkelerde de otelde yer alan kafe, restoran, bar gibi mekanlar için olan tarifeler mevcutta uygulanan kafe, restoran, bar gibi mekanlar için olan tarifieden daha düşük bedellerle fiyatlandırılmıştır (Portekiz, Polonya, Finlandiya gibi).

Toplantı salonları İngiltere bağlantılı hak sahipleri tarafından m² başına fiyatlandırılmıştır. Bazı ülkelerde toplantı salonlarının ortak alan kabul edildiği görülmüştür (Örneğin Portekiz). Diğer bazılarında ise bu konuyla ilgili bir açıklık yoktur. Bu nedenle toplantı salonları İngiltere bağlantılı hak sahipleri uygulaması dışında dikkate alınmamıştır.

Örneğimizde yer alan yukarıda sayılan alanlardan bazılarının belli ülkeler için olan karşılığı tam denk gelmediği için hesaba katılamamış olmakla birlikte, m²’si bilinmeyen umumi mahaller için en düşük tarife bedellerinden (örneğin Polonya için mağaza 20 m² sayılmıştır veya kuaförler 3 müşteri için hesaplanmıştır) hesaplama yapılmasına rağmen Türkiye’de böyle bir otel için toplamda hak sahiplerine ödenen lisans bedeli diğer kıyaslanan ülkelere göre çok düşük kalmaktadır.

İngiltere bağlantılı hak sahipleri otel tarifi sadece otel odalarında iletilen müzik içindir. Otelde yer alan restoran, kafe, bar ve koridorlar, fuaye asansör gibi ortak alanlarda PPL, “Public Houses/Bars/Restaurants and Cafes/Hotels” tarifesini kullanmaktadır. Otelde yer alan spor salonu, yüzme havuzu gibi alanların tarifi de ayrıdır.

İngiltere eser sahipleri otel tarifi ise yine odalar üzerinden olup, koridor, fuaye gibi otelle bütünleşik ortak alanları da içermektedir. Ancak kafe, restoran, bar gibi umumi mahaller ile spor salonu ve yüzme havuzu gibi alanlar için ödenecek lisans bedelleri de ayrıca kendi tarifeleri üzerinden hesaplanmaktadır.

İspanya bağlantılı hak sahipleri tarifi Türkiye’deki gibi otelde yer alan bütün bar, kafe, restoran, fitness, spor salonu vb. içermektedir. Spor salonları sadece otel müşterileri için hizmet veriyor olmalıdır ve otelde yer alan kafe, restoran, bar gibi işletmeler otele entegre olmalıdır. Eğer otelden bağımsız bir işletme ise kendi kategorilerinde lisanslanmaktadır.

İspanya eser sahipleri tarifi ise odalarda iletilen müzik yayınları için ayrı, otelle bütünleşik koridor, fuaye, asansör gibi ortak alanları için ayrıdır. Oteldeki diğer tüm umumi mahaller ise kendi kategorilerinde lisanslanmaktadır.

Portekiz, Polonya ve Finlandiya için hem eser sahipleri hem bağlantılı hak sahipleri açısından otel odaları ve otelle bütünleşik koridor, fuaye, lobi, asansör gibi ortak alanlar beraber lisanslanmaktadır. Portekiz bağlantılı haklar tarifesine göre toplantı salonları ve otoparkların da

ortak alan kabul edildiği açıkça belirtilmiştir. Otelde bulunan kafe, bar, restoran gibi mekanlar için normal kafe, bar, restoran tarifeleri yerine otellere ait mekan tarifeleri kullanılmaktadır. Ancak Portekiz eser sahipleri açısından otelde yer alan diğer bütün işletmeler kendi kategorisinde lisanslanmaktadır.

Polonya bağlantılı hak sahibi ve eser sahibi tarifelerinde ve Portekiz bağlantılı hak sahibi tarifesinde doluluk oranı önemli bir kriterdir. Dolu oda sayısına göre hesaplama yapılır. Örneğimizde 840 odanın da dolu olduğu var sayılmıştır.

Hollanda, Fransa ve Almanya da aynı şekilde otel odaları ve otelle bütünleşik koridor, lobi, asansör gibi ortak alanlar ayrı, otelde yer alan mekanlar ve yüzme havuzu, spor salonu, mağaza gibi umumi mahaller kendi kategorilerinde lisanslanmaktadır.

Hollanda eser sahiplerinin otellere ilişkin tarifesi için sağlıklı bilgi elde edilemediğinden tabloya konulmamıştır.

Fransa ve Almanya'da eser sahipleri meslek birlikleri üzerinden lisanslama yapılmaktadır. Fransa'da bağlantılı hak sahipleri için tarifeler eser sahipleri tarifesinin % 65'idir. Almanya'da ise otel odaları için eser sahipleri tarifesinin % 50'si, diğer umumi mahaller için ise % 20'sidir.

Bunun böyle olmasının sebebi Fransa ve Almanya gibi telif hakları alanında gelişmiş ülkelerde eser sahipleri meslek birliklerinin çok önceden kurulmuş olması ve sonradan kabul edilen bağlantılı haklarla ilgili adil bedeller için halihazırdaki sisteme entegre olarak kullanıcının adil bedel ödeme alışkanlığını da sağlamak ve kullanıcıları ödemeye teşvik etmektir. Benzer bir teşvik durumu Hollanda da vardır. Bağlantılı haklar normal, kendi tarifeleri üzerinden ele alınır. Ancak kullanıcıları teşvik etmek amacıyla bağlantılı haklara ilişkin adil bedel ödemelerinde yani lisanslama ücretlerinde KDV oranı % 0'dır.

Örnek Vaka 2: 80 m² Lokanta

Örnek Ülkeler	Bağlantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	43	216	259
Fransa	749	1.774	2.523
Finlandiya	242	333	575
Hollanda	700	368	1.068
İngiltere	177	344	521
İspanya	383	164	547
Polonya	260	212	471
Portekiz	235	294	529
Türkiye	190	274	464

Örnek Ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İspanya / Polonya / Portekiz / İngiltere / Türkiye

Finlandiya, Fransa, Polonya bağlantılı haklar ve eser sahipleri ile İngiltere eser sahiplerinin tarifeleri kapasite üzerindendir. 1 oturma kapasitesi 2 m² olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) tarafından tarifelerle ilgili yapılan çalışmalar referans alınarak yapılmıştır.

Örneğimizde Hollanda eser sahipleri ve bağlantılı haklar ile İngiltere eser sahipleri, Portekiz bağlantılı haklar ve Fransa için mevcut gönüllü lisanslama halinde uygulanan tarifeler dikkate alınmıştır.

Örnek Vaka 3: 190 m² Restoran

Örnek Ülkeler	Bağlantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	86	432	518
Finlandiya	435	603	1.038
Fransa	824	1.952	2.776
Hollanda	988	524	1.512
İngiltere	177	539	716
İspanya	499	232	731
Polonya	1.218	997	2.215
Portekiz	353	402	755
Türkiye	1.040	884	1.924

Örnek Ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / İspanya / Polonya / Portekiz / Türkiye

Finlandiya, Fransa, Polonya bağlantılı haklar ve eser sahipleri ile İngiltere eser sahiplerinin tarifeleri kapasite üzerindendir. 1 oturma kapasitesi 2 m² olarak değerlendirilmiştir. Değerlendirme IFPI (International Federation of the Phonographic Industry) tarafından tarifelerle ilgili yapılan çalışmalar referans alınarak yapılmıştır. Örneğimizde Hollanda eser sahipleri ve bağlantılı haklar ile İngiltere eser sahipleri, Portekiz bağlantılı haklar ve Fransa için mevcut gönüllü lisanslama halinde uygulanan tarifeler dikkate alınmıştır.

Türkiye tarifeleri için müzik yayının nereden yapıldığı ile ilgili bir ayırım söz konusu değildir. Bazı ülke tarifelerinde videoklip yayını, radyo ve/veya televizyondan yayınlanması gibi kıstaslar mevcuttur. Örneğin Portekiz bağlantılı hak sahipleri için video yayını söz konusu olduğunda 80 m² lokantanın tarifi 235,05 Avro yerine 306,1 Avro, 190 m² restoran için ise 353,05 Avro yerine 458,96 Avro olacaktır. Almanya, İngiltere eser sahipleri için de aynı durum söz konusudur.

Örnek Vaka 4: 14.000 m² AVM

Örnek Ülkeler	Bağlantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	722	3.610	4.332
Finlandiya	5.088	—	—
Fransa	—	—	—
Hollanda	2.969	2.747	5.716
İngiltere	4.283	2.610	6.893
İspanya	2.210	3.533	5.743
Polonya	13.633	11.155	24.788
Portekiz	2.344	1.506	3.850
Türkiye	3.383	3.345	6.728

Örnek Ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / Polonya / Portekiz / Türkiye

İngiltere, Finlandiya, Portekiz bağlantılı hak sahipleri ve eser sahipleri tarifelerinde ayrı bir AVM kategorisi yer almamaktadır. Alışveriş merkezleri, mağazalar vb. aynı tarife kapsamında tutulmuştur. Finlandiya eser sahipleri tarifesine erişilememiştir. Fransa bağlantılı haklar tarifi için ise SACEM açık bilgi vermemekte, her yer için ayrı bir hesaplama yapmaktadır.

Örnek Vaka 5: 1.170 m² Mağaza

Örnek Ülkeler	Bağılantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	104	519	623
Finlandiya	703	779	1.482
Fransa	420	4.628	—
Hollanda	1.149	935	2.084
İngiltere	352	814	1.166
İspanya	549	779	1.328
Polonya	910	744	1.654
Portekiz	326	234	560
Türkiye	145	104	249

Örnek Ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / İspanya / Polonya / Portekiz / Türkiye

Hollanda mağazalara ilişkin tarifesi çalışan sayısı üzerinden hesaplanmaktadır. Burada 1.170 m² mağazanın 51-100 çalışana denk geldiğini varsaydık. Hollanda eser sahipleri ve bağlantılı haklar için mevcut gönüllü lisanslama halinde uygulanan tarifeler dikkate alınmıştır.

Örnek Vaka 6: 525 m² Mağaza

Örnek Ülkeler	Bağılantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	65	326	391
Finlandiya	528	442	970
Fransa	420	2.011	2.431
Hollanda	766	779	1.545
İngiltere	177	615	792
İspanya	279	650	929
Polonya	814	666	1.480
Portekiz	192	198	390
Türkiye	74	71	145

Örnek Ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / İspanya / Polonya / Portekiz / Türkiye

Hollanda mağazalara ilişkin tarifesi çalışan sayısı üzerinden hesaplanmaktadır. Burada 500 m² mağazanın 26-50 çalışana denk geldiğini varsaydık. Gönüllü lisanslama halinde uygulanan tarifeler dikkate alınmıştır. Fransa tarifeleri de çalışan sayısına göredir.

Örnek Vaka 7: 250 m² (200 Kişi Kapasiteli) Club/ Her Şey Dahil / 360 Gün Eğlence Müziği Yapılabilir

Örnek Ülkeler	Bağılantılı Haklar (EUR)	Eser Sahipleri (EUR)	Toplam
Almanya	6.664	25.632	32.296
Finlandiya	9.216	4.099	13.315
Fransa	5.115	5.383	8.882
Hollanda	13.730	9.032	22.762
İngiltere	22.063	9.735	31.798
Polonya	3.595	2.941	6.536
Portekiz	4.713	8.748	13.461
Türkiye	1.115	1.356	2.471

Örnek Ülkeler: Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / Polonya / Portekiz / Türkiye

Almanya tarifiesi giriş ücreti 1,69 EUR'ya kadar net giriş ücreti üzerindendir. Sonraki her 0,85 EUR için ilave ücret alınır.

Fransa tarifiesi yıllık ciro üzerinden hesaplanmaktadır. Örneğimizin yıllık ortalama cirosu 310.000 Avro olarak tahmin edilmiştir.

Türkiye için canlı müzik harici her türlü eğlence müziğinin her gün yapılabileceği şekilde verilen bir lisans söz konusudur. Karşılaştırma yapılabilmesi açısından ilgili ülke tarifeleri bu kıstaslara göre hesaplanmıştır.

Tablo 3.8: Karşılaştırmalı Radyo-Televizyon Tarifeleri

Ülkeler / Göstergeler	Yayın Kuruluşları Resmi Tarife – Bağılantılı Hak Sahipleri (IFPI 2020)	Yayın Kuruluşları Resmi Tarife – Eser Sahipleri
Türkiye	%4	%9
Almanya	%7,5	%7,5 (maks.)
Finlandiya	%11,76	%1 - %9,6
Fransa	%4-%7	%5 - %6
Hollanda	%1,6-%4,3	%13,33 (%100 müzik kullanımı varsa)
İngiltere	%2-%5	TV: %6, Radyo: %1 - %5,25
İspanya	%3	Linear radyo yayınlarda uygulanan formül= 1,5 % + (4,5 % x % re- pertuvara ilişkin müzik kullanımı) Linear TV yayınlarında uygulanan tarife = 100% müzik için %4,93 + mekanik haklar için %1,76. Görsel/işitsel içerik için=müzik eserleri/ soundtrack %4,93 umuma iletim %2,64
Polonya	%2	%0,96 – %4,67 TV %1 – %7 Radyo
Portekiz	%2,5	Pazarlık yolu ile radyo ve tv'lerin lisanslandığı dolayısıyla bedellerin gizlilik sebebiyle paylaşamayacağını belirttiler.

3.3 KDV

Tarifeler üzerinde farklı ülkelerde farklı oranlarda KDV uygulanmaktadır. Bu oran %0 ile %24 arasında değişmektedir. Tüm ülkeler için özet tablo aşağıdaki gibidir.

Tablo 3.9: Ülkelere Göre KDV Oranları

Ülke / KDV oranı	Bağılantılı Haklar	Eser Sahipleri
Türkiye	%18	%18
Almanya	%7	%7
Finlandiya	%10-%24	%10-%24
Fransa	%11	%20
Hollanda	—	%0
İngiltere	%20	%20
İspanya	%20	%20
Polonya	%23	%23
Portekiz	%0	%0

Örnek Ülkeler: Türkiye / Almanya / Finlandiya / Fransa / Hollanda / İngiltere / İspanya / Polonya / Portekiz

3.4 İndirim

Proje kapsamında görüşülen ülkelerin bazılarında hiçbir indirim uygulanmamakla birlikte birçoğunda erken ödeme, gönüllü lisanslanma, düzenli ödeme ve meslek örgütleriyle toplu anlaşma yapılması gibi durumlarda birtakım indirimler uygulanmakta ancak bu indirim oranları %19'u geçmemektedir. Ülkelerin bazılarında gönüllü sözleşme imzalanması durumlarında tarife seviyeleri düşürülebilmektedir. Örneğin Hollanda eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri (bütün tarifelerde) ile İngiltere eser sahipleri (oteller ve mekanlardaki müzik kullanımlarında), Portekiz bağlantılı hak sahipleri (mekanlardaki müzik kullanımlarında) ve İspanya eser sahipleri (mekanlardaki müzik kullanımlarında) gönüllü lisanslama halinde yani müzik kullanıcılarının kendi rızalarıyla müzik kullandıklarını / kullanacaklarını bildirmeleri halinde mevcut tarifelerden %33 -%40 düşük bedeller uygulamaktadırlar. Örnek vakalarımızda bu uygulamalar dikkate alınmıştır.

Türkiye'de ise sektörden sektöre ve anlaşma yapılan çatı örgütlerine değişmekle birlikte Avrupa'ya kıyasla çok yüksek indirimler uygulanmaktadır. Örneğin TÜROFED ile yapılan sözleşme gereğince TÜROFED üyesi otellere %75'e varan indirimler uygulanması söz konusudur. Ayrıca yukarıda belirtildiği gibi sezon ve zincir indirimleri de geçerlidir.

3.5 Meslek Birliği Kesintileri

Görüşülen ülkelerdeki meslek birlikleri toplanan telif gelirlerinden işletme giderleri ve kültürel harcamalar için %10-%25 aralığında değişen oranlarda kesintiler yapmaktadır.

3.6 Lisanslama Oranı Çalışması

Görüşülen ülkelerin hiçbirinde umumi mahallerdeki lisanslama oranını hesaplamak için saha araştırması yürütülmemiştir. Meslek birlikleri gözlem ve saha deneyimlerinden hareketle lisanslama oranlarına dair birtakım tahmini hesaplar yapmaktadırlar. Yayın kuruluşları tarafında lisanslama oranı hemen tüm ülkelerde %100 düzeyindedir ve tüm yayın kuruluşları kayıtlı olduğu için bu oran kesin olarak bilinmektedir. Umumi mahallerdeki lisanslama oranı tahminleri ise aşağıdaki gibi özetlenebilir.

Tablo 3.10: Umumi Mahallerdeki Tahmini Lisanslama Oranları

Ülkeler	Umumi mahal lisanslama tahmini
Almanya	%100'e yakın
Finlandiya	%80
Fransa	Müziği düzenli olarak kullanan işletmelerde %95, müziği zaman zaman kullanan işletmelerde %50
Hollanda	Perakende alanında %33 (2019)
İngiltere	Barlarda %86, restoranlarda %59 (2019)
İspanya	Restoranlarda %43, perakende alanında %45, spor salonlarında %84, barlarda %54, diskoteklerde %96, otellerde %67 (2017)
Polonya	%55
Portekiz	Bar ve diskolarda %90

3.7 Meslek Birlikleri Arası İşbirliği ve Gelir Dağılımı

Görüşülen ülkelerin bazılarında yapımcılar ve icracıların tek bir meslek birliği bulunmakta, yapımcı ve icracıların ayrı ayrı meslek birliklerinin bulunduğu ülkelerde de tarifelerin belirlenmesi ve telif gelirlerinin toplanması konusunda ortak hareket edilmektedir. Almanya, Finlandi-

ya, Fransa, Hollanda ve İngiltere’de umumi mahallerin lisanslanması konusunda bağlantılı hak sahipleri meslek birliği (birlikleri) ile eser sahipleri meslek birliği birlikte hareket etmektedir. Ancak eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin tarifeleri tüm ülkelerde birbirinden farklıdır. Ülkelerin çoğunda bağlantılı hak sahiplerinin (yapımcı ve icracıların) kendi aralarındaki gelir dağılımı %50-%50 oranındadır. Bu oran aynı repertuarın temsili söz konusu olduğu için bu şekildedir. Eser sahiplerinin gelirleri ise genellikle tüm mecralarda bağlantılı hak sahiplerinin gelirlerinden yüksektir.

3.8 Üye Olmayanlara Dağıtım

Görüşülen ülkelerdeki genel eğilim üye olmayan hak sahiplerine de telif gelirlerinden pay dağıtılması yönündedir. Özellikle çalma listelerinin bilindiği durumlarda, eğer meslek birliklerine üye olmayan bir eser sahibi veya bağlantılı hak sahibinin şarkılarının yayın kuruluşlarında veya umumi mahallerde çalındığı tespit edilmişse, toplanan gelirler içinde ilgili hak sahibinin payı hesaplanmakta ve hak sahibinin talep etmesi için belli bir süre tanınmaktadır. Talep edilmeyen söz konusu hak edişler, sürenin sonunda kimi ülkelerde üyelere dağıtılmakta kimi ülkelerde ise kültür sanat alanındaki çeşitli projeleri fonlamak için kullanılmaktadır.

3.9 Telif Gelirlerinin Dağıtım Mekanizması

Çalma listesi bilinen mecralardan gelen gelirlerin dağılımı bu çalma listelerine göre, çalma listesi bilinmeyen mecralardan gelen gelirler ise çeşitli verilere göre dağıtılmaktadır. Yayın kuruluşlarının çalma listelerinin tespiti için genellikle BMAT veya benzeri bir şirketle çalışılmaktadır. Her ülke için dağıtım yöntemleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir.

Tablo 3.11: Telif Gelirlerinin Dağıtım Mekanizması

Ülkeler	Umumi mahal telif gelirlerinin dağıtım yöntemi
Almanya	Yayın kuruluşlarının çalma listelerine göre
Finlandiya	Yayın kuruluşlarının çalma listelerine göre
Fransa	Diskolardan gelen gelirler, mekanda hangi şarkıların çalındığını tespit eden cihazlardan alınan veriye göre; diğer umumi mahallerden gelen gelirler, 3 yılda bir bu mekanlarda müziğin hangi kaynaktan dinlendiğine dair yapılan saha araştırması sonuçlarına göre
Hollanda	Radyo-TV verileri, arka plan müzik sağlayıcılarından alınan çalma verileri, kafe ve barlara yerleştirilen tespit cihazlarının verileri (test aşamasında), 2 yılda bir gerçekleştirilen saha araştırmasının sonuçları (mekanlar telefonla aranarak hangi şarkıların çalındığı sorulmaktadır)
İngiltere	Arka plan müziği ve jukebox müziği çalınan yerlerden alınan listeler, mekanlarda çalınan müziğin kaynağını tespit etmek üzere yürütülen saha araştırmasının sonuçları, mekanlara yerleştirilen cihazlarla yapılan tespitler (test aşamasında)
İspanya	Mekanlarda hangi müziklerin çalındığını tespit etmek üzere yürütülen saha araştırması.
Polonya	Mekanlarda hangi müziklerin çalındığını tespit etmek için saha araştırması yapılıyor. Mekanlarda radyodan müzik çalmak yaygın olduğu için ağırlıklı olarak radyo listelerine göre dağıtım yapılıyor. Bilinmeyen kaynaklar için dağıtım fiziksel ve dijital Pazar payına göre yapılıyor.
Portekiz	Fiziksel ve dijital Pazar payı. (Bundan sonraki süreçte hangi mekanlarda hangi radyoların çalınıyor olduğuna dair bir kestirim yapmayı ve dağıtımda buna paralel olarak radyo listelerinden yararlanmayı da planlıyorlar)

3.10 Umumi Mahallerde Lisanssız Müzik Kullanımı Tespit Prosedürü ve Yasal Süreç

Umuma açık mekanlarda lisanssız müzik kullanımı olup olmadığını tespit etmek için meslek birliklerine bağlı ekipler sahada dolaşmaktadır. Bu ekiplerin tespitleri yasal süreç başlatmak için yeterli olmaktadır. Görüşülen tüm ülkelerde mahkemeye başvurmak son çare olarak görülmekte, öncelikle işletme sahipleri/yöneticileri lisans almak konusunda ikna edilmeye çalışılmaktadır. Eğer ikna yöntemi işe yaramazsa mahkemeye başvurulmaktadır. Avrupa ülkelerinde yasal süreç genellikle hukuk davaları üzerinden yürümekte ve genellikle birkaç yıl sürmektedir. Mahkemelerden genellikle meslek birlikleri lehine sonuç çıkmaktadır.

Yasal süreç konusunda yapılacak bir karşılaştırmanın sadece usul ve yöntem üzerine değil sonuçlar üzerine de olması gerekmektedir. Hukuki süreç hemen her ülkede uzun olmakla beraber ülkemizdeki gibi 5-6 yıllık bir zaman söz konusu değildir.

Türkiye’de lisanssız müzik kullanımı ceza davasına konu edilebilmekteyken Avrupa ülkelerinde genellikle sadece hukuk mahkemeleri bu konuya bakmaktadır. Türkiye’de ceza davalarının daha hızlı sonuçlanması, masraflarının daha ucuz olması ve savcılıkla muhatap olan müzik kullanıcılarının daha hızlı şekilde uzlaşma yoluna gitmesi bakımından müzik meslek birlikleri mahkemeye gitmenin gerekli olduğu durumlarda ceza davası yolunu tercih etmektedir.

Ancak bazı durumlarda umumi mahallerde müzik kullanımı tespiti için savcılıktan onay alınamamakta ve meslek birliklerinin genel sekreterlik onayı ile hukuk mahkemeleri üzerinden ilerlenmektedir. Hukuk mahkemesi süreci yukarıda da belirtildiği üzere ceza mahkemesi sürecine göre daha maliyetli bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Savcılık yolu izlendiğinde 29,65 TL baro pulu ile dosya başına 350 TL avukatlık ücreti ödenirken hukuk davası yolu izlendiğinde dosya başı ortalama 2.000 TL harç ve gider avansı ile 500 TL avukatlık masrafı ödenmesi gerekmektedir. Her bir meslek birliğinin yılda ortalama 1.000-1.500 civarı tespit yaptığı düşünüldüğünde hukuk davası yolu izlemenin yıllık maliyeti 2.500.000 TL ve üzerinde olmaktadır.

Yüksek maliyetlerin yanı sıra hukuk davası süreçlerinin müzik meslek birlikleri ve dolayısıyla hak sahiplerinin lehine sonuçlanma oranı Avrupa ülkelerine oranla daha düşüktür. Ayrıca mahkemedeki ispat süreçleri de müzik kullanıcılarının lehine işlemektedir. Örneğin, Türkiye’de bir işletmede müzik kullanıldığı tespit edildiğinde, kullanılan bu müziğin meslek birliklerinin repertuarında yer alan bir eser olduğunu ispat etme yükümlülüğü meslek birliklerine aittir.

Oysa Avrupa ülkelerinin çoğunda benzer bir tespit gerçekleştirildiğinde, kullanılan müziğin meslek birliği repertuarında olmadığını ispat etme yükümlülüğü müzik kullanıcısı işletmeye aittir. Ayrıca Türkiye’de tazminat hükümleri yalnızca tespit edilen repertuar esas alınarak uygulanmaktadır. Bu durum izinsiz kullanımı teşvik eden bir tablo ortaya çıkarmaktadır. Örneğin 2009 yılında tespit yapılarak hukuki işlem başlatılan 50.000 kişilik bir stadyumla ilgili dava halen sürmektedir. Eser sahipleri meslek birliğinin biri için 11.617 TL bağlantılı hakların tamamı içinse 22.728 TL olan tarife üzerinden açılan ve üç kat tazminat talep edilen dava halen sürmektedir. Yerel mahkeme tarafından 2018 yılında alınan ve daha sonra Yargıtay tarafından bozulan hüküm ile alınan kararda yapımcı hak sahipleri için 8.674 TL, yorumcu hak sahipleri için 261TL eser sahipleri içinse 66 TL tazminata hükmedilmiştir. Bu rakamların caydırıcı olmaktan son derece uzak olması nedeniyle kullanıcı herhangi bir anlaşma yapmak istememektedir (yerel mahkeme karar no: 2018/79 Yargıtay bozma kararı no: 2019/4210).

Yargıtay bozma kararının gerekçesinde “Bozma ilamına yanlış anlam verilerek “.....” anlaşılmıştır. Oysa mahkeme tazminat hesabı yaparken, Meslek Birliklerinin tüm eserler için çıkarmış oldukları ücret tarifelerinden bağımsız olarak, “.....” temsil olunan her bir eser sahibinin tüm eserleri için eser sahibiyle, müzik yapımcılarının tüm yapımları için yapımcılarla ve icracı sanatçıların tüm icraları için o icracı sanatçılarla yıllık sözleşme yapmış olsaydı her bir meslek birliğine hak sahiplerini temsilen ödenecek ücretlerin FSEK 68. Maddesi uyarınca belirlenmesi” ifadelerini kullanmaktadır.

Yerel mahkeme bu bozma kararına uymuş olup yargılama halen sürmektedir. Yargılama sonucunda bir tazminata hükmedilse dahi bu “kısmen kabul” niteliğinde olduğu için meslek birlikleri karşı tarafa vekalet ücreti ödemek durumunda kalacaktır.

3.11 Etkileşimsiz Dijital Platformlar

Dijital platformların lisanslanması konusu ve dijital alandan elde edilen telif gelirleri bu araştırmanın dışında bırakılmıştır. Bunun en önemli sebebi bağlantılı hak sahiplerinin dijital platformları meslek birlikleri üzerinden değil kendileri bireysel olarak lisanslıyor olmalarından dolayı bu alandaki veriye tam olarak ulaşmanın mümkün olmamasıdır. Fakat eser sahibi meslek birliklerinin dijital alandan elde ettikleri gelirlere bakarak ve dijital teknolojilerin hızla gelişmesinden dolayı lisansa konu olan platformların sayısının her geçen gün arttığını da göz önünde bulundurarak dijital alanda hak sahipleri için çok yüksek ve giderek yükselmekte olan bir potansiyel olduğunu söylemek mümkündür. Bu bağlamda bu raporun önerilerinden biri de dijital alanın lisanslanması üzerine çalışmaların yürütülmesi, bu alandan hak sahipleri adına en yüksek verimin elde edilmesi yönünde inceleme ve analizlerin yapılarak doğru stratejilerin geliştirilmesi ve uygulanmasıdır.

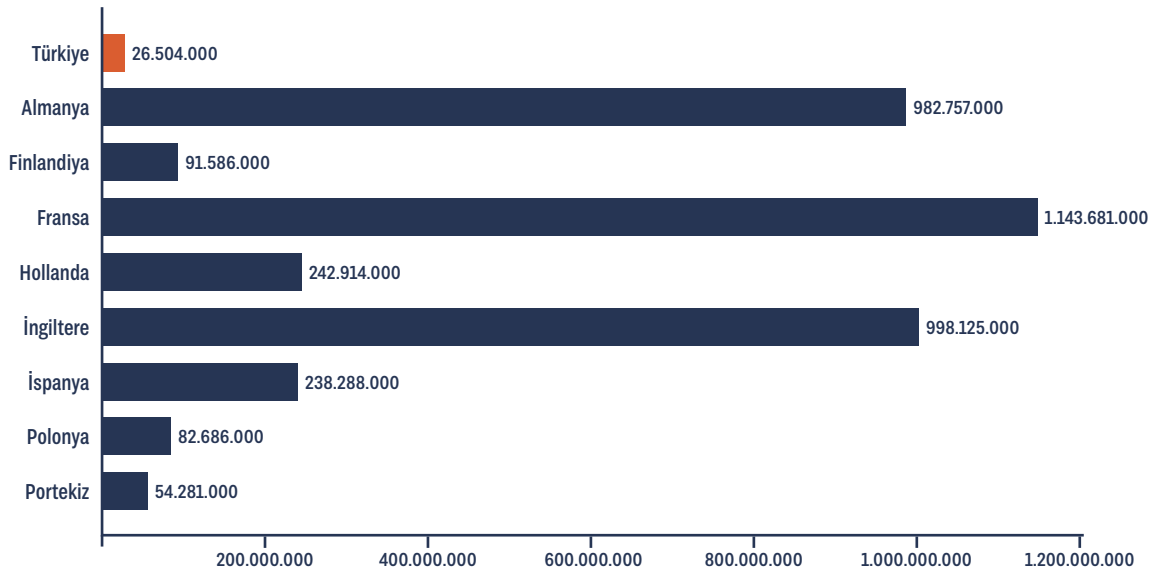
Ülkelerin Toplam Telif Gelirleri Karşılaştırması

2021 (Avro)	Eser sahipleri telif gelirleri (CISAC)	Bağlantılı hak sahipleri telif gelirleri (IFPI)	Toplam Telif Gelirleri
Türkiye	20.200.000	6.304.000	26.504.000
Almanya	766.000.000	216.757.000	982.757.000
Finlandiya	69.000.000	22.586.000	91.586.000
Fransa	951.000.000	192.681.000	1.143.681.000
Hollanda	187.000.000	55.914.000	242.914.000
İngiltere	813.000.000	185.125.000	998.125.000
İspanya	199.000.000	39.288.000	238.288.000
Polonya	65.000.000	17.686.000	82.686.000
Portekiz	37.200.000	17.081.000	54.281.000

(Türkiye dışındaki ülkelerde Özel Kopyalama Harcı gelirleri de dahildir.)

Toplam telif gelirleri ve telif gelirlerinin alt kırımlarına dair veriler eser sahipleri için CISAC'tan (International Confederation of Societies of Authors and Composers), bağlantılı hak sahipleri için IFPI'dan alınmıştır.

Toplam Telif Gelirleri - 2021 (Avro)

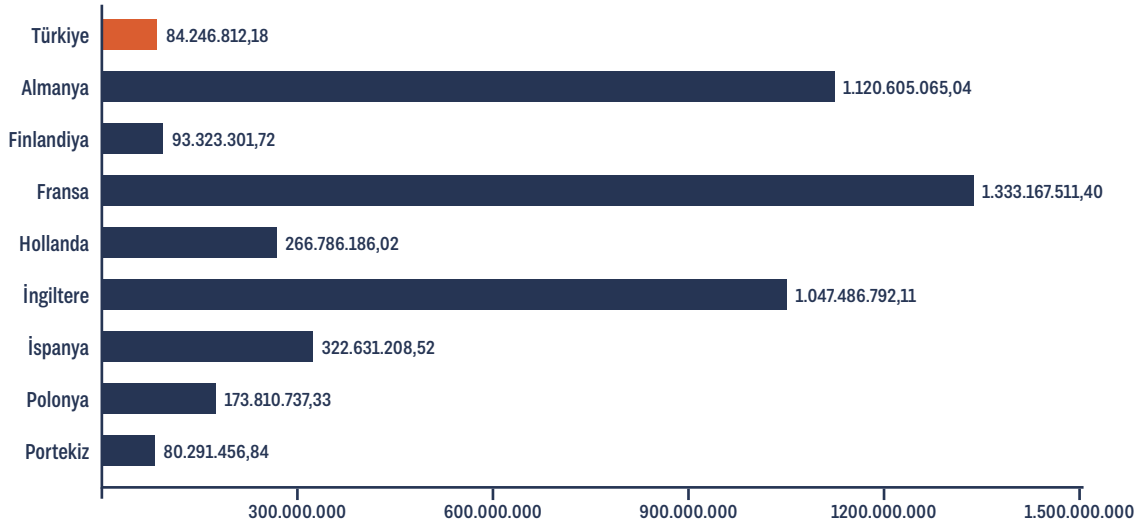

Telif Gelirlerinin Alım Gücü Paritesine Göre Ayarlanmış Halinin Karşılaştırması

2021 (Avro/PPP)	Eser sahipleri telif gelirleri (CISAC) – PPP'ye göre ayarlanmış	Bağılantılı hak sahipleri telif gelirleri – (IFPI) – PPP'ye göre ayarlanmış	Toplam Telif gelirleri (PPP'ye göre ayarlanmış)
Türkiye	64.208.632,88	20038179,29	84.246.812,18
Almanya	873.444.279,53	247160785,5	1.120.605.065,04
Finlandiya	70.308.866,19	23014435,53	93.323.301,72
Fransa	1.108.562.880,15	224604631,2	1.333.167.511,40
Hollanda	205.377.280,79	61408905,23	266.786.186,02
İngiltere	853.206.524,22	194280267,9	1.047.486.792,11
İspanya	269.437.027,86	53194180,66	322.631.208,52
Polonya	136.633.746,06	37176991,27	173.810.737,33
Portekiz	55.025.555,80	25265901,04	80.291.456,84

(Türkiye dışındaki ülkelerde Özel Kopyalama Harcı gelirleri de dahildir.)

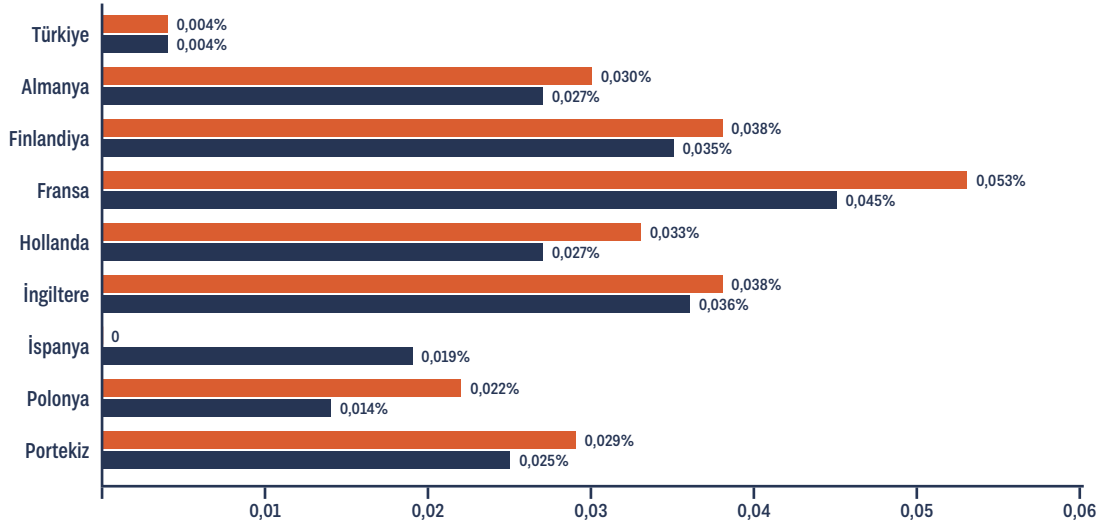
Toplam Telif Gelirleri (PPP'ye Göre Ayarlanmış) - 2021 (Avro/PPP)

Toplam Telif Gelirlerinin Gayri Safi Yurt İçi Hasıla İçindeki Payı Karşılaştırması

	GSYİH İçinde Toplam Telif Gelirlerinin Payı	
	2019	2021
Türkiye	0,004%	0,004%
Almanya	0,030%	0,027%
Finlandiya	0,038%	0,035%
Fransa	0,053%	0,045%
Hollanda	0,033%	0,027%
İngiltere	0,038%	0,036%
İspanya	-	0,019%
Polonya	0,022%	0,014%
Portekiz	0,029%	0,025%

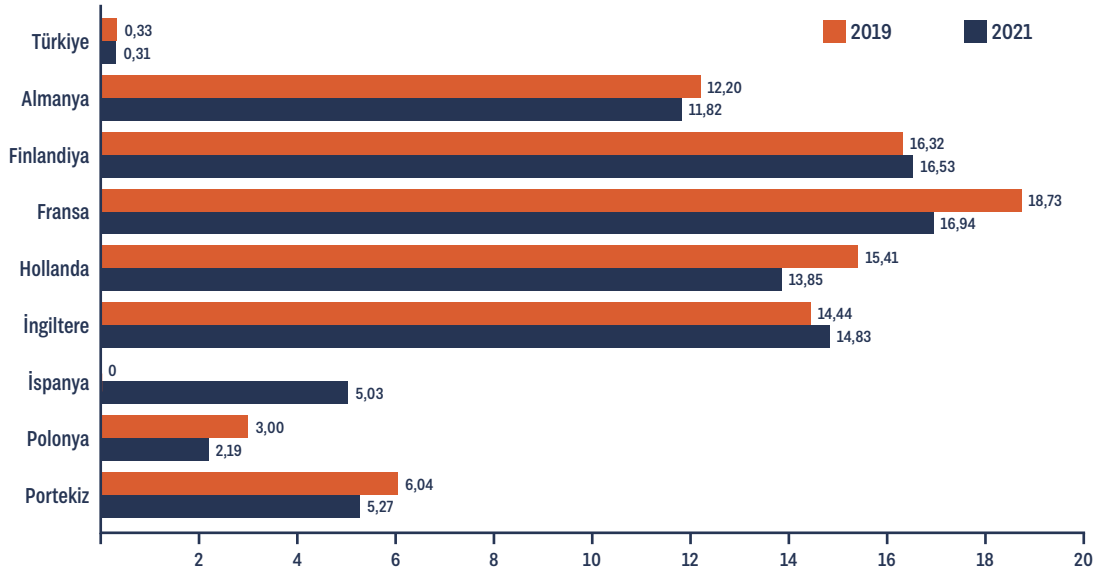
GSYİH İçinde Toplam Telif Gelirlerinin Payı (2019, 2021)

Toplam Telif Gelirlerinin Nüfusa Oranı Karşılaştırması (Avro - Alım Gücü Paritesine Göre Ayarlanmış)

Toplam Telif Gelirleri / Nüfus (2021)	
Türkiye	0,99
Almanya	13,48
Finlandiya	16,84
Fransa	19,75
Hollanda	15,22
İngiltere	15,56
İspanya	6,82
Polonya	4,60
Portekiz	7,80

Toplam Telif Gelirlerinin Nüfusa Oranı Karşılaştırması (2019 - 2021 - Avro)

3.12 Gelir Karşılaştırmaları

Yayıncılık alanından ve umumi mahallerden elde edilen telif gelirleri eser sahipleri ve bağlantılı hak sahipleri için ayrı ayrı aşağıdaki tabloda verilmiştir. Ayrıca bu gelirlerin alım gücü paritesine göre ayarlanmış hali de tablolarda görülmektedir.

Yayıncılık Alanından Toplanan Telif Gelirleri Karşılaştırması

2021 (Avro)	Eser Sahipleri	Bağlantılı Hak Sahipleri	Toplam Yayıncılık Gelirleri
Türkiye	6.079.966,58	3.601.000,00	9.680.966,58
Almanya	316.962.217,00	89.118.000,00	406.080.217,00
Finlandiya	32.396.000,00	10.800.000,00	43.196.000,00
Fransa	247.152.085,00	38.803.000,00	285.955.085,00
Hollanda	72.662.608,00	—	—
İngiltere	150.374.158,00	99.558.000,00	249.932.158,00
İspanya	102.683.277,00	13.142.000,00	115.825.277,00
Polonya	46.080.527,00	5.002.000,00	51.082.527,00
Portekiz	14.561.686,00	5.583.000,00	20.144.686,00

Avrupa Birliği Adalet Divanı tarafından alınan C-147/19 sayılı Atresmedia Davası'na ilişkin karar sonrasında Hollanda'da 2021 yılı için yayıncılık alanında kablo operatörleri sözleşmelerini feshetmiş, ticari radyo televizyon kuruluşları da lisans ödemelerini askıya almıştır.

Bu nedenle Hollanda bağlantılı haklar yayıncılık gelirleri veri olarak yer almamaktadır. Ancak Hollanda tarafından yapılan bir sunumda ortalama yayın gelirlerinin 10 milyon Avro civarında olduğu söylenmiştir.

Umumi Mahallerden Toplanan Telif Gelirlerinin Alım Gücü Paritesine Göre Ayarlandıktan Sonra Karşılaştırması

Avro - 2021	Eser Sahipleri	Bağlantılı Hak Sahipleri	Toplam Umumi Mahal Gelirleri
Türkiye	2.786.234,51	1.495.000,00	4.281.234,51
Almanya	147.998.207,00	23.859.000,00	171.857.207,00
Finlandiya	146.048.551,00	8.956.000,00	155.004.551,00
Fransa	162.068.021,00	76.087.000,00	238.155.021,00
Hollanda	41.768.963,00	34.197.000,00	75.965.963,00
İngiltere	158.219.163,00	83.847.000,00	242.066.163,00
İspanya	50.130.088,00	14.951.000,00	65.081.088,00
Polonya	8.363.377,00	11.704.000,00	20.067.377,00
Portekiz	7.901.450,00	4.726.000,00	12.627.450,00

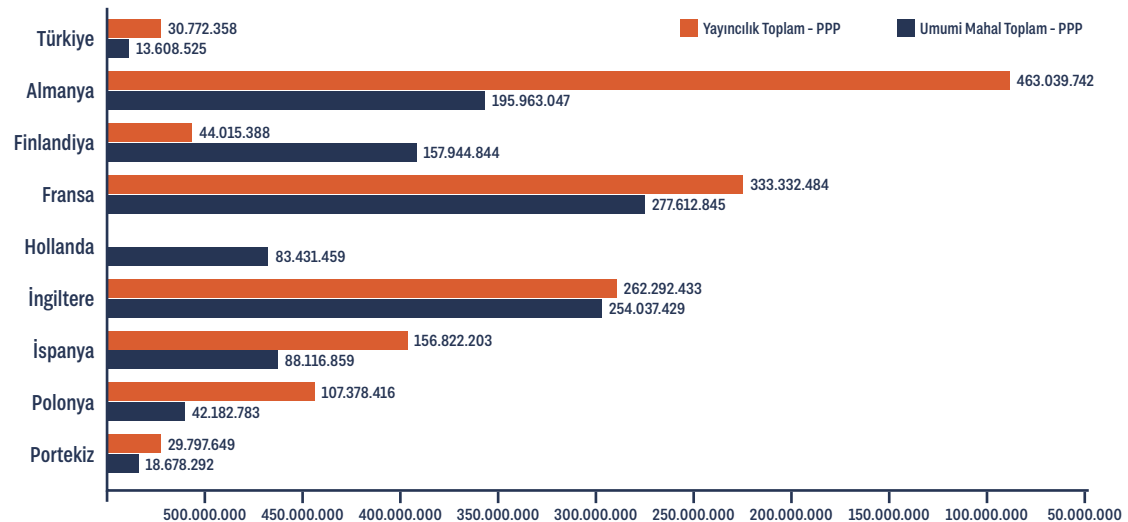
Yayıncılık Alanından Toplanan Telif Gelirlerinin Alım Gücü Paritesine Göre Ayarlandıktan Sonra Karşılaştırması

2021 (Avro) - PPP	Eser Sahipleri	Bağlantılı Hak Sahipleri	Toplam Yayıncılık Gelirleri
Türkiye	19.326.056,55	11.446.301,34	30.772.357,89
Almanya	361.421.455,96	101.618.286,3	463.039.742,3
Finlandiya	33.010.522,16	11.004.866,01	44.015.388,17
Fransa	288.100.554,35	45.231.930,01	333.332.484,4
Hollanda	79.803.469,77	—	—
İngiltere	157.810.839,70	104.481.593	262.292.432,7
İspanya	139.028.527,47	17.793.675,48	156.822.202,9
Polonya	96.863.923,45	10.514.492,27	107.378.415,7
Portekiz	21.539.378,11	8.258.270,915	29.797.649,02

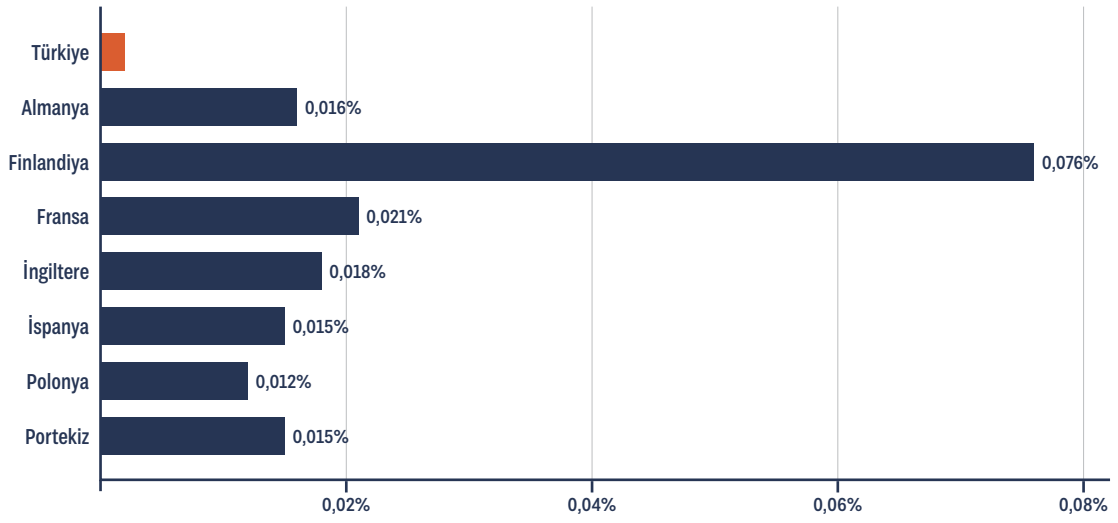
Umumi Mahal Gelirlerinin Alım Gücü Paritesi Dikkate Alınarak Karşılaştırması

Avro - 2021	Umumi Mahal Gelirleri (UMK + Canlı Etkinlik)			
Ülkeler	Eser Sahipleri	Bağlantılı Hak	Umumi Mahal Toplam	Umumi Mahal Toplam PPP
Türkiye	2.786.234,51	1.495.000,00	4.281.234,51	13.608.525,48
Almanya	147.998.207,00	23.859.000,00	171.857.207,00	195.963.047,46
Finlandiya	146.048.551,00	8.956.000,00	155.004.551,00	157.944.843,99
Fransa	162.068.021,00	76.087.000,00	238.155.021,00	277.612.845,43
Hollanda	41.768.963,00	34.197.000,00	75.965.963,00	83.431.459,43
İngiltere	158.219.163,00	83.847.000,00	242.066.163,00	254.037.428,74
İspanya	50.130.088,00	14.951.000,00	65.081.088,00	88.116.858,90
Polonya	8.363.377,00	11.704.000,00	20.067.377,00	42.182.782,97
Portekiz	7.901.450,00	4.726.000,00	12.627.450,00	18.678.291,79

Yayıncılık Alanı ve Umumi Mahal Gelirleri (Alım Gücüne Göre Ayarlanmış)

Yayıncılık Alanı ve Umumi Mahal Gelirleri Toplamının GSHY'ya Oranı

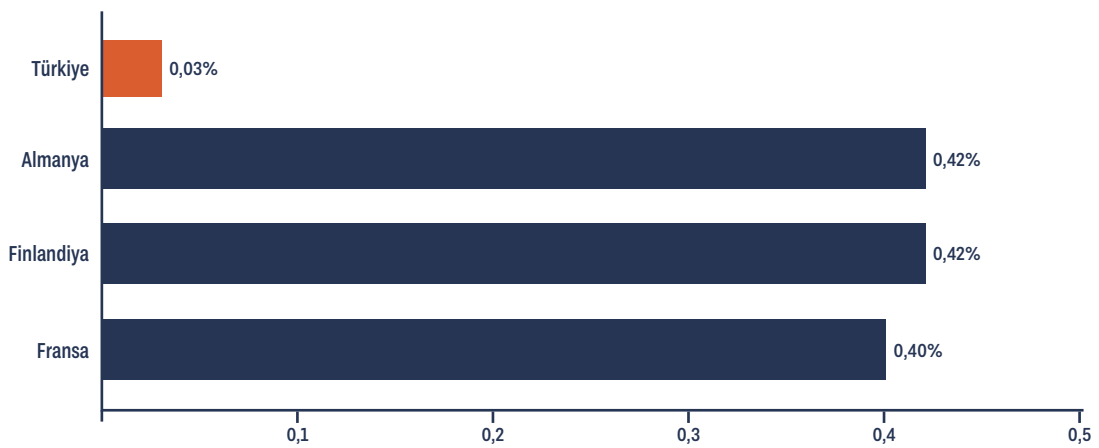

Umumi Mahallerden Toplanan Telif Gelirlerinin Umumi Mahal İşletmelerinin Toplam Ciroına Oranı Karşılaştırması

2019	Umumi Mahal Telif Gelirlerinin Umumi Mahal Ciroına Oranı *
Türkiye	0,03%
Almanya	0,42%
Finlandiya	0,42%
Fransa	0,40%

*Umumi mahal telif gelirlerine umuma açık mekanların tamamından toplanan gelirler dahildir, umumi mahal ciroına ise konaklama (NACE 55) ve yeme içme (NACE 56) dahildir.

Umumi Mahal Telif Gelirlerinin Umumi Mahal Ciroına Oranı

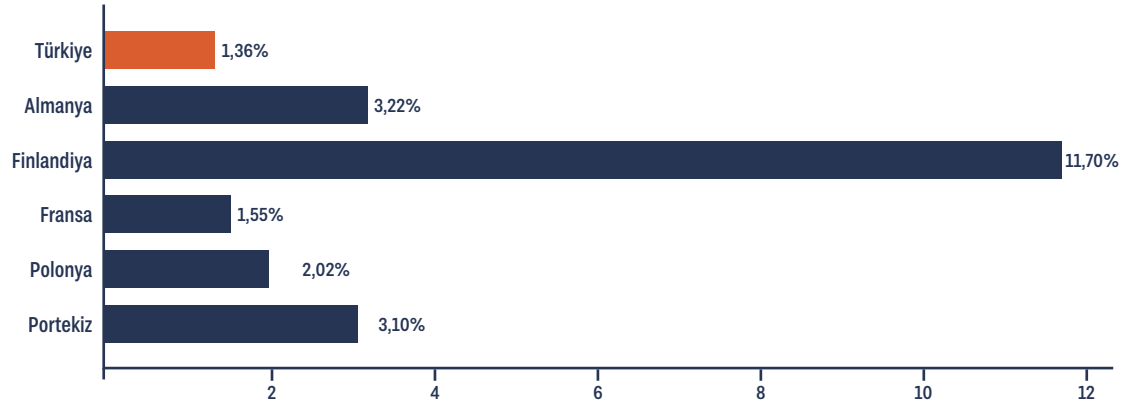

Umumi mahallerle ilgili karşılaştırma ülkemiz lisanslama çalışmalarının çok geride kaldığını göstermektedir. Gerek alım gücü paritesiyle yapılan karşılaştırma gerek ciro ve nüfusa oranları karşılaştırma yapılan ülkelerin çok gerisindedir. Alım gücü paritesi ile yapılan karşılaştırmada ülkemize en yakın olan ülke Portekiz'in GSMH toplamı 250 milyar Avro civarındayken Türkiye'nin 820 milyar Avro düzeyinde olduğu düşünüldüğünde tablo daha da vahimleşmektedir.

Radio-TV'lerden Toplanan Telif Gelirlerinin Radio-TV Sektörünün Toplam Cirosuna Oranı Karşılaştırması

Polonya için 2019 ve Portekiz için 2020	Radio-TV telif gelirlerinin Radio-TV cirosuna oranı
Türkiye	%1,36
Almanya	%3,22
Finlandiya	%11,70
Fransa	%1,55
Polonya	%2,02
Portekiz	%3,1

Radio - TV Telif Gelirlerinin Radio - TV Cirosuna Oranı (2019)

04 Türkiye İçin Potansiyel Müzik Lisanslama Geliri Hesaplaması (Umumi Mahaller ve Radyo-TV'lerden Elde Edilebilecek Gelirler)

Türkiye için potansiyel telif geliri hesabı yapılırken umumi mahallerde toplanabilecek gelirler için ilgili tüm alanlarda faaliyet gösteren işletmelerin yüzde kaçında müzik kullanılıyor olabileceğine dair çeşitli tahminler yapılmıştır. Bu tahminler bugüne kadarki saha tecrübelerinden hareketle oluşturulmuştur. Her bir faaliyet alanında, işletmelerdeki çalışan sayıları da dikkate alınarak yapılan müzik kullanım oranı tahminleri bu raporun sonundaki EK-1 bölümünde yer almaktadır.

4.1 Yayın Kuruluşları

Türkiye’de 2021 yılında yayın kuruluşlarından toplanan toplam telif geliri 101.650.000 TL düzeyindedir (Eser sahiplerinin geliri 63.839.000 TL, bağlantılı hak sahiplerinin geliri 37.811.000 TL olmak üzere).

2022 için potansiyel telif geliri hesabı şu şekilde yapılmıştır. Tarife üzerinde yayın kuruluşlarından toplanması öngörülen toplam telif geliri yayın kuruluşları cirolarının % 13’üdür (% 9 eser sahipleri, % 4 bağlantılı hak sahipleri). Avrupa ülkelerinde resmi tarifelerdeki oranlara ve uygulanan tarifelere bakıldığında Türkiye’de eser sahipleri ile bağlantılı hak sahiplerinin, yayın kuruluşu cirosundan % 3 pay alması makul görülmektedir. Dolayısıyla 2022 için potansiyel telif geliri hesabı; yayın kuruluşlarının tahmini 2022 cirosunun % 3’ü olarak hesaplanmıştır. TÜİK’in en güncel verisi 2020 verisidir ve 2020 yılında yayın kuruluşlarının (NACE 60 Programcılık ve Yayıncılık Faaliyetleri) toplam cirosu 6.378.350.174 TL olarak kaydedilmiştir. Bu alanda son 10 yılın ciro artış oranı maksimum % 20 düzeyinde olmuştur. Son 2 yılda enflasyonun önceki yıllara oranla çok daha yüksek olduğu düşünülerek 2020’den 2021’e ve 2021’den 2022’ye NACE60 faaliyet alanındaki ciro artış oranlarının da minimum % 20 olacağını kabul etmek makul bir yaklaşımdır. Bu öngörüye göre 2022 yılı yayıncılık alanı toplam cirosu 9.184.824.250,56 TL kabul edilmiştir. Sonuç olarak 2022 yılı için meslek birliklerinin yayıncılık alanından toplanması gereken potansiyel telif geliri 275.544.728 TL’dir.

4.2 Konaklama Tesisleri

Konaklama tesislerinin potansiyel telif geliri hesabı için Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın 2021 Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli Tesis İstatistikleri ile 2021 Belediye Belgeli Tesis İstatistikleri kullanılmıştır. Turizm İşletme ve Yatırım Belgeli tesisler için tüm Türkiye hesaba katılmış, yalnızca meslek birliklerinin bölgesel indirimleri uygulanmıştır (Orta Anadolu % 5 indirim, Karadeniz Bölgesi % 5 indirim, Doğu Anadolu % 10 indirim, Güneydoğu Anadolu % 10 indirim).

Ayrıca Ege ve Akdeniz bölgesi otellerinde sezonluk çalışma nedeniyle % 50 oranında indirim uygulamasının yaygın olduğu görülerek bu bölgelerin konaklama tesislerine söz konusu indirim uygulanmıştır.

Belediye Belgeli Tesisler için sadece İstanbul, Batı Marmara, Ege ve Akdeniz bölgeleri dikkate alınmış ve bu bölgelerdeki tesislerin de yalnızca % 25’inde müzik kullanıldığı varsayılmıştır.

Gerçek kullanımın daha yüksek olması mümkün ise de temkinli bir yaklaşımla söz konusu oranlar belirlenmiştir. Her bir tesis tipindeki oda sayıları için toplam tesis ve toplam oda sayısından hareketle ortalama oda sayısı hesaplanarak tüm tesisler bu ortalama oda sayısı üzerinden değerlendirilmiştir.

Tüm bu hesaplama kriterlerinden hareketle Türkiye’de toplam 6.946 konaklama tesisinin lisanslanabilir nitelikte olduğu varsayılmış ve konaklama tesislerinden elde edilebilecek potansiyel telif gelirleri toplamı 220.691.537,80 TL olarak hesaplanmıştır.

4.3 Mağazalar, Marketler ve Yeme-İçme Mekanları

İşyeri sayıları için TÜİK’in 2019 verileri, tarife rakamları için meslek birliklerinin 2022 yılına ait uygulama tarifeleri kullanılmıştır. Bu alandaki toplam telif geliri hesabına 40 şehir dahil edilmiştir. Sonuç olarak bu alan için potansiyel telif gelirleri toplam 502.207.821 TL olarak hesaplanmıştır.

4.4 Sanat Tesisleri, Eğlence Alanları, Güzellik Merkezleri, Gym’ler

900401 kodlu faaliyet alanı için işletmelerde tarife ortalama 75 koltuk üzerinden hesaba katılmıştır. 931301 kodlu faaliyet alanı için tarife; 1-9 çalışan için 100 m², 10 çalışan ve üstü için 200 m² üzerinden hesaplanmıştır. 932101 kodlu faaliyet alanındaki tüm işletmeler için 1000 m² tarifesine dikkate alınmıştır. Tarifesi etkinlik sayısına göre uygulanan işletmelerde ortalama haftada 1 etkinlik gerçekleştiği varsayılmıştır. Farklı alanlardaki işletmelerin %10 ila %60 oranında lisanslanma potansiyeli taşıdığı varsayılmış, eğlence parklarının ise %100 lisanslanacağı öngörülmüştür. Sonuç olarak bu gruptaki işletmelerden toplanması öngörülen potansiyel telif geliri toplam 242.788.036 TL olarak hesaplanmıştır. Bu alandaki işletmelerin çokluğu, alan olarak büyüklüğü ve bir bölümünde canlı müzik kullanılıyor olması toplam rakamın bir çok sektörden yüksek çıkmasının ana nedenidir.

4.5 Spor Tesisleri

Spor tesislerinden toplanabilecek potansiyel telif gelir hesabına yalnızca Türkiye genelindeki basketbol sahaları, buz pateni pistleri ve 500’ün üzerinde kapasitesi olan futbol sahaları dahil edilmiştir. Türkiye’deki tüm basketbol ve futbol sahalarının koltuk kapasitelerine dair veriler basketbol ve futbol federasyonlarının web sitelerinden alınmıştır. Türkiye’deki tüm buz pateni pistlerine dair bilgiler de dipnotta yer alan kaynaktan alınmaktadır, bu pistlerin koltuk kapasitesi ortalama 500 olarak alınmıştır. Sonuç olarak bu verilerden ve meslek birliklerinin uygulama tarifelerinden hareketle bu alan için hesaplanan potansiyel telif geliri toplam 7.573.957 TL’dir.

4.6 AVM Ortak Alanları

2022 yıl sonu itibariyle Türkiye’deki toplam AVM sayısı 459’dur . Bu AVM’ler toplamda 14.208.150 m² kiralanabilir alan sunmaktadır (AVM başı ortalama 30.954 m²). Bu rakamdan hareketle AVM ortak alanlarının ortalama AVM başına 2000 m² olduğu varsayılmaktadır. Bu rakamlardan hareketle AVM ortak alanları için potansiyel telif geliri 17.262.409 TL’dir.

Yukarıdaki 6 ana başlıkta hesaplanan potansiyel telif gelirlerinin toplamı, yani Türkiye’de 4 müzik meslek birliğinin (MESAM, MSG, MÜ-YAP ve MÜYORBİR) toplam potansiyel telif geliri 1.229.977.666 TL olarak hesaplanmıştır.

Bu potansiyel telif geliri rakamından hareketle Türkiye’de telif gelirlerinin GSYİH içindeki potansiyel payı %0,02 olacaktır (hali hazırda toplanan gelirlerle bu pay %0,004’tür). Bu oran,

Avrupa ülkelerindeki orana denktir. Potansiyel telif gelirlerinin nüfusa oranına baktığımızda ise (tüm hesapları verilerin en güncel olduğu 2021 yılına göre yaptığımızda) Türkiye’de alım gücüne göre ayarlanmış kişi başı telif gelirin 4,51 Avro olduğunu görüyoruz. Bu rakam gelişmiş Avrupa ülkelerinin hâlâ gerisinde olmakla birlikte Avrupa standartlarına biraz daha yaklaşacağımız anlamına gelmektedir. Yani bu rapor kapsamında hesaplanan potansiyel telif geliri rakamlarına ulaşılabildiği takdirde Türkiye müzik sektörünün gelirleri artacak ve bu sayede uluslararası rekabet gücü daha gelişkin hal alacaktır.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Telif Hakları Genel Müdürlüğü katkılarıyla MÜ-YAP Bağımlı Hak Sahibi Fonogram Yapımcıları Meslek Birliği bünyesinden gerçekleştirilen bu araştırma kapsamında sekiz Avrupa ülkesindeki müzik lisanslama faaliyetleri tüm boyutlarıyla detaylı olarak incelenmiştir. Tüm bu ülkelerdeki meslek birliği temsilcileriyle yapılan derinlemesine görüşmelerden ve masa başı araştırmasından elde edilen nitel ve nicel veriler ışığında Türkiye'nin müzik lisanslaması konusunda Avrupa'ya kıyasla nasıl bir konumda olduğu karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır.

Araştırma bulguları göstermektedir ki Türkiye, lisanslama gelirlerinin hacmi, gelirlerin gayri safi yurt içi hasıla içindeki payı ve nüfusa oranı gibi performans göstergeleri, uygulanan tarife seviyeleri, umumi mahallerdeki lisanslama oranı, lisanslama alanında hukuk sisteminin işleyişi, müzik kullanıcılarının müziğin lisanslı kullanımının gerekliliği konusundaki algısı ve bilinç düzeyi, meslek birliklerinin tarihsel süreçte bireysel ve ortak hareket etmek konusunda sürekli değişen stratejiler izlemeleri ve zaman zaman kendi aralarındaki çekişmeleri gibi bakımlardan genel olarak Avrupa ülkelerinin çok gerisindedir. Ayrıca meslek birliklerinin tarife yapıları günün ihtiyaçlarına cevap vermekten ve yaygın bir lisanslama sağlamaktan uzaktır. Karşılaştırma yapılan ülkelerde var olan tarife uyumsuzluklarına çözüm sağlayacak bir kurum ve mekanizmanın olmaması da önemli bir eksikliktir. Bunlara ek olarak meslek birliklerinin kullanıcılara yönelik tanıtım, pazarlama ve süreç yönetimi alanlarında sonuç alacak çalışmaları bulunmamaktadır.

- 1. Toplam Gelirlerin Düşüklüğü:** Müzik alanından elde edilen hak sahibi gelirlerinin GSYİH ve nüfusa göre karşılaştırması Türkiye'de elde edilen gelirin diğer ülkelerden çok düşük olduğunu göstermektedir. Satın Alma Gücü paritesi kullanılarak yapılan karşılaştırma dahi Türkiye'nin sadece Portekiz'in üzerinde olduğunu göstermektedir. Ne var ki GSYİH ve nüfus başına yapılan karşılaştırma Portekiz'in çok daha ileride olduğunu göstermektedir. Ülkemiz için GSYİH oranı % 0,004, nüfus başına harcama (alım gücü paritesine göre ayarlanmış) 0,99 Avro iken Portekiz için bu rakamlar sırasıyla % 0,025 ve 7,89 Avro'dur. Kullanıcı beyanlarının gerçeği yansıtmamasının gelirlerin düşük olmasındaki önemli bir unsur olduğu ülkeler arası karşılaştırmada kullanılan Türkiye örneklerinde görülmüştür. Kendi web sayfasında 3.000 kişilik olduğunu belirten bir mekanın sözleşmesi 250 metrekare üzerinden imzalanmıştır. Umumi mahallere yönelik karşılaştırmalar ise bu alandaki gelir düşüklüğünün vahim boyutlara ulaştığını göstermektedir.
- 2. Lisanslama Oranının Düşüklüğü:** Gerek yayın kuruluşları gerek umumi mahallerde lisanslı yer sayısı potansiyelin çok altındadır. İlgili kamu kurumlarından elde edilen veriler kullanılarak ve lisanslanabilir iller ve işletmelerle ilgili muhafazakar tahminler yapılarak bulunan rakamlar bu gerçeği ortaya koymaktadır. Örneğin lisanslanabilir konaklama tesisi sayısı 6.946 iken lisanslı olan sayısı 1.890'dır. Aynı şekilde mağazalarda 20.297 adet lisanslanabilir işletme varken lisanslı olan sayısı

5.390'dır (bu sayıya zincir mağazaların tüm şubeleri dahildir). Özellikle umumi mahallerin çok büyük bir kısmının lisanssız olması karşılaşılan önemli sorunlardan birisidir.

3. **Tarife Yapıları:** Meslek birliklerinin tarife yapıları günün ihtiyaçlarına cevap vermekten ve yaygın bir lisanslama sağlamaktan uzaktır. Karşılaştırma yapılan ülkelerde var olan tarife uyumsuzluklarına çözüm sağlayacak bir kurumun ve mekanizmanın olmaması önemli bir eksikliktir. Bu durum bazen meslek birliklerinin karşılıklı rekabeti bazen enflasyon oranlarının yüksekliği vb. nedenlerle yüksek ve tutarsız tarifeler ortaya çıkması sonucunu doğurmuştur. Meslek birlikleri bu durumu aşmak için oluşturdukları indirimli tarifelerin indirim oranlarının yüksekliği bu gerçekliği ortaya koymaktadır. Tarifeler konusundaki bir diğer sorun kırımların yeterli olmamasıdır. Karşılaştırılan ülkelerde girişi ücretli-ücretsiz, müzik kaynağı, müzik kullanılan gün sayısı vb. birçok kriter kullanılırken ülkemizde daha basit kriterler dikkate alınmaktadır. Bu durum kimi kullanıcılar için gereğinden yüksek veya az bedel ödenmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır.
4. **Hukuk Alanında Eksiklikler:** Tarifelerin belirlenmesinden başlayarak, lisanslama modelleri, lisanssız işletmelerin saptanması, yargılama süreçlerinin hızlandırılması ve lisanssız işletmelerin yaptırımları vb. konularda yasal düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Hukuk süreçlerinde alınan bazı kararlar toplu hak yönetimi prensipleriyle çelişmekte, zaman zaman kullanıcıları izinsiz kullanıma teşvik eden sonuçlar doğurmaktadır.
5. **Meslek Birlikleri:** Meslek birliklerinin kullanıcılara yönelik tanıtım, pazarlama ve süreç yönetimi alanlarında önemli eksiklikler bulunmaktadır. Meslek Birliklerinin altyapılarının yenilenmesi yönünde yapılan çalışmalar ayrı ayrı sürdürülmekte sonuç olarak kullanıcılar için karmaşık bir süreç ortaya çıkmaktadır.
6. **Dağıtımlar:** Ülkemiz meslek birliklerinin uluslararası ilkelere uygun şekilde dağıtım yaptıkları ancak toplam gelirin düşüklüğüne bağlı olarak üyelerinin yeterli ödeme alamadıklarını düşündükleri gözlenmiştir. Lisanslamaların yaygınlaşması halinde dağıtımla ilgili kriterlerin gözden geçirilmesi ihtiyacı ortaya çıkabilecek olsa da mevcut durumda adil ve şeffaf bir dağıtım düzeni olduğu görülmektedir.
7. **Mali Mevzuat:** Lisanslama gelirlerinin KDV yükü tarifelerin yüksekliğinin bir nedeni olarak görülmektedir. Hak sahipleri ve kullanıcılar müzik kullanımının diğer kültür ürünlerinde olduğu gibi KDV'siz veya düşük oranlı KDV ile faturalanmasını beklemektedir. Benzer bir durum eser sahiplerinin stopaj kesintileri için de geçerlidir. Bu kesintilerin de yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.
8. **Bilinç Eksikliği:** Özellikle küçük işletme sahiplerinin hak sahiplerine bedel ödeme konusunda bilinç eksikliği olduğu gözlenmiştir. Bu noktada ortaya çıkan temel sorunlardan birisi müzik kullanımının yararları konusunda hiçbir çalışma yapılmamış olmasıdır. Literatür taraması sırasında karşılaştırılan ülkelerin tümünde yapılmasa da birçok ülkede konuya ilişkin saha çalışmaları yapıldığı görülmüştür. İkinci önemli nokta ise kullanıcıların örneğin Spotify gibi bir platformu kullanmaları halinde lisans almak zorunda olmadıklarını düşünmeleridir.

Tüm bunlar dikkate alındığında, Türkiye'nin müzik lisanslama konusunda daha iyi duruma gelebilmesi, lisanslama gelir seviyelerinin arttırılarak müziğin üreticisi ve icracısı olan hak sahiplerinin daha iyi ekonomik koşullara kavuşabilmesi için aşağıdaki önerilerin dikkate alın-

ması yerinde olacaktır. Bu öneriler diğer ülkelerdeki iyi uygulama örneklerinin incelenmesi ve hak sahipleri ile kullanıcıların eleştirisi ve önerilerinin değerlendirilmesi sonrasında ortaya konmuştur.

1. Kullanıcılara İlişkin Verilere Ulaşma Kolaylığı: Lisanslanması gereken işletmelerin saptanması önemli maliyetler doğurmaktadır. Kamu bu alandaki bilgilerin ilgili kısımlarını meslek birlikleri ile paylaşmalıdır. Bu çalışma kapsamında ülkemizdeki umumi mahallerin türlerine göre işletme sayılarına, sektörlerin gelir düzeylerine, fiziki büyüklüklerine ulaşabilmek genelde zor, bazı veriler içinse imkansız olmuştur. Bu genel verilerden daha önemli olan, yeni açılan veya kapanan işletmelerle ilgili adres vb. bilgilere ulaşmak ise imkansız gibidir. Bu durum meslek birliklerinin sahada sürekli çalışma yapmasını zorunlu kılmakta, maliyetleri arttırmaktadır. Bu maliyetler doğal olarak tarifelere yansımakta, bu da lisanslı kullanıcıların mağdur olması sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

2. Tarifeler: Tarifeler daha detaylı hale getirilmeli, fiyatlamalar yeniden gözden geçirilerek uygulanan bedellerle tarifeler arasındaki farklar giderilerek rasyonelleştirilmelidir. Tarife alanındaki uyumsuzlukların çözümü için özel bir kurum oluşturulmalı veya görevlendirilmelidir. Böyle bir kurumun yokluğu nedeniyle kullanıcılar ve hak sahipleri arasında maddi temele dayanmayan uzun müzakereler yapılmakta, mahkemeler tarifeleri dikkate almamakta, bıkırtıcı hukuki süreçler yaşanmaktadır. Tarafların ve kamunun yer alacağı bir kurum bu duruma çözüm olma potansiyeli taşımaktadır.

3. Mali Düzenleme: Müzik kullanıcıları arasında lisanslamayı teşvik etmek ve maliyetleri düşürmek için telif gelirleri üzerindeki KDV oranı sıfırlanmalı ya da düşürülmelidir. Eser sahiplerinin gelirlerine uygulanan stopaj oranlarının düşürülmesi de bir zorunluluk olarak görülmektedir.

4. Bilinçlendirme Çalışmaları: Müzik kullanıcılarının müziğin lisanslı kullanılması gerektiği konusundaki bilinç ve farkındalıklarını artıracak çalışmalar ve kampanyalar yürütülmelidir. Bu kampanyalarda, dünya üzerinde müziğin umuma açık işletmelerdeki ekonomiyi canlandırıcı etkisine dair dünyada yapılmış olan araştırma sonuçlarından yararlanılabilir. Ve hatta Türkiye özelinde bu tip yeni araştırmaların yürütülmesi de kullanıcıların algısı üzerinde olumlu etki yaratacaktır.

Müziğin tüketici üzerindeki etkisini ortaya koyan pek çok araştırma bulunmaktadır. Bu araştırmalar çok yönlüdür. Hangi müziğin alışveriş üzerinde etkisi olduğundan hızlı tempolu veya yavaş tempolu bir müziğin hangi mekanda nasıl etki yarattığına kadar çok çeşitli araştırmalar yapılmıştır.

Örneğin Universit Sains Malaysia tarafından Malezya’da müziğin tüketicinin mekanlarda kalma süresi üzerine etkisi konusunda yapılan ampirik bir araştırma sonucuna göre düşük tempolu müzik kullanımlarında tüketiciler bir restoranda ve süpermarkette daha fazla kalmaktadırlar.

“The Effects of Music as an Atmospheric Variable on Consumer Behaviour in the Context of Retailing and Service Environments” adlı araştırmada müzikal özelliklerin küçük ve orta düzeyde temel duyuşsal, finansal, tutumsal ve davranışsal faktörler üzerinde etkileri ortaya konmuş ve bunlar beş noktada özetlenmiştir:

- Müzik değerinin (aşinalık / beğenme) alışveriş yapanlar üzerinde olumlu bir etkisi vardır;
- Müzik, tüketiciler ve algılanan zevkler üzerinde olumlu bir etkiye sahiptir,

- Tüketiciler, müziğin temposunun yavaşladığı, müziğin ses seviyesinin düşük olduğu ve aşına olunan müziğin olduğu bir buluşma yerinde daha fazla zaman geçirirler;
- Tempo ve ses seviyesi yüksek olduğunda ve müzik daha az beğenildiğinde, alışveriş süresi tahmin edilene göre kısılır;
- Müzik temposunun uyarıcı bir etkisi vardır.

İsveç tarafından 2011 yılında yapılan bir araştırmada müziğin tüketici davranışlarını nasıl etkileyebileceğine yönelik soruları içeren anket her 10 kişiden 4'ünün müziğin mekanda daha uzun süre kalmalarına sebep olduğunu ortaya koymaktadır. İnsanların %35'i daha uzun süre mekanda kalmakta (16-24 yaş arasında bu oran % 50), % 31'i mekana tekrar gelmekte, % 21'i mekanı veya işletmeyi başkalarına tavsiye etmekte, % 14'ü ise daha fazla satın alım yapmaktadır.

Finlandiya bağlantılı hak sahipleri meslek birliği, Förissa adlı süpermarketlerin yöneticisi ile yapmış olduğu görüşmeye web sayfasında yer vermiştir. Yönetici Tuomas Kosunen fon müziğinin kurumsal imajı güçlendirdiğini belirterek “Bazıları için belirli bir mağazada iş yapmayı seçmelerinin nedenlerinden biri müzik olabilir” ifadesini kullanmıştır.

5. Lisanslamanın Kolaylaştırılması: Tespit, dava, lisans kapsamı, meslek birliği sayısı vb. nedenlerle karmaşık ve maliyetli hale gelen lisanslama süreçleri kolaylaştırılmalıdır. Bu amaçla Anayasa Mahkemesi kararı ile bozulan toplu hak yönetimi yaklaşımına yeniden dönülmeli, bireysel hak takibi gibi kullanıcıları ürküten yaklaşımlardan vazgeçilmelidir. Mevcut yargı kararları sadece bedelleri değil hak takibini de sorun haline getirdiğinden gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.

6. Kamu Görevleri: Kamunun lisanslama alanında daha aktif olmasını sağlayacak düzenlemelere ihtiyaç duyulmaktadır. Aktiflik müdahale anlamına gelmemeli ancak meslek birliklerinin iş ve işlemlerini kolaylaştırıcı nitelikte olmalıdır. Bu bağlamda KTB, Maliye Bakanlığı, RTÜK, belediyeler, TUİK vb. düzenleyici kurumlarının veri sağlama ve yetki alanlarındaki lisanssız kullanımları engellemelerini sağlayacak bir denetleme sistemi oluşturulmalıdır. Bu konuda ilk olarak Kültür ve Turizm bakanlığı tarafından yönetilen otelleri lisanslamayı kaynakta çözümlenecek düzenlemeler yapılması yararlı görülmektedir. Bakanlığın bu yönde yaptığı çalışmalar hak sahipleri tarafından olumlu karşılanmaktadır. Benzer bir çalışmanın RTÜK yönetmeliği için de yapıp yayın kuruluşlarının RTÜK lisanslarının alınmasında telif haklarıyla ilgili koşul getirilmesi önerilmektedir. Kaldı ki buna ilişkin bir hüküm RTÜK yönetmeliğindeki son değişiklikler ile iptal edilmiştir.

7. Hukuk: Yukarıdaki 5. ve 6. Maddeler kapsamında düzenlemeler yapılmalı, yargı yükünü azaltmaya yönelik olarak karşılaştırılan ülkelerde var olan genişletilmiş lisanslama, uzlaştırma kurulları, bağımsız veya yetkilendirilmiş birimler eliyle delil toplama vb. düzenlemelere yer verilmelidir. Uzun yıllardır üzerinde çalışılan değişiklik tasarılarına günün ve geleceğin koşullarına cevap verebilecek şekilde son hali verilerek FSEK'in yenilenmesi ihtiyaç olarak görülmektedir.

Ayrıca yargı kararlarının hak sahipleri aleyhine şekillenmesine neden olan hususların bu süreçte yeniden düzenlenmesi gerekmektedir. Örneğin hak sahipleri adına takip yetkisi olan meslek birliklerinin başka bir çok ülkede var olduğu gibi “kontrol” yetkisinin yasalarda açıkça tanımlanması ve sonuçlarının delil olarak kabul edilmesi konularında düzenlemeler yapılması yararlı olacaktır.

8. Meslek Birlikleri: Yukarıdaki maddelerde önerilenlere ek olarak, lisanslamanın profesyonel bir iş olduğu dikkate alınarak, meslek birliklerinin tek merkezden lisanslama yapmalarına

olanak veren, pazarlama ve tanıtım çalışmaları ağırlıklı bir organizasyon oluşturmaları gerekli görülmektedir.

Altyapı ihtiyaçlarının bu merkezi yapıyla birlikte yeniden ele alınması ve tüm meslek birliklerinin maliyetlerini düşürecek, kullanıcı ve hak sahiplerine şeffaflık sağlayacak şekilde yapılandırılması gerekmektedir.

9. Tek Merkezden Lisanslama: Hak sahibi kümelerini temsil eden meslek birliği sayısının çokluğu ve repertuarın bölünmüşlüğü kullanıcılar için caydırıcı bir faktör olurken, meslek birliklerinin ayrı ayrı gerçekleştirdikleri lisanslama çalışmaları maliyetleri arttırmaktadır. Örnek ülke meslek birliklerinde birlikte lisanslama yapmanın maliyetleri ciddi oranda düşürdüğü ve gelirleri artırıcı bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. Örneğin veri tabanlarının ayrı ayrı olması yerine tek bir veri tabanı kullanılması veya bazı ülkelerde görüldüğü gibi tek faturanın kesilmesi maliyetlerin düşürülmesinde önemlidir. Mevcut mevzuat içinde kalırsa dahi, bu konuda hızlı adım atmanın önünde bir engel bulunmamaktadır. Tek merkezden lisanslama yapılmasının lisanslama çalışmalarını kolaylaştırıp yaygınlaştıracağı düşünülmektedir.

Hali hazırda bağlantılı hak sahipleri ve eser sahipleri tarafından kurulan federasyonlar konaklama merkezlerinin ilgili hak grupları açısından tek merkezden lisanslanmasına olanak tanımaktadır. Bağlantılı hak sahipleri ve eser sahiplerinin ayrı hak kategorilerinin altında temsil edilmelerinin yanı sıra çeşitli işbirlikleri ile daha kapsayıcı bir tek merkezden lisanslama yapılmasının lisanslama çalışmalarını kolaylaştırıp yaygınlaştırılacağı düşünülmektedir.

10. Genişletilmiş Lisanslama: 9. maddede önerilen tek merkezden lisanslama gerçekleşse dahi müzik kullanıcılarıyla yapılan anlaşmaların kapsamadığı, meslek birliklerine üye olmayan eser sahiplerine, icracılara ve yapımcılara ait bir repertuar kalacaktır. Bu nedenle, Avrupa ülkelerinde olduğu gibi, meslek birliklerine üye olmayanların da haklarını koruyan, onlar adına telif toplanılarak kendilerine dağıtılmasına olanak veren bir genişletilmiş lisanslama sisteminin Türkiye’de uygulanması gerekmektedir.

EK – 1 Potansiyel Lisanslama Gelirleri Hesabında Dikkate Alınan Faaliyet Alanları

Umumi mahallerden elde edilebilecek potansiyel telif geliri hesabı yapılırken dahil edilen faaliyet alanları ve çalışan sayısına göre lisanslanması gerektiği düşünülen işyeri sayısı oranları aşağıdaki gibidir.

Umumi Mahallerdeki Tahmini Lisanslama Oranları

GİRİSİM_FAALİYET	FAALİYET_TANIM	1-9 çalışan	10-49 çalışan	50-249 çalışan	250+ çalışan
471102	Süpermarket ve hipermarketlerde yapılan perakende ticaret (belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda gıda, içecek veya tütün ağırlıklı perakende ticaret)	20%	30%	50%	60%
471901	Belirli bir mala tahsis edilmemiş mağazalarda yapılan diğer perakende ticaret (giyim eşyası, mobilya, bilgisayar, hırdavat, kozmetik, mücevher, oyuncak vb. Reyonları olan mağazalar (gıda, içecek ve tütün ağırlıklı olmayanlar))	20%	30%	50%	60%
474301	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ses ve görüntü cihazlarının ve bunların parçalarının perakende ticareti (radyo, televizyon, müzik seti, teyp, dvd oynatıcı, mp3 çalar, vb.)	25%	40%	100%	100%
475105	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda evde kullanılan tekstil takımları ve çeşitli tekstil malzemesinden ev eşyaları perakende ticareti (çarşaf, yatak takımı, yastık kılıfı, masa örtüsü, havlu, battaniye, yorgan, diğer mefruşatlar vb.)	10%	20%	50%	50%
475901	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda elektrikli olmayan ev aletleri ile çatal bıçak takımı, tabak-çanak, cam eşya, porselen ve çömlek ürünleri gibi züccaciye ürünlerinin perakende ticareti (metal tabak-çanak hariç)	10%	10%	10%	10%
475902	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda aydınlatma teçhizatı perakende ticareti (lambalar, aydınlatma armatürleri, avize, abajur, ışıklı tabela, portatif elektrik lambaları vb.) (elektrik malzemeleri hariç)	10%	10%	10%	10%
475903	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ev mobilyalarının ve aksesuarlarının perakende ticareti (baza, somya, karyola dahil, hasır ve sepetçi söğüdü gibi malzemelerden olanlar hariç)	10%	10%	10%	10%
475904	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ahşap, mantar ve hasır eşyaların perakende ticareti (ahşap sofa ve mutfak eşyaları, ahşap çerçeveler, sepetçi ürünleri, mücevher vb. İçin ahşap kutular, ahşap biblolar, mantar ürünler, hasır vb.)	10%	10%	10%	10%
475905	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda müzik aletleri ve müzik partiyonu (nota kağıdı) perakende ticareti	50%	50%	50%	50%
475906	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda metal sofa ve mutfak eşyası perakende ticareti (döndüklü tencere, tencere, cezve, çanak vb. Dahil, bakır olanlar ile çatal-bıçak takımı hariç)	10%	10%	10%	10%
475908	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda büro mobilyaları ve aksesuarlarının perakende ticareti	10%	10%	10%	10%
476101	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kitap perakende ticareti (kitap, ansiklopedi, rehber vb. İle cd ve dvd ortamındaki kitaplar vb.)	5%	25%	100%	100%
476301	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda müzik ve video kayıtlarının perakende ticareti (dolu ses, müzik ve video kasetleri, cd/dvd vb. Ürünler ile boş olanlar dahil)	60%	60%	60%	60%
476406	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda spor ayakkabısı perakende ticareti (kayak botları dahil)	15%	15%	75%	75%
477104	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda diğer dış giyim perakende satışı (palto, kaban, anorak, takım elbise, ceket, pantolon, şort (tekstil kumaşından veya örgü ve tığ işi))	25%	35%	50%	75%

Umumi Mahallerdeki Tahmini Lisanslama Oranları - Devam

GIRISIM_FAALİYET	FAALİYET_TANIM	1-9 çalışan	10-49 çalışan	50-249 çalışan	250+ çalışan
477105	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda iç giyim ve çorap perakende ticareti (gömlük, külot, slip, gecelik, pijama, bornoz, ropdöşambır, kombi-nezon, iç etek, jüpon, sabahlık, atlet, fanila, sütyen, korse, tişört, külotlu çorap, tayt, vb.)	25%	35%	50%	75%
477107	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda deri veya deri bileşimli giyim eşyası perakende ticareti	25%	35%	50%	75%
477108	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda süveter, kazak, hırka, yelek ve benzeri eşyaların perakende ticareti	25%	35%	50%	75%
477111	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda spor giysisi perakende ticareti (eşofman, mayo, kayak giysisi, dağcılık kıyafetleri, vb)	25%	35%	50%	75%
477102	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda giysi aksesuarları perakende ticareti (eldiven, kravat, şapka, eşarp, şal, mendil, kemer, pantolon askısı, şemsiye, baston, vb. (güneş şemsiyeleri hariç))	10%	20%	20%	20%
477112	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda gelinlik perakende ticareti	10%	20%	20%	20%
477201	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda ayakkabı, terlik vb. Perakende ticareti (kavafiye dahil, spor ayakkabıları ile tamamı tekstilden olanlar hariç)	5%	30%	50%	75%
477501	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda kozmetik ve kişisel bakım malzemelerinin perakende ticareti	20%	40%	50%	75%
477701	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda altın ve diğer değerli metal-lerden takı, eşya ve mücevherat perakende ticareti (kuyumculuk ürünleri perakende ticareti dahil, gümüşten olanlar hariç)	10%	20%	20%	20%
477702	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda gümüş takı, eşya ve mücevherat perakende ticareti (gümüşçü ürünleri perakende ticareti)	10%	20%	20%	20%
477703	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda saat (kol, masa, duvar vb. Saatler ile kronometreler) perakende ticareti	10%	20%	20%	20%
477705	Belirli bir mala tahsis edilmiş mağazalarda doğal inciden veya kültür inci-sinden ürünler ile değerli ya da yarı değerli taşlardan ürünlerin perakende ticareti (pırlanta, yakut, zümrüt, safir vb.den yapılan ürünler)	10%	20%	20%	20%
561008	Diğer lokanta ve restoranların (içkili ve içkisiz) faaliyetleri (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)	20%	50%	60%	70%
561010	Pizzacıların faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil, imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)	20%	50%	60%	70%
561014	Başka birimler tarafından işletildiğinde gemi ve trenlerde restoran işlet-meciliği (yemekli vagon, vb.)	20%	50%	60%	70%
561018	Oturacak yeri olan fast-food (hamburger, sandviç, tost vb.) Satış yerleri (büfeler dahil) tarafından sağlanan yemek hazırlama ve sunum faaliyetleri	20%	50%	60%	70%
561019	Yiyecek ağırlıklı hizmet veren kafe ve kafeteryaların faaliyetleri	20%	50%	60%	70%
561023	Döner, ciğer, kokoreç, köfte ve kebabçıların faaliyeti (garson servisi sunanlar ile self servis sunanlar dahil; imalatçıların ve al götür tesislerin faaliyetleri ile seyyar olanlar hariç)	20%	50%	60%	70%
563002	Çay ocakları, kıraathaneler, kahvehaneler, kafeler (içecek ağırlıklı hizmet veren), meyve suyu salonları ve çay bahçelerinde içecek sunum faaliyeti	10%	50%	75%	100%
563003	Lokallerde içecek sunum faaliyeti (alkollü-alkolsüz)	10%	50%	75%	100%
563004	Bar, meyhane ve birahanelerde içecek sunum faaliyetleri (alkollü-alkolsüz)	10%	50%	75%	100%
563005	Gazino, gece kulübü, taverna, diskotek, kokteyl salonları, vb. Yerlerde içecek sunum faaliyetleri (alkollü-alkolsüz)	100%	100%	100%	100%
563006	Trenlerde ve gemilerde işletilen barların faaliyetleri (alkollü-alkolsüz)	100%	100%	100%	100%
900114	Canlı tiyatro, opera, bale, müzikal, konser vb. Yapımların sahneye konul-ması faaliyetleri (ilüzyon gösterileri, kukla gösterileri ve kumpanyalar dahil)	50%	50%	100%	100%
900401	Sanat tesislerinin işletilmesi	50%	100%	100%	100%
931101	Spor tesislerinin işletilmesi (futbol, hokey, paten, golf, vb. Sahaları, yarış pistleri, stadyumlar, yüzme havuzları, tenis kortları, bowling alanları, boks arenaları, vb. Tesisler)	30%	50%	75%	100%

Umumi Mahallerdeki Tahmini Lisanslama Oranları -Devam

GIRISIM_FAALİYET	FAALİYET_TANIM	1-9 çalışan	10-49 çalışan	50-249 çalışan	250+ çalışan
931102	Hipodromların işletilmesi	30%	50%	75%	100%
931290	Diğer spor kulüplerinin faaliyetleri (golf, bowling, satranç, kayak, buz pateni, vb. Kulüpleri)	15%	15%	30%	75%
931301	Form tutma salonları ile vücut geliştirme salonları	60%	100%	100%	100%
932101	Eğlence parkları ve lunaparkların faaliyetleri	100%	100%	100%	100%
932901	Plaj alanlarının işletilmesi (bu tesislerin bütününcü bir parçası olan soyunma odası, dolap, sandalye, kano, deniz motosikleti vb. Kiralanması dahil)	60%	75%	100%	100%
932902	Düğün, balo ve kokteyl salonlarının işletilmesi	60%	75%	100%	100%
932905	Dans pistlerinin, diskoteklerin işletilmesi (içecek sunum hizmetleri hariç)	60%	75%	100%	100%
932909	Kayak pistlerinin işletilmesi	60%	75%	100%	100%
960201	Güzellik salonlarının faaliyetleri (cilt bakımı, kaş alma, ağda, manikür, pedikür vb.nin bir arada sunulduğu salonlar) (sağlık bakım hizmetleri hariç)	30%	50%	100%	100%
960202	Erkekler için kuaför ve berber işletmelerinin faaliyetleri	30%	50%	100%	100%
960203	Kadınlar için kuaför işletmelerinin faaliyetleri	30%	50%	100%	100%
960204	Sadece manikür ve pedikür hizmeti sunan salonların faaliyetleri	30%	50%	100%	100%
960402	Kaplıca, ılıca, içmeler, spa merkezleri, vb. Yerlerin faaliyetleri (konaklama hizmetleri hariç)	10%	50%	100%	100%
960403	Zayıflama salonu, masaj salonu, solaryum, vb. Yerlerin işletilmesi faaliyetleri (form tutma salonlarının ve diyetisyenlerin faaliyetleri hariç)	10%	50%	100%	100%

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM
BAKANLIĞI

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NIN
KATKILARIYLA

MÜ-YAP
BAĞLANTILI HAK SAHİBİ
FONOGRAM YAPIMCILARI MESLEK BİRLİĞİ

Müzikte Lisanslamanın Neresindeyiz?

muyap@mu-yap.org • www.mu-yap.org